

Ursinnig, Rasande. En g. människa. Han har blifvit g. Vara g., spritt g. Göda någon g. Är du g., som tar dig sådant ord för? — Syn. Se Vansinnig. — b) (i fråga om djur) Anfallen af galenskap (bem. 2). En g. hund, kall. (Ordspr.) Galna kallar på rifvet skinn, arga, trågriga och stridslystna människor råka ofta illa ut. — c) Oredig i hufvudet. Jag har så mycket att tänka på, att jag är alldes g. Göra en g. — Syn. Tokig. — d) Däraktlig. Så g. är han ej, att han del gör. Vara g. efter någon, något, vara ytterligt förälskad i någon, ytterst begärlig efter, utomordentligt tycka om. Hon är alldes g. efter honom, g. efter att gifvas. Man säger äfv. Springa g. efter någon. — Syn. Se Däraktlig. — e) Som bullvar, väsnas, stöjar litet en galning. Full och g. Fygga g., se Falas. — f) I högsta grad munter, tokrolig. Han var så g., att han narrade oss alla att skratta. Han var spritt g. G. panna, se Galenpanna. — Syn. Se Rolig. — 2) (om sak) a) Sages för bem. 1, a, d, f. Galna ord, tankar, idéer, infall, upptåg. — b) Orikligt. Taga g. bok. G. väg. Böva i g. ända. Det vore inte så g-t, rätt bra, tjeuligt, nyttigt. — Syn. Se Orikligt.

Anm. Ordet, som egentl. är part. prel. af verbet *Galä* (fördom äfv.: sjunga (troilsånger) och ursprungligen betyder: Förtrölad, vansinnig gjord genom troilsånger och besvärningar, brukas nu nästan endast i det lägre språket.

GALANPANA, galänppanna, f. 1. (fam.) En högst lustig, munter, tokrolig (galen) människa.

GALENSKAP, f. 3. (Har plur. i bem. 4, 5 o. 6) 1) Det tillstånd, då förståndets bruk upphört. — Syn. Se Vansinne. — 2) hos vissa djur) Raseri, jemte dermed förenad afsky för vatten och begär att bitas. — 3) Däraktighet. *Besinna g-en af ett sådant steg.* — Syn. Se Däraktighet. — 4) Däraktig handling. *Hvilken g. af dig att försöka något sådant!* — Syn. Se Därskap. — 5) Muntert och narraktigt tal. *Prata g-er.* — Syn. Tok, Tokprat. — 6) Narraktigt, tokroligt puts. *Hvilka g-er han har för sig!* — Syn. Tokeri, Uppblåg, Narrstreck.

GALENTÄRA, f. 1. (bot.) Provinsnamn på örten *Achillea Millefolium*.

GALLOTT, se Gallo.

GALER, gall'r, f. 3. (fr. *Galère*) Örlogsfartyg med tre korta master, hvilket fortskaffas medelst stora råsegel och genom rodd af vid tofterna fastlänkade slafvar. *Döma någon till galererna.* [Galér, Galér.] — *Se. G-segel, -skjul.*

GALERFÄNGE, gall'rträ nge, m. 2. pl. — *fångar*, eller

GALERSLAF, m. 2. pl. — *slafvar*. Förbrytare, dömd att någon viss tid ro på galererna.

GALERSTRAFF, n. 3. Det slags straff, då förbrytaren är dömd att under viss tid ro på någon galer.

GALET, gälätt, adv. På orätt sätt, orätt, i oriktigt skick. *Räkna, taga, gå g. Bära sig g. åt. Det var icke så g., icke så illa, rätt bra. Det kan gå g. för honom; illa, på tok. Det går för g. till, förvändt.* — Syn. Se Orikligt, illa, Oskickligt.

GALANTROT, gallgäntröt, f. 3. pl. — *rötter*. Se Galanga.

GALBACKE, m. 2. pl. — *backar*. Ställe, der en galge är upprest.

GALGB, gällje, m. 2. pl. *galgar* (gälljarr). 1) Ställning af trä eller jern, bestående af tvänne

ständare med ett tvärtrå eller en tvärstång uppöfver, och begagnad till att deruti upphänga der till dömda förbrytare. *Hänga i g-en. Hängas i g.* — Se f. 6. Vippegalge, Artgalge. — 2) (fig.) Sjelfva straffet att hängas i galge. *Vara dömd till g-n. G-n väntar honom till slut.* — Syn. Galgstraff. — 5) (skepp.) Se *Klockgalge* och *Rundhultsgalge*. — *Se. Galgplats, -straff.*

GALGFYSIONOMI, gällfysionomi, f. 3. (fam. skämtv.) Ansigte, hvars drag tyckas förråda en skurk.

GALGFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. 1) Sages egentligen om de slags fåglar, som pläga uppehålla sig vid galgar, kring hängda missdådares kroppar. I denna mening mindre ofta förekommande. — 2) (fig. fam.) a) Person, som gjort sig förtjent att hängas. — b) Liderigt, utsväfvande mansperson. — c) (skämtv.) Skalk, skalm. [-fogel.]

GALGREP, n. 3. Rep, hvarmed dömda missdådare upphängas i galgen. [Galgrep.]

GALGSTEGE, m. 2. pl. — *stegar*. Stege, hyarp på den, som är dömd att hängas, stiger upp, då snaran skall sättas om halsen på hovom, hvar efter stegen undansparkas, så att den dömda hänger fritt, utan stöd, i luften.

GALLON, --ön, m. 3. 1) Ett slags hos Spaniererna fördom brukligt, stort krigskepp med 5 master och 3—4 däck, begagnadt till öfverförande af metaller ifrån Amerika till Spanien. — 2) (på fartyg) Utbyggnad på ömse sidor af förstäfven, med afträden för manskapet. [Gallon, Gallion.]

GALLONSBILD, gallionsbild, m. 3. Bild, som på vissa fartyg är uppsatt i förstäfven framför gallionen. [Galj — Gall —]

GALLOTT, --ätt, m. 3. Ett större, rundgattadt fartyg, tackladt som galeas. [Galeot, Galeott, Gallott.]

GALIZENSTEN, gall'its'n-sten, m. sing. (färg.) Se *Zinkvitriol*.

GALLION, m. fl., se *Galion*, m. fl.

GALL, a. sing. (utan neutr. o. blott för femin.) Ofruktbar. *Kon går g. i år.* Brukas mindre ofta, mest i folkspråket, och isynnerhet i vissa sammansättningar; se här nedan.

GALLA, f. l. Se *Gala* och *Galle*.

GALLA, f. sing. II. (veter.) Mjuk svulst på hästens ben.

GALLA, v. a. 1. (i silkesfärgeri) Med galläpplen tillreda för färgning.

GALLAKTIG, a. 2. Som liknar galles.

GALLBLOMMA, f. 1. (bot.) Blomma, i hvilken finnas hvarken ständare eller pistiller.

GALLBLÅSA, f. 1. (anat.) Eget päronformigt kärl, vid nedre ändan af levern, till förvaring af gallan, som ifrån levern genom *Gallblåsegången* införes deruti, för att sedan derifrån utgå i tolfstumstarmen och bidraga till matens smältning.

GALLBLÅSESTEN, m. 2. Stengyttring, som stundom samlar sig i gallblåsan.

GALLE, m. o. **GALLA**, f. sing. 1) (anat.) En hos alla djur, som halva hjerta och blodcirkulation, egen, ur blodet genom levern afsöndrad, gul, grön eller brun, bitter vätska, hvars ändamål är att i tarmkanalen afsondra mjölksaften (chylus) ifrån ekskrementerna. *Bitter som galle.* (Fig.) *G-n löper till öfver för honom*, han är hastig till vrede. — 2) (fig.) Vrede. *Utösa sin g. på någon.*

Anm. *Galle* är den ursprungliga, egentligen rätta formen; men *Galla* brukas numera äfven allmänt, isynnerhet i fig. bem.

GALLER, gall'r, n. 3. 1) Stängsel, större eller mindre, för olika ändamål, bestående af korsvis eller parallellt sammanfogade slår, tenar eller stänger af trä eller metall, så att luft och ljus kan obehindradt intränga genom öppningarna. *Dörr, fönster, skrank med g.* — Ingår i flera sammansättningar, såsom Fällgaller, Fönstergaller, m. fl. — 2) Ett slags gallerformigt väfnad till prydnad på fruntimmerskläder. — 3) (mål.) Fyrkantigt träram, inom hvilken på lika afstand trädar äro spända i fyrkantiga rutor, och som begagnas till att transportera större figurer i smärre eller tvärtom. — *Se. G-form, -formig, -lik.*

GALLERBLECK, n. 3. Gallerformigt bleck af metall.

GALLERDÖRR, f. 2. Dörr af gallerverk. I samma mening säges äfv. *Gallerfönster, Gallerport*, m. fl.

GALLERI, --ri, n. 3. 1) (byggn. k.) Smalt, men långt rum, tjenuande antingen till korridor eller till uppställande af böcker, konstverk o. d. Har sammansättningarna Målningso. Bildergalleri. — 2) a) Den taket närmaste logeraden på en teater. — b) (på vissa teatrar) De framför logerna rundt omkring lifvande platsrader. — c) (fig.) Åskådare, som hafva sina platser på någotdera af dessa ställen, d. v. s. de lägre och okunnigare. — 3) Samling af porträtter, föreställande ryktbara personer ifrån samma tidevarf, samma land eller af samma yrke. — 4) (skepp.) Utbyggnad i aktern af örlogsfartyg, innehållande afträden för chefen och officerarne. — 5) Stoll eller ort i grufvor. — 6) (fortif.) o) Underjordisk gång vid en mina. Hångång. — b) Betäckt väg, för att passera en värd graf, vid belägring. — 7) (snick.) Öfverviket ornament på möbler. — 8) Betäckt rum kring en gjutform.

GALLERISMIDE, n. 4. Ett slags smidesjern, som tillverkas i sänken af flera former, såsom för listjern till balkonger o. d.

GALLERTÄNG, f. 3. pl. — *stänger*. Stäng i ett jerngaller.

GALLERSVAMP, m. 2. (bot.) Benämning på svampsläktet *Clathrus*.

GALLERTARTA, f. 1. Ett slags tårta i gallerform.

GALLERVERK, n. 3. Arbete i gallerform.

GALLFEBER, m. 2. pl. — *febrar*. Ett slags remittent feber, uppkommen genom för mycken afsöndring af galla, som fyller första vägarerna. (Fig.) *Få g., blifva i högsta grad uppbrott.*

GALLFISK, m. 2. Fisk, som har hvarken räm eller mjölke.

GALLFLÖDE, n. 4. (med.) Gammal benämning på Cholera morbus.

GALLFNAS, n. sing. Se *Bergtin*.

GALLGÅNG, m. 2. Se *Gallblåsegång*.

GALLHAMPA, f. sing. Hampväxt med handblommor.

GALLHUMLE, m. sing. Humleväxt med handblommor.

GALLHÖNA, f. 1. (jög.) Ofruktbar höna.

GALLICISM, --sism, m. 3. Språkegenhet, som tillhör franska språket, men utgör ett fel i andra.

GALLIMATHIAS, ---ti as, n. oböjl. Tal, som saknar all mening och sammanhang. Äfv. *Gallimathias*.

Anm. Benämningen uppgifves härleda sig deraf, att en advokat, som förde en process för en fransk bonde, angående en tupp, och dervid efter tidens sed talade latin, ofta yttrade orden: *gallus Mathias* (Mathias' tupp), men åtskilliga gånger råkade att förtala sig och sade i stället *Gall Mathias* (tuppens Mathias).

GALLION, **GALLIOTT**, se *Galion*, *Galiott*. **GALLKO**, f. 3. pl. — *kor*. Ofruktbar ko. **GALLKOLIK**, gallkolik, f. 3. (med.) Kolik, som härrör af i öfvermått samlad eller urartad galle.

GALLMARK, f. 3. Ofruktbar mark. **GALLMEJA**, se *Galmeja*.

GALLON, --ön, m. Kongskt rydmått, nära 1³/₄ sv. kanna.

GALLRA, f. 1. Grop i gjutgods.

GALLRA, v. n. 1. 1. (pop.) Skalla, dåna, genljuda starkt. — Härledt af adjektivet *Gäll*.

GALLRA, v. a. 1. II. Afskilja det odugliga från det dugliga af en sak. *G. hampa. G. åt, se Ungalra.* — *Gallrande*, n. 4. o. *Gallring*, f. 2.

GALLRIG, a. 2. (föga brukl.) Lindrigt krökt i högförm.

GALLSJK, a. 2. Som lider af för stark afsöndring utaf galle.

GALLSJKKA, f. sing. Sjukdom, som härrör antingen af för stark eller för liten afsöndring af galle eller af dess dåliga beskaffenhet.

GALLSKRIK, n. 3. (pop. o. fam.) Ganska högt skrik.

GALLSKRIKA, v. n. 3. (höjes som *Skrika*; pop. o. fam. af adjektivet *Gäll*) Skrika med full bals.

GALLSLEM, n. sing. Slem, som innehålles i gallen hos människor och djur.

GALLSNÖ, m. sing. Så kallas den fina, tunnna snö, som i mycket kall vinter far i luften.

GALLSPRÄNGA, v. a. 2. Spränga gallen på (fisk). — Part. pass. *G-ngd* brukas äfv. adjektivt om människor och betyder då: Full af bitterhet och vrede.

GALLSTEKEL, m. 2. pl. — *steklar*. Insekt af Steklarnes ordning, som genom sina stung för äggläggningen, på löfven eller bladen af vissa träd och buskar, åstadkommer ett slags utväxer (Galläpplen), i hvilka larfven lever, tills han undergått sin fullständiga förvandling, då han äter sig ut. Cynips.

GALLSTEN, m. 2. Se *Gallblåsesten*.

GALLSTRAND, m. 3. pl. — *stränder*. Sandig eller stenig strand; äfv. sådan, der ingen fisk håller sig.

GALLÄPPEL, n. 4. Liten utväxt på ett slags turkisk ek, förorsakad genom stinget af en gallstekel, som der lagt sina ägg, och hvori larfverna sedan leva, tills de förvandlas i vingade insekter. [-äpple.]

GALLÄPPELSTEKEL, se *Gallstekel*.

GALLÄPPELSYRA, f. sing. (kem.) Ett slags syra, som finnes i alla sammandragande vegetabilier, förnämligast i galläpplen.

GALMEJA, gallmäja, f. sing. Ett slags zinkmaln, bestående af zink i förening med kolsyra eller kiseljord. [Gallmeja.]

GALNAS, v. d. 1. (pop. o. fam.) Hafva galna upptåg för sig. — Syn. Tokas.

GALNING, m. 2. 1) Vansinnig människa. I denna ordets ursprungliga bem. nästan obrukligt. — 2) Däraktig människa. — Syn. Se *Däre*, 1. — 3) En, som pratat tok eller har galna upptåg för sig. — Syn. Tokstolle, Tokfan, Tokdjufvel.

GALON, --ön, m. 3. (fr.) Band, väft af guld- eller silfvertråd, och brukadt till prydnad på klädespersedlar, hattar, mössor o. d. Bildar sammansättningarna *Guld-, Silfvergallon*.

GALONERA, v. a. 1. Pryda, kanta, besätta med galoucer. *En g-d hatt, mössa.*

GALONERING, f. 2. 1) Prydande med galoner. — 2) Prydnad af galoner.

GALOPP, galäpp, m. sing. (fr. *Galop*) 1) En hästs språng, då han, på korta ögonblick, med alla fyra fötter är aflägsnad ifrån marken. *Springa i g. i full g. Falla in i g.* — 2) *G. ell. G-val*, ett slags hastig vals.

GALÖPPAD, galäppad, m. 3. (fr. *Galopade*) En hästs språng, då han galopperar.

GALOPPERA, v. n. 1. (fr. *Galoper*) 1) (om en häst) Springa i galopp. — 2) (om ryttare) Rida i galopp. — *Galopperande*, n. 4. o. *Galoppering*, f. 2.

GALOSCH, galäsch, m. 3. (fr. *Galoche*) Öfversko.

GALT, m. 2. 1) Gälld hane af svinslägtet. — 2) Tackjersstycke af 4 till 6 quarters längd och 3 till 45 lipunds vikt. — 3) (artil. gam.) Ett slags 12-pundig kanon.

GALVANISERA, v. a. 1. (vetensk.) Utsätta för inflytelsen af galvanisk elektricitet.

GALVANISK, a. 2. (vetensk.) Som tillhör, står i sammanhang med eller härrör af galvanism. *G. elektricitet*, se *Galvanism*. *G. ström*, de motsatta elektriciteternas strömmande genom ledaren på en galvanisk apparat. *G. apparat*, elektrisk apparat, bestående af galvaniska kedjor. *Enkel g. kedja*, föreningen emellan två elektriska ledare af första klassen (vissa fasta kroppar) och af andra klassen (flytande kroppar).

GALVANISM, galvanisism, m. sing. Inbegreppet af de genom beröring framkallade elektriska fenomen, hvilka isynerhet genom sin varaktighet skilja sig ifrån de genom gnidning väckta elektriska fenomenen, men för öfrigt till sin natur öfverensstämma med dessa. Berörings-elektricitet. Har sitt namn efter Galvani, en berömd läkare i Bologna, som gjorde den upptäckten, att ryckningar uppkomma i de blottade musklerna på benet af en nyligen dödad groda, när dessa muskler vidröras af tvenne metaller, hvilka med sina ändar själva beröra hvarandra.

GALVANOMAGNETISM, se *Elektromagnetism*.

GALVANOPLASTIK, ----ik, f. sing. (tekn.) Konsten att medelst användande af galvanism bronsera, förgylla, försilfra, eller också att derigenom frambringa aftryck eller afbildningar af modeller, t. ex. att mångfaldiga graverade kopparplåtar, stereotyper o. d.

GÅM, m. 2. Ett slagte af roffåglarna, med lång, rak, vid spetsen hakformigt krökt näbb, naken eller blott med tunt dan betäckt hufvud, och en ofta naken, blott med en fjäderkrage omgifven hals. *Grå G-en*, 4 fot lång med 10 fots vingbredd, till färgen mörkgrå eller svartbrun. *Hvit-hufvade G-en*, stor som den förra; brunlig med hvit hals och fjäderkrage. Till öfriga arter höra *Ludergåmen*, *Gamkungen* och *Kondoren*, hvilka ses på sina ställen.

GÅMÄNDER, gamänd'r, m. sing. Apoteksört, som växer på siltändna ångar i sydöstra Sverige. Har hvitgula blommor. *Teucrium scordium*.

GAMMA, gamma, n. sing. 1) Grekiska namnet på bokstafven *G*. — 2) (i musik) Benämningen på det gamla Guidoniska tonsystemet, emedan det började med *G*.

GAMMAL, a. 2. (i def. form: *Gamle, Gamla*; kompar. *Äldre*, sällan *Gamlare*, superl. *Äldst*, sällan *Gamlast*) 1) Långt framskriden i ålder. *En g. man, qvinnan, häst, hund, ras, fågel, G-t folk*. (Talesätt) *G. som gatan*, mycket gam-

mal. (Ordspr.) *G. är äldst*, de gamle äro mest erfarna. — Substantivt säges äfven om människor *Den gamle, gamla, De gamla*. — *Syn.* Äldrig, Älderstigen, Bedagad. — 2) Som har utseende af att vara äldrig. *Jag finner honom g., när han har den der rocken på sig. G. min. G-t utseende*. — 3) Brukas, för att beteckna, huru långt framskriden i ålder någon är. *Huru g. är han? Han är icke mer än tjugu år g.* — 4) Sages om en person, som länge utöfvat ett yrke eller fört ett visst slags lefnadsätt. *G. embetsman, soldat, jägare, fiskare, drinkare. En g. vän*, som länge varit det. *Han blir ej g. der*, kommer ej att länge kvarstanna der. — 5) Nyttjas, för att uttrycka den vördnad, en för lång tid sedan död, ryktbar man ingifver. *Den gamle Homerus*. — 6) (om sak) Som varat sedan lång tid tillbaka. *Verlden är ganska g. Ett g-t stoft, Ett g-t träd. En g. saga. Gamla permebref, Ett g-t ord*, som upphört att vara i bruk. *Den gamla kemien, fysiken, &c.*, kemien o. s. v. i dess forna, ofullkomliga tillstånd. (Fig.) *En man af gamla stammen*, af bepröfvad heder och duglighet. — 7) Sages om vissa saker i jämförelse med eller motsats till det nya. *Gamla staden, slottet, hovet, Gamla Testamentet, Gamla stilen*. — 8) Brukas äfv. om saker, som blifvit nöta, isynerhet kläder och möbler. *En g. rock, hatt. Ett par gamla stoffar. G-t linn*. — 9) Som varit, men icke mera är. *De gamla sederna. De gamla Romarne, Egyptierna. I gamla dagar, tider. Den goda, gamla tiden. Ett g-t mod*. Substantivt säges äfv. *De Gamle* om forntidens folk, isynerhet Greker och Romare. *Af g-t*, adverbialt uttryck: från gamla tider tillbaka.

GAMMALDAGS, a. oböjl. 1) Bruklig, obög i gamla tider. *En g. kostym. G. möbler*. — *Syn.* Se *Gammalmodig*. — 2) (fig.) Hederlig, rättfärdig och okonstlad, såsom våra förfäder voro. *En g. människa*. Man säger äfv. *G. seder*.

GAMMALMODIG, a. 2. Bruklig i gamla tider, men nu aflagd. *G-a kläder, möbler. G. rock*. — *Syn.* *Gammaldags, Urmodig, Föråldrad*. — *Gammalmodighet*, f. 3. — *Gammalmodigt*, adv.

GÄMMAN, gämmann, f. sing. indef. oböjl. (gam., fam. o. skämtv.) Skämt och lustigheter. *Fröjd och g. Glädje och g.*

GÄN, f. 2. (gam.) Se *Gäl*.

GANGESKROKODIL, m. 3. Se *Gavial*.

GANGLIER, gånngliär, m. pl. 3. (anat.; från grek.) Nervknutar, nervkylsor.

GANGLIESYSTEM, gånngliesystäm, n. 3. (anat.) *G-et*, en mångfaldigt grenad nerv, kallad Sympatiska Nerven, med uppdrifningar här och der, kallade Ganglier.

GANGREN, gangrän, m. sing. (med.; gr. *Gangraina*) Brandsår, brand i en kroppsdel.

GANGRENERA, v. n. 1. (med.) Angripas af brand.

GANSKA, adv. I hög grad, högst. *G. mycket folk, pennningar. G. lätt, svart, fort, långsamt, väl, illu*. — *Syn.* I högsta måtto, Högeligen, Högst, Svåra, Måka, Ytterst, Djupt, Allra, Allt för, Glupskt, Utomordentligt, Förvånande, Befängdt, Besatt, Förbannadt, Fäsligt, Förfäsligt, Förtvifvadt, Förskräckligt, Ohyggligt, Glupskt, Hiskligt, Gruffigt, Gråsligt.

GANTAS, v. d. 1. (gam.) Se *Gatnas, Hångla*.

GAP, n. 3. (ursprungligen: Hål, öppning) 1) Vidöppnad mun (isynerhet på djur). *En hunds, ett lejons, en krokodils g. Kasta en brödbit i*

g-et på en hund. (Fig.) *Löpa i g-et på någon*, helt oförsett stöta på någon, som man gerna velat undvika. *Ställa sig, stå i g-et för någon*, utsätta sig, vara utsatt för någon. *Räka i g-et på fienden*, oförmodadt hafva fienden framför sig. — 2) (fig.) Sages om vissa öppningar, som likna ett gap och äro af farlig beskaffenhet. *G-et af en afgrund, af en volkan, en kanon. Helvetets g.* Sammansättningsvis säges äfv.: *Afgrunds-, Kanon-, Helyetescap, m. m.*

GÄPA, v. n. 1. 1) Vidöppna munnen; äfv. hålla munnen vidöppen. *G., skall du få smaka något godt. Han g-de, som om han velat stuka en hel värld. G. och gäpa*. (Fam.) *G. och skrika*, skrika med full hals. (Fig.) *G. efter, öfver något*, ifrigt eftersträva, fåa efter. — 2) (fam.) Med gapande mun och undersam min betrakta något. *Stå och g. Gå och g. på allting. Det lägre folket är alltid roadt af att g. G. i vädrer, stå gapande och titta uppåt. Stå och g. efter någon*, med gapande och dum min blika efter någon. — *Syn.* Se *Glo*. — 3) (fig.) a) Ej sluta till tillhoppa, hafva stor remna. — b) Hafva vid öppning. *Afgrunden, volkanen, kanonen g-r.*

GAPANDE, n. 4. Handlingen, då man gapar. — *Adj.* 1. (egentl. part. pres.) (fig.) Ytterst undersam. *En hop g. människor. G. beundran.*

GAPARE, m. 3. (fam.) En, som blifvit nöta, isynerhet kläder och möbler. *En g. rock, hatt. Ett par gamla stoffar. G-t linn*. — 9) Som varit, men icke mera är. *De gamla sederna. De gamla Romarne, Egyptierna. I gamla dagar, tider. Den goda, gamla tiden. Ett g-t mod*. Substantivt säges äfv. *De Gamle* om forntidens folk, isynerhet Greker och Romare. *Af g-t*, adverbialt uttryck: från gamla tider tillbaka.

GAPFLABB, GAPHALS, m. 2. (pop. o. fam.) Se *Gaper*.

GAPIG, a. 2. (pop. o. fam.) Som skriker ut allt hvad, som kommer honom på tungan. — *Syn.* Skrälla, Skräflare, Gaphals, Gapflabb.

GAPLOLLA, f. 1. (pop. o. fam.) Skräflande, dum och stortalig qvinna.

GAPSKRATT, n. 3. (pop. o. fam.) Öfverlyjdt skrott. — *Syn.* Se *Flatskratt*.

GAPSKRATTA, v. n. 1. Skratta med full hals, med gapande mun, öfverlyjdt. — *Gap-skrattande*, n. 4.

GARA, v. a. 1. (tekn.; af *gar*, ren) 1) *G. koppar*, rena den genom nedsmältning för bläster på garhården eller i en flamugn. — 2) Se *Garfo*.

GARANT, garängt, m. 3. (fr.) En, som ansvarar för andras handlingar. Brukas i politisk och historisk stil.

GARANTERÄ, garängtä, v. a. o. n. 1. (fr. *Garantir*) Gå i god, i borgen för, ansvara för. *G. något. Det g-r jag. G. för någon. G. för skadan*. — *Garanterande*, n. 4. o. *Garantering*, f. 2.

GARANTI, garängt, f. 3. (fr. *Garantie*) Borgen, säkerhet, som lemnas någon, i och för upplyandet af en förbindelse.

GARDE, gärda, n. 3. (fr.) Livvakt. *G-t till fot och till häst*. Bildar sammansättningarna *Lif-, Häst-, Fölgarde*. — *Ss. G-skapiten, -slöjtnant, -sregemente*, m. fl.

GARDERA, v. a. 1. (fr. *Garder*) Yakta, beskydda.

GARDEROB, --röb, m. 3. (fr. *Garderobe*) 1) Klädskåp. — 2) Samteliga kläder i en klädskåp. — *2) Samteliga kläder i en klädskåp.*

GARDESKÄRL, gårdesskär, m. 2. eller

GARDESSOLDAT, gårdessöldat, m. 3. Soldat vid ett gardesregemente.

GARDIN, gardin, m. 3. (ital. *Cortina*) För-

hänge (för dörr, fönster, säng). — Har sammansättningarna *Fönster-, Säng-, Rullgardin*.

GARDINSRING, m. 2. Ring, hvori snörena till en rullgardin löpa.

GARDINSTÄNG, f. 3. pl. — *stänger*. Stäng, som håller upp en fönstergardin.

GARDIST, gardist, m. 3. Se *Gardessoldat*.

GARFNING, f. 2. 1) Färfarandet, då man garfvar (begge bem.). — 2) Sättet, huru något blifvit garfvadt. *Dålig g.*

GARFSPAD, n. 3. (tekn.) Förut brukad barksoffa, som begagnas vid garfning.

GARFSTÅL, n. 3. (tekn.) En smidigare stålsort, uppkommen genom stålets utsnidning, hopsvetsning och bearbetning under hammaren.

GARFSYRA, f. sing. (kem.) Se *Garfämne*.

GARFVA, v. a. 1. (i *gerben*, af *gar*, ren) 1) allmänhet: Tillreda, bereda. 1) *G. hudar*, bereda dem till läder. Har sammansättningarna *Logariva, Hvitgariva*. — 2) *G. stål*, flera gånger utsnida det till smala stänger, som hopläggas i knippor, åter sammansvetsas, och derefter uttråkas, hvarigenom de olikartade delarne noga omblandas. — *Garfvande*, n. 4.

GARFVARKARK, m. sing. Groft söndermalen bark, eller hela massan af ett vegetabiliskt ämne, hvilket bland sina beståndsdelar innehåller garfämne, t. ex. ekbark, älbark, galläpplen, sumak, o. s. v. Äfven *Lo*.

GARFVARDRÄNG, m. 2. En garfvares handlangare.

GARFVARE, m. 3. Handtyrkare, som bereder läder. — *Ss. G-gesäll, -lärling, -skräd, m. m.*

GARFVARKALK, m. sing. Kalk, som af garfvar nyttjas till lädrets beredning.

GARFVARKAR, n. 3. Kar, hvori hudar barkas.

GARFVARLUT, f. sing. (tekn.) Soppa af hett vatten, alun och koksalt, hvori hudar renas. Äfv. *Barksoffa*.

GARFVERI, n. 3. 1) Inrättning med tillhörande redskap till beredande af läder. — 2) Stället, der en sådan inrättning finnes. — 3) Konsten och färdigheten att bereda läder. — 4) Sjelfva arbetet dervid. — 5) Samteliga arbetare, som bereda läder, antingen i allmänhet, eller i ett visst land, en viss stad. — 6) Skrå i en stad, bestående af alla der befintliga garfvar med deras arbetare.

GARFÄMNE, n. sing. (kem.) Eget ämne, som finnes i förening med galläpelsyra i vissa vegetabilier och har sitt namn af egenskapen att garfva hudar.

GARHÄRD, garhård, m. 2. (tekn.) Härd, hvarpå råkoppar nedsmältes till garnung.

GARKOPPAR, m. sing. Garad koppar. Jfr *Gara*.

GARKOPPARSLAGG, m. sing. Slagg, som bildas vid garning af koppar.

GARN, n. 3. 1) (utan plur.) En af lin, hampe, bomull eller fårull o. d. spunnen tråd af betydligare längd. Deraf sammansättningarna *Lin-, Hamp-, Ul-, Bomulls-, Kamelgarn*. — 2) (utan plur.) En af hampgarn snodd tråd, två- tre- eller fyrtrådig, som användes antingen vid segelsömmeri eller till fågverks förfärdigande. Se *Segelgarn, Kabelgarn, Sjömansgarn, Tagelgarn och Lärding*. — 3) Större fisk- eller jagtnät. — 4) (fig.) Försåt. *Fångad i djefvulens g*. — *Ss.* (jfr bem. 1) *G-handel, -handlare, -handlerska, -härfsva, -härfsvel, -nystan, -spinneri*.

GARNBOM, m. 2. (fabr.) Bom på en klädesväfstol, hvarpå garnet är uppwindadt.

GARNERA, v. a. 1. (fr. *Garnier*) 1) Kanta, besätta, pryda (kläder) med band, sleifer, spetsar, bårder, o. d. — 2) Till prydnad lägga något på kanten af fat o. s. v., omkring mat eller äfven ofvann på densamma. — 3) Infatta (dosor, fikur, ringar, bröstsnålar o. d. med juveler, o. s. v.). — 4) (skepp.) Bekläda inre sidan af ett fartygs timmer med plankor. — *Garnrande*, n. 4.

GARNERING, f. 2. 1) Förfarandet, arbetet, då man garnerar (i alla bem.). — 2) Det, hvarmed något blifvit garneradt; infattning; kantning, bräm, (skepp.) plankbeklädnad, på inre sidan af ett fartygs timmer; äfv. bräder eller bastmatror, som läggas öfver den förut planerade barlasten, för att hindra fuktighet att skada lasten. — *Ss.* (för hem. 2. (skepp.)) *G-splanika*.

GARNFISKE, n. 4. Fiske med nät.

GARNING, f. 2. Förfarandet, då man garvar koppar.

GARNISON, --sön, m. 3. (fr.) Besättning i fästning eller stad. *Lägga en g. i en fästning. Lägga i g.*, göra tjänst i garnison. — *Ss. G-sförsamling, -skyrka, -spredikant* ell. *-sprest, -sregemente, -ssjukhus, -sskola, -sstad, -stjens.*

GARNITUR, --tyr, n. 5. o. 3. (fr. *Garniture*) Fullständig samling eller sats af vissa saker, som böra tillsammans.

GARNISILL, f. 2. Sill, fängad i garn (nät).

GARNTRÅD, m. 2. Se *Garnände*, 2.

GARNÄNDE, m. 2. pl. — *ändar*. 1) Ände af garn (en garnbårfa o. s. v.). — 2) Helt kort stycke garn.

GARSJUDNING, f. 2. (tekn.) Renkötning (t. ex. af löt).

GARUGN, gärung'n, m. 2. Ugu, hvari koppar garas.

GAS, m. 3. I. (kom, fr. *Gas*) I luftform förvandlad flytande ämne, så fint, att det är omärkligt för synen. Luftart. Jfr. *Änga*. Bildar en mängd sammansättningar, såsom: *Syr-, Qvick-, Kolsyregas*, m. fl. — *Ss. G-art.*

GAS, m. 3. II. (fr. *Gaz*) Florsduk. — Har sitt namn af staden Gaza i Syrien. Skrifves äfven *Gaz*.

GASARTAD, a. 2. (kem.) Som har egenskap af gas (I).

GASELL, se *Gasell*.

GASFORMIG, a. 2. (kem.) Luftformig.

GASHALTIG, a. 2. (kem.) Som håller gas (I).

GASHÄLLARE, m. 3. (fys.) Instrument till gasers upptagande och förvaring.

GASLJUS, n. 3. Ljus, som underhålles af brinnande gas (synnerhet stenkolsgas).

GASLYSNING, f. 2. Belysning med gas (I), t. ex. gatornas i en stad, rummens i en större byggnad, o. s. v.

GASOMETER, gasmät'r, m. 2. pl. — *metrar*. 1) (egentl.) Instrument att mäta gasers volym. — 2) Se *Gashällare*.

GASRESERVOIR, gasreservoir, m. 3. Se *Gashällare*.

GASS, m. sing. Örtsläktet *Orobuch*.

GASS, n. sing. (pop. o. fam.) 1) Stark värming vid eld. — 2) (fig.) Se *Stryk*.

GASSA, v. a. 1. (pop. o. fam.) 1) Starkt uppvärma (i solen eller vid eld). *G. sin lata lekamen i solen, för eldbrasan*. — *Syn.* Se *Värma*. — 2) (fig.) *G. ell. g. på*, gifva stryk. — *G. sig*, v. r. Med välbehag utsätta sig för

hettan af solen eller brinnande eld. *G. sig i solen, vid eldbrasan*. — *Gassande*, n. 4.

GAST, m. 2. 1) a) (ursprungl.) Ande, spöke. (Beslägtadt med det tyska *Geist* och det engelska *Ghost*). *G-ar skola der springa* (Esa. 13, 24). — b) (enligt allmogens vidskepliga föreställning) Benämning på välnader af mördade, odöpta barn, hvilka tros natttid upphäva klagerop ifrån kärr och andra öde trakter (egentligen låtet af någon fågel af ufslägt). *Skrika som en g.* — 2) (fig.) Stojande menniska, bullerbas; äfv. nattsvarmare. — 3) (t. *Gast*) Sjöman, som har någon särskilt förrättning ombord och utslutande är dertill indelad, bestämd. Deraf sammansättningarna *Sjögast, Märs-, Backs-, Styrbordsgast*, m. fl. (utom det förstnämnda, mest nyttfärd i plur.).

GASTA, v. n. 1. (pop. o. fam.) 1) Skrika öfverlyd. — 2) Gå uppe om nätterna som ett spöke, gå och spöka. — *Gastande*, n. 4.

GASTERALGI, --alschi, f. 3. (med.) Magvärk.

GASTKRÄMA, v. a. 1. 1) Brukas egentligen endast i passiv, om personer, som tros hafva blifvit kramade af ett spöke, då efter nattsöm en gul fläck befinnas någonstades på deras kropp, liknande märket efter en kramning. *Han har blifvit g-d.* — 2) (fig. fam.) Plåga, qvålja. — *Syn.* Se *Plåga*. — *Gastkrämande*, n. 4. o. *Gastkrämning*, f. 2.

GASTTRANSPORTÖR, gastransportör, m. 3. (fys.) Instrument, som begagnas att flytta gaser ur ett kärl i ett annat. — [porteur.]

GASTRERA, v. a. 1. (tekn.) *G. band*, förse dem genom pressning med figurer. — *Gastrering*, f. 2.

GASTRISK, a. 2. (af grek. *Gastër*, mage) Som angår, tillhör underlivvet eller magen. *G-t system*, samtliga de kroppens delar, som göra matsmältningen möjlig. *G. sjukdom*, sådan, i hvilken matsmältningen är störd. *G. feber*, ett slags farlig febersjukdom, med besk smak, häftig huvudvärk, och uppträffat, spändt, stundom ömt underliv, knip och buller i magen samt förstoppning.

GASTRONOM, gasstrån'm, m. 3. (gr.) Grundlig kunnare af den finare matlagningen, läckerkun.

GASTSKRI, n. 4. Klagande rop af en gast (bem. 4. b).

GASUPPLYSNING, f. 2. Upplysning med brännbar gas.

GASVÄNNA, f. 1. (fys.) Det kärl, hvari man vid försök med gas har det vatten eller qvicksilfver, hvaröfver gasen skall upplängas.

GATA, f. 1. (af gamla ordet *Ga*, gå) I allmänhet: Väg, på ömse sidor omgifven af tät stående, likartade föremål. 1) Väg emellan hus, murar (i stad, by). *Stenlagd g. Gå ut på g-n. Stryka omkring g-orna. Kasta, köra ut på g-n, köra ut någon.* (Talesätt) *Gammal som g-n*, mycket gammal. *Gå sin egen g.*, vid sina handlingar ej bry sig om någon annans råd, ingifvelser eller omdömen. (Fig.) *Slå i g-n*, slå omkull, i backen. — Ingår i åtskilliga sammansättningar, såsom: *Stads-, By-, Sten-, Jordgata*, m. fl. — 2) Väg emellan tältrader i ett läger, gärdesgårdar, rader af manskap (t. ex. vid gatlopp). — Har sammansättningen *Tältgata*. — 3) Upphuggen, lång och smal öppning i skog, liknande en väg eller gata (vid landtmätning, till betecknande af ågoshärad, gräns, eller för utsigt erhållande t. ex. ifrån en herrgård, genom en skog, till någon af lägsen vacker synpunkt). *Upphugga en g. i skogen*.

GATFYLNING, f. 2. Grus o. d., som begagnas till underlag och fyllning vid gators stenläggning.

GATHORA, f. 1. (lägt ord) Sköka, som löper kring gatorna. — *Syn.* *Gatlinka, Gatnylf*.

GATHÖRN, n. 5. Hörnet af en stadsgata.

GATKRÄMARE, m. 3. Se *Månglare*.

GATLOPP, n. 5. Ett slags besträffning, fordom bruklig äfven i Sverige, bestående deri, att förbrytaren, afklädd ända till midjan, måste springa ett visst, åldern antalet hvarf emellan rader af manskap eller andra personer, som dervid sloga honom med spån. *Springa g.* — Skrifves äfv. *Gatulopp*.

GATLYKTA, f. 1. Lykta, uppsatt vid eller hängande öfver en stadsgata, till dess belysning.

GATLYSNING, se *Gatulysning*.

GATLÄGGARE, m. 3. En, som utför yrket att stenlägga gator.

GATLÄGGNING, f. 2. Stadsgators och allmänna platsers beläggning med sten.

GATMÅNGLARE, m. 5. Se *Månglare*.

GATNYMF, f. 3. Se *Gathora*.

GATPOJKE, m. 2. pl. — *pojkar*. Alla uppfostrad gosse af ringare klassen, som tillbringa sin mesta tid med att springa omkring på gatorna och lättjas eller snatta, stjäla och föra oljud.

GATPÖDEL, m. sing. De af det lägre folket i en stad, som oftare eller för det mesta äro till fönnades på gatan.

GATSKRIKARE, m. 3. 1) En, som i städerna i vissa länder går omkring på gatorna och skriker ut varor, som han har att sälja. — 2) En, som skriker och för oljud på gatorna i en stad.

GATSLINKA, f. 1. Se *Gathora*.

GATSMUTS, m. sing. Smuts på gatorna i en stad.

GATSOPARE, m. 3. — *SOPERSKA*, f. 1. Person, som sopar gatorna i en stad.

GATSOPNING, f. 2. Arbetet, förrättningen, då stadsgator sopas.

GATSTEN, m. 2. 1) Sten, använd vid en gatas stenläggning. — 2) (sing. kollektivt) En mängd dertill samlade eller uppbrutna sådana stenar.

GATSTRYKARE, m. 3. En, som sysslödst tillbringa sin tid med att stryka omkring på gatorna i en stad.

GATT, n. 3. (skepp.) 1) (i allmänhet) Hål, öppning. — 2) Akterdelen af någonting. — 3) Inloppet till en hamn.

Ann. *Gatt* betydde i fornspråket *öppningen, vinkeln bakom en dörr, älv. dörr, glugg*.

GÄTTIGGARE, m. 3. — *GGERSKA*, f. 1. En, som tigger på gatorna i en stad.

GÄTTIGGERI, n. 3. Tiggande på gatorna i en stad.

GATUHANDEL, m. sing. Den handel, som drives i stånd eller på s. k. mångleristol.

GATULOPP, se *Gatlopp*.

GATULYSNING, f. 2. Gators och torgs i en stad belysning med lyktor, lampor eller gas.

GATURENHÄLLNING, f. 2. Bestyret att häfva gator och torg i en stad nära från smuts eller fria från för mycket snö under vintern.

GATVISA, f. 1. Visa af lägre, stundom smutstigt innehåll, som sjunges af gatpojkar på gatorna. En vacker och ädel sång af populärt innehåll och med lättfattlig, behaglig melodi neddrages äfven ofta till gatan, och får då också heta *Gatvisa*.

GAUFRERA, se *Gaffera*.

GAVELIN, --lin, m. 3. (gam. krigsk.) Se *Snarspjut*. — *Ann.* Ordet är det fr. *Javeline*.

GAVIAL, --äl, m. 3. Ett slags krokodil i Ostindien. Kallas äfv. *Ganges-Krokodil*.

GAVOTT, -vått, m. 3. (fr. *Galotte*) Ett slags fordom bruklig dans, fransk dans, mest i $\frac{3}{4}$ takt, med två repriser, dansad af ett par på en gång tillsammans.

GAZE, se *Gas*, II.

GAZELL, -säll, f. 3. Djurslägte af Idistarnes ordning, med 10 tum långa horn, hvilka spets vektor framåt, kroppen omkring 2 fot hög, ofvan blegkul, inunder hvit och med en bred, svart rand längsät hvar sida; smärt och utmärkt vackert djur, med de skönaste ögon. Antilope Dorcas. — Skrifves äfv. *Gasell*. — *Ss.* (fig.) *G-ögon*.

GAZETT, -sätt, f. 3. (föga brukl.) Tidning, tidningsblad. — Har sitt namn af ett liett italienskt skiljemynt *Gazetta*, som var priset på ett fordom utgifvet italienskt tidningsblad.

GEBIT, jeb't, n. 5. (t. *Gebiet*) Område.

GECKO, f. (nat. hist.) En 8 till 10 tum lång, ganska giftig ödle, rödgrå med bruna prickar, i Afrika och Österländerna. *Ascalabates Gecco*.

GEDAKT, gedäckt, m. 3. (t. *Gedacht*) Förvänd skrifning i st. *Gedeckt*) Ofvan tillstuten eller täckt pipa i ett orgverk.

GEDIGEN, jed'gänn, a. 2. neutr. — *et.* (t. *gediegen*) 1) (egentl.) Säges om en metall, då den, genom naturens egen åtgärd, förekommer i fullt metalliskt tillstånd, utan att behöfva utsmältas ur en malm. *G-et guld, silfver*. — 2) Säges om kärl, husgeråd eller bohagsting, då de äro gjorda af rent guld eller silfver, icke blott förgyllda eller försilfrade. — 3) (fig.) Fast, stadig, varaktig; af verkligt inre värde.

GEHEIMERÄD, jeh'jmer'äd, n. 3. o. 3. (t. *Geheimrathe*) 1) (i flera tyska stater) Hemlig konselj, rådkammare, hemligt råd. Ministère. — 2) Ledamot deraf.

GEHAG, jeh'g, n. 3. (t. *Gehäge*) Kronan tillhörig jagbacke eller instängd skogspark.

GEHÄNG, jeh'ng, n. 5. (t. *Gehenk*) Rem eller bälje, hvari något hänges (t. ex. en värja). Bildar sammansättningen *Värjehäng*.

GEHÖR, jeh'ör, n. 3. (t.) 1) (i musik) Den förmägan hos hörselsinnet att säkert uppfatta tonhöjden af ett ljud och riktigt kunna återgifva detsamma, att kunna bedöma, om en ton är falsk eller ej, och att lätt kunna lära att sjunga melodier eller eftertaga dem på ett instrument. *Hafva g., godt g. Sakna allt g.* — *Syn.* *Öra*, *Godt, säkert öra*. — 2) Lyssnande till hvad någon har att säga. *Gifva någon g.*, höra någon. *Lemna g. åt ens föreställningar*, med bifall lyssna dertill. *Fråna g.*, få framställa, hvad man har att undraga; äfv. vinna bifall för sina framställningar. *Det vinner ej g.*, godkännes icke. (Fig.) *Hafva g. med sig*, hafva nog aktning, anseende, att bifva åtydd.

GEIRSODD, m. (i fornspråket) Spjutudd (af *Geir*, spjut). *Rista ell. stinga sig med g.*

GEISTIK, gäst'ik, f. 3. (vetensk.) Lära om jordens yttre former. [Gästik.]

GEL, se *Gäl*.

GELATINE, schelat'iv, n. sing. (fr.) Geléartadt ämne, som erhålles, då man kokar mjuka och fasta djurdelar och låter lösningen kallna.

GELBGJUTARE, jäh'jutare (tätteligen gällb—), m. 3. (t. *Gelbgieser*) Handverkare, som förfärdigar hvarjehanda gröfre gjutgods af brons. — *Ss. Gelbgjutrararbete*.

GELÉ, schelé, n. 3. (fr. *Gelé*) 1) (i allmänhet) Hvarje genomskinlig, så pass tjock saft, att den vid kallnande stelnar till en dallrande massa. — 2) (kok.) Dylig stelnad saft, erhållen genom kokning ur mjukt kött, men isynnerhet kaldfäster, hönskött eller busblös, vanligtvis försatt med citron-, pomerans-, apelsin-, körsbärssaft m. m. eller vin, socker, fina kryddor, och tillredd såsom särskilt maträtt. — 3) (kondit.) Fruktsaft, lagom inkokad med socker, för att kallnad erhålla samma konsistens som egentligt gelé. Frukt- och Bärjelé. Man har sålunda Citron-, Qvitten-, Vinbärsgelé, m. fl. — Skrifves äfv. *Gelée*.

GELÉAKTIG, **GELÉARTAD**, scheléäcktig, äcc., a. 2. Som till utseende och beskaffenhet liknar gelé.

GELÉBAKELSE, schelébä --, m. 3. (kondit.) Bakelse af mandelmassa med fyllning af frukt- eller bärjelé.

GELÉFORM, scheléförm, m. 2. Form, hvori gelésaft bälles, för att gifva den stelnad någon viss figur.

GELLESYRA, f. 1. (kem.) Ett slags växtsyra, som finnes i saften af köttiga frukter.

GELIKE, jellike o. jellike, m. 2. pl. *gelikar*. (af t. *Gleich*) Jemlikte, like. Brukas mest i plural och vanligen i föraktlig mening.

GEMAK, jemak, n. 3. (t. *Gemak*) Boningsrum. — Brukas endast någon gång i poesi och högre stil.

GEMEN, jemén, a. 2. (t. *gemein*) 1) Allmän, vanlig, menig, ringa. Brukas i denna ordets ursprungliga bem. föga, utom i uttrycken: *Af g. härkomst*. *G-e män*, menige man, menigheten, det lägre folket. *G. soldat* (substantivt äfv. *Gemen*), simpel soldat. — Substantivt kallas äfv. i boktryckerispråket de små bokstafstifarna *Gemenen*. I hvardagspråket säges: *Göra sig g.*, nedlåta sig: *göra sig g. med någon*, lägga sig in med honom. — *Syn.* Allmän, Menig, Ringa, Sempel. — 2) a) Dälig, elak, ful. *G-a vägar*. *G-t väglag*, väder. — *Syn.* Se *Dälig*. — b) (i moralisk mening) Dälig, låg, nedrig, föraktlig. *G-e menniska*. *G. handling*. *G-t uppförande*. *G-a ord*, tillmälen. *Det är rätt g-t af er*, ett . . . — *Syn.* Se *Dälig*. — c) Som röjer, uttrycker dällighet. *En g. uppsyn*, *fysionomi*. *G-t ansigte*. — *Syn.* Ful, Stygg, Otäck. — I *gemen*, adv. I allmänhet.

GEMENLIGEN, jeménligén, adv. I allmänhet.

GEMENSAM, a. 2. 1) Säges om det, som kan och får brukas af alla, många eller flere. *Luften är g. för alla människor*. *En g. brunn*, *gård*, *betesmark*. *Vil hafva allting g-t*, *allting är g-t oss emellan*. — 2) Som tillhör flera, kan på lika sätt sägas om flera. *En g. vän*, *fiende*. *G. sorg*, *fördel*. *G-ma egenskaper*. *Herrna egenskap har han g. med många*. *Denna sak har ingenting g-t med vår tvist*. *G-t nyttjande*. *Alla hafva det g-t*, *att de en gång måste dö*.

GEMENSAMHET, f. 3. Egenskapen att vara gemensam.

GEMENSAMT, adv. På ett gemensamt sätt, i gemenskap. *Bruka något g.* *Lefva*, *handla g.*

GEMENSKAP, f. 3. 1) Det förhållande, då flere hafva gemensam rätt till en odelad sak; gemensam nyttjande rätt. *G. af ägodelar*. *Egendomens g. för alla*. — 2) Förbindelse mellan personer eller ting. *Jag har ingen g. med honom*. *Träda i g. med någon*. *Det fins ingen g. emellan oss*. *Genom handeln öppna g. emellan*

tan teanne länder. *G. emellan hus*, rum. Har sammansättningen Handelsgemenskap. — *Syn.* Befattning. Se f. *Förbindelse*. — 3) *G-en*, benämning på de simpla soldaterna vid en armé, trupp, i motsats till högre och lägre officerare.

GEMENT, jemént, adv. 1) (i moralisk mening) Däligt, lågt, nedrigt, föraktligt. *Bära sig g. ä.* — *Syn.* Se *Däligt*. — 2) Frit; högst illa. *Det låter g.* *Pennan går g.* — *Syn.* Stygt, Otäck, Vidrigt. Se äfv. *illa*.

GEMM, gemm, m. 3. (lat. *Gemma*) Ädelsten, isynnerhet sådan, hvori figurer eller bokstäver äro inskurna.

GEMÅL, jemål, o. t. (*Gemahl*) Make i äktenskap. Brukas endast om furstliga personer.

GEN, jen (i hvardagstal; jin), a. 2. 1) Säges om en väg ifrån ett ställe till ett annat, som är kortare än en annan emellan samma ställen. *Denna väg är g-are än den andra*. *Taga g-aste vägen*. — *Syn.* Kort. — 2) (fig.) Säges äfv. om förfaringssätt, metoder o. d., som förr leda till målet än andra. *En g. metod*. — *Syn.* Kort, Vig.

GENANT, schenanängt, a. 1. (fr.) Besvärlig, oläglig, plägsom.

GENAST, jénast, adv. (egentl. superlativ af *Gen*) I denna stund, i detta ögonblick, utan uppskof. *Gör det g.*, *ty jag har ej tid att vänta*. — *Syn.* Se *Strax*.

GENBALK, m. 2. (herald.) Balk på en sköld, som går upprån venstra sidan tvärs öfver ned till hörnet af den högra.

GENDARM, schangdärm, m. 3. (fr. *Gendarme*) Soldat af en trupp, hvars älligande är att vaka öfver allmänna säkerheten. — *Syn.* Shirr, Stadsvakt, Stadssoldat. (*Gendarmj.*)

GENDARMERI, schangdärmeri, n. 3. (fr. *Gendarmerie*) Trupp af gendarmar.

GENDRIFVA, v. a. 3. (höjes som *Drifva*) Se *Vederlägga*. — Brukas mest i skrift. *G. en beskyllning*. — *Gendrifvande*, n. 4. o. *Gendrifning*, f. 2.

GENEALOG, schenealög, m. 3. En, som är kunnig eller forskar i genealogien. Ättledare. — *logue*.

GENEALOGI, schenealögi, f. 3. 1) Släktregister, släktledning, ättledning. *Gustaf L:s g.* — 2) Vetenskap, som sysselsätter sig med höga och förnämna ätters släktregister, stamträd. *Studera g-en*. — *ic*.

GENEALOGISK, schenealögisk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på ättledning.

GENERA, schenera, v. a. 1. (fr. *Géner*) Besvära, falla besvärlig, vara oläglig, pläga, tvinga.

GENERAL, jenerál, a. 2. (l. *Generalis*) Allmän, allmänt gällande. Brukas endast i sammansättningar, och har då, dels nyss anförda bem., t. ex.: *Generalbas*, *Generalkarta*, dels utmärker det person eller sak, som är högst, förnämligt i sitt slag, t. ex.: *G-adjutant*, *-auditör*, *-major*, m. fl. — Såsom rent adjektivt brukas i stället *General*; se d. o.

GENERAL, jenerál, m. 3. 1) Öfverbefälhafvare öfver en arméfördelning, öfver en trupp af flera tusen man. Betydde fordom: öfverbefälhafvare öfver en hel här, fältherre. *G. en chef*, *se Chef*. — Bildar sammansättningarna Infanteri-, Kavalleri-, Divisions-, Brigadgeneral. — 2) *Se Ordensgeneral*.

GENERAL-ADJUTANT, --äl--ännt, m. 3. 1) Adjutant hos en regerande furste. — 2) Adjutant hos en general.

GENERAL-AMIRAL, m. 3. Se *Storamiral*.

GENERAL-AUDITÖR, m. 3. Högste auditör vid en armé, öfverfältedomare.

GENERALBAS, jenerálbas, m. 3. (i musik) 1) (ursprungligen) En basstämma, öfver hvars noter siffror (Besiffring) eller andra tecken (Signaturer) äro satta, för att angiva styckets harmoni. — 2) Harmoni- eller kompositionsläran.

GENERAL-BEFÄLHAFVARE, m. 5. Högste befälhafvare öfver krigsmakten i ett militärdistrikt.

GENERAL-EDIKT, --äl-édikt, n. 3. o. 5. Edikt, utfärdadt till alla provinserna i ett rike. — *edict*.

GENERAL-FÄLTMARSKALK, m. 2. Högste befälhafvare öfver en här. Öfverfältherre.

GENERAL-FÄLTTYGMÄSTARE, m. 3. Högste befälhafvare öfver artilleriet i en armé.

GENERAL-FÖRPAKTARE, m. 3. 1) En, som arrenderar vissa en stats inkomster. — 2) (i Frankrike) Ledamot af ett sällskap, som fordom arrenderade vissa af statens inkomster.

GENERAL-FÖRSÄMLING, f. 2. Församling af ombud ifrån alla en stats provinser.

GENERAL-FÖRSLAG, n. 3. o. 5. Allmänt, allt omfattande förslag.

GENERAL-GUVERNÖR, m. 3. Högste styresman öfver en provins, som har både den militära och civila makten i sina händer.

GENERAL-INTENDENT, m. 3. Benämning på vissa embetsmän, som hafva högsta uppsendet öfver någon viss förvaltningsgren. Förekommer numera icke i Sverige.

GENERALISSIMUS, jenerálissimus, m. sing. Högste befälhafvare öfver en krigshär.

GENERALITET, jenerálitét, n. 3. Samtliga generalpersonerna vid en här.

GENERAL-KAPITEN, m. 3. 1) Fordom, i några stater, d. s. s. Generalissimus. — 2) (ford. i Venedig) Högste befälhafvare öfver sjömakten. — 3) (i Spanien) a) (fordom) Öfverfältherre. — b) (nu) Högste militära och civile styresman öfver en provins.

GENERALKARTA, f. 1. Karta öfver en hel världsdel, ett helt land, o. s. v. — *charta*.

GENERAL-KONSISTORIUM, m. 3. pl. — *ier*. Konsistorium, som har öfveruppsende öfver alla konsistorierna i ett rike.

GENERAL-KRIGSKOMMISSARIAT, n. 3. o. 3. Inrättning, som i fält drager omsorg för arméens underhåll med hvad dertill hörer. Står under direktion af en generalperson, som i och för denna sin befattning kallas *General-krigskommissarie*.

GENERAL-LANDMÄTERIKONTOR, n. 3. Embetsverk, som har högsta uppsendet öfver landmäterieränderna i riket.

GENERAL-LÖJTNANT, jenerál-löjtnannt, m. 3. Högste befälhafvare näst efter en general. — *lieutenant*.

GENERAL-MAJOR, --äl--jör, m. 3. Andre befälhafvare efter en general.

GENERAL-MARSCH, jenerálmarsch, m. 3. (milit.) Ett vid hela arméen lika tecken med trumman till uppbrott eller utryckande. *Slå g. När g. slås*, *skynad hvar soldat med vapen och packning till alarmplatsen*, *för att der afvakta order*.

GENERAL-MÖNSTRING, f. 2. Årlig mönstring med ett regemente eller en corps, som förättas af en konglig person eller en general.

GENERAL-PARDON, m. sing. Allmän pardon för ett visst slags förbrytelser, t. ex. deser-

tion, myteri, uppror, på en viss tid eller för alltid, vanligtvis efter borgerliga krig.

GENERAL-POSTKONTOR, n. 3. Benämning på postkontoret i Stockholm, hvilket tillika har öfverstyrelsen öfver alla postkontor i riket.

GENERAL-PROKURATOR, m. 3. Embetsman i Frankrike, som har att vaka öfver statens intressen, och under hvilken General-advokaterna sortera.

GENERAL-QUARTERMÄSTARE, m. 3. Hög officer, som har högsta uppsigten öfver alla de göromål och anordningar, hvilka älliga de särskilda kvartermästarna i en armé.

GENERAL-SALVA, f. 1. Salva, som afskjutes på en gång ur alla kanoner eller handgevär.

GENERALSKA, jenerálska, f. 1. En generals fru eller enka efter en general.

GENERALSPERSON, jenerálspersón, m. 3. Person, som tillhör generalitetet i en armé. Sådana äro i svenska arméen: fältmarskalk, general, general-löjtnant, general-major och general-adjutant.

GENERALSTAB, --älstáb, m. 3. Samtliga högre befälhafvande officerare och militära tjänstemän, som lyda under en general, således adjutanter, generalstabs- och ordonnansofficerare, krigskommissarier, auditörer, fältpredikanter, m. fl.

GENERALSTABS-OFFICER, ---äftiser, m. pl. — *officerare*. Högre officer, som hör till en generalstab. Såsom sådana räknas i Sverige: öfverste, öfverste-löjtnant, kapiten eller rytmästare och löjtnant.

GENERAL-STATERNE, m. 3. pl. def. (hist.) 1) (ford.) De församlade deputerade i de Förenade Nederländerna. — 2) (sedan 1815) De deputerade uti de begge kamrarna i konungariket Nederländerna eller Holland.

GENERALSTORM, jenerálsstórm, m. 2. Stormning emot en fästning eller befäst stad på en gång med hela befägringscorpserna.

GENERAL-STÄTHÄLLARE, m. 3. (hist.) Ståthållare i de forna österrikiska Nederländerna.

GENERAL-SUPERINTENDENT, m. 3. (i vissa länder) Andlig person, som har högsta uppsigten öfver de andliga i ett visst distrikt.

GENERALS-VÄRDIGHET, f. 3. Världighet, som tillkommer en general eller generalperson.

GENERAL-TULLDIREKTÖR, m. 3. Embetsman, som är chef i:

GENERAL-TULLSTYRELSEN, f. sing. def. Öfverstyrelsen af tullverket i Sverige.

GENERATION, jeneratjón, f. 3. 1) Åring, alstring. — 2) Släktled, ättled. — 3) Samtliga de människor, som lefva på samma tid. Släkte. — 4) Mansålder. — 5) (fig.) Uppkomst.

GENERÁL, schenerál, a. 2. (fr. *Général* af lat. *Generalis*) Allmän, allmännelig, allmänt gällande. — *rell*.

GENERERA, jenerera, v. a. 1. (lat. *Generare*) Ålla, aistra, frambringa.

GENERISK, jenerisk, a. 2. (vetensk.) Som omfattar ell. tillhör ett genus, ett helt släkte (af varelser, ting, idéer).

GENEROSITET, schenerásitét, f. sing. (fr.) Ädelmod; frikostighet.

GENERÖS, schenerös, a. 2. (fr. *Généreux*) Ädelmodig; frikostig.

GENESIS, jenesiss, f. sing. (grek. ord, som betyder: uppkomst, ursprung) Benämningen på första Mose bok.

GENEVRE, schenäv'r, ell. **GENIÈVRE**, scheniäv'r, m. sing. (fr. af lat. *Juniperus*, enbärsbuske) Enbärsbrännvin.

GENFÄRD, jentfärd, c. 3. Syn, uppenbarelse af en afdöden persons vålnad. (Egentl.: Återkomst.)
GENGÅFVA, f. 4. Gåfva, som af erkänsla gifves en person, af hvilken man fört fått en sådan. (Ordspr.) *Genom gåfvor och g-fvor varar vänskapen längst, ömsesidiga gåfvor stärka vänskapen.*

GENGÅNGARE, m. 3. Afidnen person, som går igen, d. v. s. hvars vålnad visar sig för efterlevande. — Syn. Spöke, Vålnad, Skugga.

GENGÅLD, c. sing. (gam.) Se Återbetalning.
GENGÅRD, m. 3. Så kallades i forna tider den årliga skatten och sammanskottet till konungens och hans hofffolks underhåll på deras resor genom landet.

GENI, schenif, n. 3. (fr. *Genie* af lat. *Genius*)
 1) Snille. — 2) Snittrik person.

GENIALISK, schenialisk, a. 2. (t. *genialisch* af lat. *Genialis*) 1) (om person) Som i sina verk visar prof på snille. *En g. författare.* — 2) (om sak) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver snille. *En g. arbete.* — Syn. Snittrik.

GENIALITET, schenialitet, f. sing. (t. *Genialität*) Egenskap att vara genialisk.

GENICORPS, schenikär, m. 3. Se Ingeniör-corps. Jfr. Corps.

GENOFFICER, schenifämör, m. pl. — *officerrare.* Officer, som tillhör Ingeniör-corpsen.

GENITIV, jentiv, m. 3. (gram.) Andra kasus i den latinska och efter denna bildade språk-läror. Tillhörighetsställning. I svenskan betecknas genitiv genom ett vid ordets slut tillagdt s, t. ex.: *Solens värme.* [— tif, — tivus.]

GENITIV, a. 2. (gram.) Som har afseende på eller utmärker genitiv. *G. ändelse.*

GENIUS, jeniuss, m. pl. *genier.* (lat.) 1) Skyddsande. — 2) Andä, lynne. *En språks g.*

GENKÄRLEK, jentjärelek, m. sing. Kärlek, hvarmed en annans kärlek besvaras. *Kärlek fordrar g.*

GENLJUD, n. 3. Se Eko (alla bem.). *Gifva g.*

GENLJUDA, v. u. 3. (höjes som *Ljuda*) Gifva eko, återljuda. Jfr. Eko.

GENMÅLA, v. a. 2. Impf. *Genmålde.* Sup. *Genmål.* (af gamla verbet *Måla*, tala, säga och *Gegn*, emot) Svara på argument, inkast, beskyllning, o. s. v. Brukas mest i berättelser om forntida händelser, i fornsagor, o. s. v., äfv. stundom i romanstil.

GENMÅLE, n. 4. (i fornspråket *Gagnmæle*) 1) Svar på beskyllning, o. s. v. Jfr. *Genmåla.* — 2) (i lagstil) Motbeskyllning, som man till svar på en beskyllning förebringa.

GENOM, IGENOM, prep. 1) Betecknar rörelse tvärs fram ifrån ena ändan eller sidan af ett föremål till den andra. *Sticka svärdet igenom lifvet på någon.* *Kulan gick tvärs igenom brädet.* *Fara, löpa genom staden.* *Gå mitt igenom skogen.* *Bana sig väg mitt igenom den fiendtliga krigshären.* *Lågan slog ut genom alla fönster.* — 2) Uttrycker en fortgående handling, verkning ifrån början af en viss tid till slutet deraf. *Verkningarna af denna oförståndiga politik låto känna sig igenom hela följande epok.* *En oro går g. tiden.* — För denna bem. sättes ordet oftast efter sitt nomen, t. ex.: *Det har nu regnat hela dagen igenom.* *Hela året, hela tiden, hela terminen igenom har han varit sjuk.* — Syn. Under. — 3) Bemärker orsak, medel eller verktyg (antingen person eller sak). *Jag har blifvit lycklig g. min broder.* *G. sin hustru är han min släkting.*

Man blir lärd g. lit. *Lycklig g. dygden.* *G. detta bref fick jag stor tröst.* *G. hoppel mildras olyckan.* *G. det man arbetar, underker man många frestelser.* — Syn. Medelst, Förmedelst, Med, Af. — Adv. 1) Tvärs fram ifrån ena ändan eller sidan till den andra. *Skottet gick igenom, gick helt och hållet i, tröds i.* *Det har stöpat i. Bläcket slår i. Det lyser igenom.* — 2) Framför adjektiver och vissa adverbier betyder G. detsamma som: Ganska. *Hon är en g. god människas.* *G. artig, glad, årlig, ledsen, sjuk.* *Det är så g. vdl emellan dem.* *Uppföra sig g. hederligt.* (Uti Isländskan nyttjas *Gagn*, igenom, på samma sätt, t. ex.: *Gagnlærgr.* genom lärd.) — I sammansättning med vissa adjektiver förlorar G. tonen och sammanskrifves då med dem, t. ex.: *Genomvåt, Genomvarm, Genomkall, m. fl.* Se dessa här nedan. — I sammansättningar med verber bibringar G. dessa följande bemärkelser: a) Rörelse från ena ändan eller sidan af ett föremål till den andra, t. ex.: *Genombryta, Genomsåra, Genomborra, Genomgå, Genomfara, m. fl.* — b) Begreppet af fullkomlig verkställighet, fullbordande, t. ex.: *Genombaka, Genomkoka, Genomtänka, Genomföra.*

Anm. *Genom*, förkortadt af *Genom*, heter i fornspråket *I gegnum*, fr. således prep. *I* med substantiv i plur. — Hvad beträffar det skillaktiga bruket af *Genom* och *Igenom*, märkes i allmänhet följande: *Genom* brukas: 1) såsom preposition: a) för bem. 1, då föregående ordet slutas på en vokal, samt äfven eljest, då meningen uttrycker häfvig rörelse, stor skyndsammhet, o. s. v., om och föregående ordet ändas med konsonant; — b) för bem. 2 endast, då det går före sitt substantiv, äfven då omväxlande med *Igenom*, allt efter föregående ords slutbokstaf; — c) alltid för bem. 3, der *Igenom* ieko kan nyttjas. — 2) Såsom adverb: alltid för bem. 3, hvaremot det aldrig förekommer för bem. 1. — *Igenom* nyttjas: 1) såsom prep.: a) för bem. 1, då föregående ord slutas på en konsonant, dock med vissa tillfälliga undantag; se här ovan *Genom*, 1, a; — b) för bem. 2 alltid, då det följer efter sitt substantiv; se I. ö. här ovan. — 2) Såsom adverb: alltid för bem. 1; deremot aldrig för bem. 2.

GENOMBÅKA, v. a. 1. Fullkomligt baka något, så att de inre delarne äro lika väl gradade som de yttre. Brukas mest i particip passiv *Genombakad*.

GENOMBARKA, v. a. 1. Fullkomligt barka (hudar). — Brukas mest i particip passiv *Genombarkad*, hvilket äfven nyttjas adjektivt i samma mening som *Genomdrifven* (se d. o.).

GENOMBASA, v. a. 1. Basa någon, så mycket han tål. — Part. pass. *Genombasad* brukas äfv. adjektivt, i samma betydelse som *Genomdrifven* (se d. o.).

GENOMBITA, v. a. 3. (höjes som *Bita*) Bita så, att hettat går tvärs igenom. — Vanligare *Bita igenom*. — Part. pass. *Genombiten* brukas äfv. adjektivt i samma betydelse som *Genomdrifven* (se d. o.).

GENOMBLIXTRA, v. a. 1. Genomtränga som en blix.

GENOMBLÅSA, v. a. 2. 1) Blåsa tvärs igenom. Brukas mest i part. pass. *Vi äro alldeles g-sta af den kalla nordavinden.* — 2) På ett blåsinstrument för öfning skull utföra ett musikstycke från början till slut. — Vanligare *Blåsa igenom*.

GENOMBLÄDDRA, v. a. 1. Bläddra i något ända från början till slut. *G. en bok.* — Äfv.

Bläddra igenom. — *Genombläddrande*, n. 2. o. *Genombläddring*, f. 2.

GENOMBLÖT, jentämblöt, a. 2. Fullkomligt, i alla delar blöt.

GENOMBLÖTA, v. a. 2. 1) Blöta ända igenom. *Min rock har blifvit alldeles g-blött af regnet.* — Älv. *Blöta igenom.* — 2) (fig.) Göra väl ända intill bara kroppen. — Mest i part. pass. *Jag är alldeles g-blött af regnet.* — *Genomblötande*, n. 4. o. *Genomblötning*, f. 2. (båda för bem. 1).

GENOMBORRA, v. a. 1. (endast i fig. mening, eljest *Borra* *igenom*) 1) Genomslinga. *G. någon med värjan.* — 2) Genomtränga. *G. någon med sin blick*, se skarpt på någon, liksom man skulle vilja blika tvärs igenom honom. *Det g-r mitt hjerta*, smärtar mig på det högsta. — *Genomborrande*, n. 4. o. *Genomborrning*, f. 2. (både för *Borra* *igenom* i egentl. bem. o. *Genomborra*, 1).

GENOMBRUSA, v. a. 1. Brusna fram igenom. Mest i högre och poetisk stil. *En stormvind g-r ekarnes toppar.* *Orgelns toner g. templets hvalf.*

GENOMBRUTEN, a. 2. neutr. — *et.* (egentl. part. pass. af *Genombryta*) Sages om det, som är arbetadt så, att med iakttagande af en viss ordning och symmetri, öppna mellanrum äro lemnade, t. ex. filigransarbete. *G-et arbete.* *G-tna byggnadsritare.*

GENOMBRYTA, v. a. 3. (höjes som *Bryta*) Med våld genomtränga. *G. ett stängsel, en mur, en vägg, ett hinder.* *G. hendens slagordning.* Brukas äfv. stundom absolut, t. ex.: *Fiendens rytteri sökte g.* — Älv. *Bryta igenom.* — *Genombrytande*, n. 4. o. *Genombrytning*, f. 2.

GENOMBÄNNANNA, v. a. 2. Bränna något så, att alla delarne, äfven de inre, blifva fullkomligt brända. Brukas mest i part. pass. — Älv. *Bränna igenom.* — *Genombännande*, n. 4.

GENOMBYRD, a. 2. (egentl. part. pass. af obrukliga verbet *Genombyrja*) (fam.) Alldeles genomträngd af något. *G. med luktatten.* (Fig.) *G. med elakhet.*

GENOMBÄFVA, v. a. 1. (i poesi och högre stil) Genomfara på ett sätt, som orsakar lindrig darrning. *En salig känsla g-de min själ.*

GENOMDANSA, v. a. 1. Dansande passera fram igenom. *G. ett rum.*

GENOMDARRA, v. a. 1. (föga brukl.) Genomfara, under förorsakande af darrning.

GENOMDRAGA, v. a. 3. (höjes som *Draga*) Draga något igenom en sak ifrån ena sidan till den andra. *G. papper med en silkestråd.* Har äfven det, som genomdrages, till objekt, t. ex.: *G. en tråd.* — Älv. *Draga igenom.* — *Genomdragande*, n. 4. o. *Genomdragning*, f. 2.

GENOMDRIFVA, v. a. 3. (höjes som *Drifva*; brukas endast i fig. mening, eljest *Drifva* *igenom*) Genom tjenliga medel, åtgärder utträtta, att en sak, som beror af andras afgående, vinner framgång. *Han skall nog g. saken.* — Älv. *Drifva igenom.* — *Genomdrifvande*, n. 4. o. *Genomdrifning*, f. 2.

GENOMDRIFVEN, a. 2. neutr. — *et.* (Egentl. part. pass. af *Genomdrifva*) Sages i fig. mening och betyder då: Fulländad (vare sig i godt eller ondt). *G. i en konst, ett yrke.* *G. i elakhet, i list.* *En g. skålm.* — Syn. Utöfard, Utstuderad, Genompiskad, Genombarkad, Genombiten, Genomklappad.

GENOMDRUCKEN, a. 2. neutr. — *et.* Fullkomligt genomträngd af en vätska.

GENOMDRÄNKA, v. a. 2. Låta något alldeles genomträngas af en vätska. — *Genomdränka*, n. 4. o. *Genomdränkning*, f. 2.

GENOMDRÖMMA, v. a. 2. (fig.) Tillbringa helt och hållet i drömmier. *G. sitt lif.*

GENOMELDA, v. a. 1. Medelst eld upphetta något helt och hållet, så att hettan tränger igenom alla delar. Brukas mest i fig. mening. *Känna sig g-d af en ädel hänfrelse.*

GENOMFARA, v. a. 3. (höjes som *Fara*) 1) Se *Fara* *genom* (under *Fara*, 1). *Han har g-farit hela landet.* — 2) (om sak) Heltigt förbytts, drivas genom ett ställe. *Kulan g-for hatten.* — Vanligare säges *Fara* *igenom.* — 3) (fig.) Plötsligt låta känna sig genom alla delar af en kropp. *En rysning g-for alla mina lemmar, hela min kropp.* — Älv. *Fara igenom.* — *Genomfarande*, n. 4. (för bem. 1 o. 2).

GENOMFART, c. 5. 1) Genomfarande. *Jag såg honom vid g-en.* — 2) Ställe, der man far fram emellan eller genom något. *G. emellan bar, klippor.*

GENOMFILA, v. a. 1. Fila tvärs igenom något, ifrån ena sidan till den andra. — Älv. *Fila igenom.* — *Genomfilande*, n. 4. o. *Genomfilning*, f. 2.

GENOMFLÄDDRA, v. a. 1. Fläddrande genomfara. *Fjärilen g-r blomsterländen.*

GENOMFLÄMMA, v. a. 1. (fig.) Genomelda. *G-s af en ädel harm.*

GENOMFLYTA, v. a. 3. (höjes som *Flyta*) Flyta genom. *Floden g-ter staden.* — Brukas isynnerhet ofta i part. pass. *Genomfluten.* — Syn. Genomströmma, Genomforsa.

GENOMFLÄTA, v. a. 1. Fläta något igenom en sak. *G. häret med ett band.* Har äfv. det, som genomflätas, till objekt, t. ex.: *G. ett bund.* — *Genomflätande*, n. 4. o. *Genomflätning*, f. 2.

GENOMFORSÄ, v. a. 1. Forsande genomflyta. **GENOMFORSUEN**, jentämfrus, a. 2. neutr. — *et.* 1) (om flytande ämnen eller organiska kroppar) Frusen ända ned till botten eller ända igenom. *Vattnet är g-et.* *En g-et äple.* — 2) (om person) Frusen i alla delar af kroppen, ganska frusen. *Han satt så länge i kylan, att han blef alldeles g.* — Syn. Genombälad, Genomkyld.

GENOMFRÄTA, v. a. 2. Frätande tränga tvärs igenom. *Rosten g-ter jern.*

GENOMFUKTA, v. a. 1. Fukta något så väl, att det våta ämnet helt och hållet genomtränger det.

GENOMFÖRA, v. a. 2. 1) Föra fram igenom ett ställe. *Fångarne hafva här blifvit g-förda.* *G. ett fartyg, en båt* (i kanal, o. s. v.). — När stället är utsatt, säges *Föra* *genom*, t. ex.: *För fångarne genom korridoren.* — 2) (fig.) Fullkomligt utarbeta, fullända. — Part. pass. brukas för denna bem. stundom nästan aktivt, t. ex.: *En g-r artikel.* — *Genomförande*, n. 4.

GENOMGARFVA, v. a. 1. Fullkomligt väl garfva. — *Genomgarfvande*, n. 4. o. *Genomgarfvning*, f. 2.

GENOMGASSA, v. a. 1. (fam.) Genomvärma. — Brukas mest i part. pass. *G-d.*

GENOMGLÖDGA, v. a. 1. 1) Glödga något ända igenom. *G. ett jern.* — 2) (fig.) Genomelda. — Mest i part. pass. *G-d af kärlek, af vrede, af vin.*

GENOMGNAGA, v. a. 2. Gnaga ända igenom. Brukas mest i fig. mening, t. ex.: *Sorgen har g-git hans hjerta. EU af sorg g-get hjerta.*
GENOMGOD, jénamm god, n. 2. I högsta måtto god. — Skrifves äfv., och enligt uttalet riktigare, *Genom god.*
GENOMGRIPANDE, a. 1. (egentl. part. akt. af obrukt. verbet *Genomgräpa*) (fig.) Som går till roten, till botten med något. *G. reformer.*
GENOMGRÄTEN, a. 2. neutr. — *et.* (egentl. part. pass. af obrukt. verbet *Genomgräta*) Hvar- under man grätit hela tiden. *En g. natt.*
GENOMGRÄDDA, v. a. 1. Låta något, som bakas, stå så länge i värmen, att det blir fullkomligt gräddadt. äfven inuti. Brukas mest i part. pass. *G-d.*
GENOMGRÄFVA, v. a. 2. 1) Gräfva tvärs igenom. *G. ett näs.* — 2) (fig. fam.) Genomleta allt. Säges isynnerhet om böcker, skrifter, papper. *G. en boksamling, ett bibliotek.*
GENOMGÅ, v. a. 2. (böjes som *Gå*) 1) Gå fram igenom ett ställe, mellan föremål. *G. en skog, ett rum. G. soldaternes leder.* — För denna ordets egentliga bem. säges oftare *Gå genom.* — 2) (fig.) a) Erfara, upplefva, uthärda. *Han har g-t många sorger, många präfnin- gar, afseentyr, lidanden.* — Äfv. *Gå igenom.* — b) Fullborda, bestå. *Han har g-t sin akade- miska kurs, har med heder g-t sin examen.* — Äfv. *Gå igenom.* — *Syn.* Uppgå, Hållå. — c) Genomse, för att granska, undersöka, rätta, förbättra. *G. ett manuskript och rätta felen deri. G. en räkning.* — Äfv. *Gå igenom.* — *Syn.* Se *Granska.* — d) Säges om något, som verkar i alla riktningar på en viss tid eller i en viss krets. *En oro g-r tiden, samhället.* — Äfv. *Gå igenom.* — *Genomgående*, n. 4.
GENOMGÅNG, m. 2. 1) Genomgående. — 2) Ställe, der man kan gå igenom ifrån en ort till en annan. *I detta hus är g. ifrån den ena gatan till den andra.*
GENOMHACKA, v. a. 1. 1) Med en hacka hugga tvärs igenom. — Äfv. *Hacka igenom.* — 2) Fullkomligt väl hacka. — *Genomhackande*, n. 4. o. *Genomhackning*, f. 2. (båda för bem. 1).
GENOMHETTA, v. a. 1. Upphetta något så, att det blir hett ända igenom.
GENOMHJELPA, v. a. 2. Hjelpa någon att komma fram igenom. — Vanligare säges *Hjelpa igenom.* — *Genomhjelpande*, n. 4.
GENOMHUGGA, v. a. 3. (böjes som *Hugga*) Hugga tvärs igenom. — Äfv. *Hugga igenom.* — *Genomhuggande*, n. 4. o. *Genomhuggning*, f. 2.
GENOMHVIKFLÅ, v. a. 1. Hvirflande genomfara. *EU moln af dam g-de luften.*
GENOMHÄCKLA, v. a. 1. 1) Fullkomligt bäckla. — 2) (fig.) Öfverdriftigt strängt och småaktigt granska. *Hans arbete har blifvit g-dt.* — *Genomhäcklande*, n. 4. o. *Genomhäckling*, f. 2.
GENOMILA, v. a. 1. Ila fram igenom. Brukas isynnerhet i fig. mening, t. ex.: *En rysning g-de hela män kropp.*
GENOMIRRA, v. a. 1. Irrande genomvandra, passera fram igenom. *Erik XIV, i sitt vansinne, g-de fält och skogar.* — Äfv. *Irra genom.*
GENOMJAGA, v. a. 1. Jagande passera fram igenom. *De hafva g-t hela skogen.*
GENOMKALL, jénammkall, a. 2. Kall öfverallt, i alla delar.

GENOMKASTA, v. a. 1. Kasta fram, ut, in igenom. — Äfv. *Kasta igenom.*
GENOMKLAPPA, v. a. 1. 1) Klappa fullkomligt väl. *G. bykkläder.* — 2) (fig. fam.) Se *Kringklappa.* — Part. pass. *Genomklappad* brukas äfv. adjektivt, i samma betydelse som *Genomdrifven* (se d. o.).
GENOMKLIPPA, v. a. 2. Klippa tvärs igenom. — Äfv. *Klippa igenom.* — *Genomklippande*, n. 4. o. *Genomklippning*, f. 2.
GENOMKLYFVA, v. a. 3. (böjes som *Klyfva*) Klyfva något ända igenom. — Äfv. *Klyfva igenom.* — *Genomklyfvande*, n. 4. o. *Genomklyfning*, f. 2.
GENOMKNÄDA, v. a. 1. Knåda fullkomligt väl.
GENOMKOKA, v. a. 1. o. 2. Fullkomligt väl och tillräckligt koka något. Brukas endast i passiv, mest i part. *G-kokt.*
GENOMKOLA, v. a. 1. Förvandla till kol ända igenom. Brukas mest i passiv, synnerligen i part. *G-kolad.*
GENOMKORSA, v. a. 1. Gå korsvis fram öfver eller igenom. *Denna väg g-r den andra. Vågar, linier, samt g. kvarandra.*
GENOMKRATSA, v. a. 1. Låta en krats gå igenom, med krats undersöka. *G. ett gräsvinsgryt.*
GENOMKRETSA, v. a. 1. I kretsar genomlysa, genomfara. *Dufvorna g. luften.*
GENOMKRYPA, v. n. 3. (böjes som *Krypa*) Krypa fram igenom. *Här är icke så lätt för hatten att g.* — Vanligare *Krypa igenom.*
GENOMKYLA, v. a. 2. Kyla hel och hällen, genomtränga med kyla i hela kroppen. *Nordavinden har alldeles g-t mig. Jag är alldeles g-ld.*
GENOMKÄLA, v. a. 1. Se *Genomkyla.* — *Genomkälad*, part. pass., se *Genomkrysen.*
GENOMKÖRA, v. a. 2. (fig.; i egentlig bem. brukas endast *Köra genom*) Häftigt stöta, drifva något igenom. — Äfv. *Köra igenom.*
GENOMLEDA, v. a. 2. Leda fram igenom. — Vanligare *Leda genom.*
GENOMLEFVA, v. a. 1. Lefva under en viss tidrymd ända från dess början till dess slut. *Vi hafve g-t franska revolutionen och den märkvärdiga derpå följande tiden.*
GENOMLETA, v. a. 1. Söka, leta genom alltsammans af något. *Jag har g-t alla mina kläder sörgåfves.* — Äfv. *Leta igenom.* — *Genomletande*, n. 4. o. *Genomletning*, f. 2.
GENOMLJUDA, v. a. 3. (böjes som *Ljuda*) Säges om ett ljud, som framtränger genom en rymd. *Jägerhornen g. skogen.* — Vanligare *Ljuda genom.*
GENOMLYSA, v. n. 2. Lysa fram igenom. Brukas mest i fig. mening, t. ex.: *Hans fäfänga g-ser i allt, röjer sig i allt.*
GENOMLÄRD, jénamm lärd, a. 2. Utmärkt lärd. — Bör helst skrivas, efter uttalet, *Genom lärd.*
GENOMLÄSA, v. a. 2. Låsa något ifrån början till slut. *Flyktigt g. något.* — Äfv. *Låsa igenom.* — *Genomläsande*, n. 4. o. *Genomläsning*, f. 2.
GENOMLÖPA, v. a. 3. o. 2. (böjes som *Löpa*) Löpa fram igenom, löpa fram (både i egentl. o. fig. bem. af verbet *Löpa*). *Hästen har g-lupit banan på 10 minuter. Floden g-per tvänne städer. Solen g-per djurkretsen på ett år. G. en bok, hastigt genomgå den. Hans irrande blickar g-lupo hela den omgifvande trakten.* — Äfv. (för egentl. bem.) *Löpa genom.*

GENOMMARSCH, m. 3. Se *Genomtåg.*
GENOMMOGEN, jénammög'n, a. 2. neutr. — *et.* Fullkomligt mogen.
GENOMMÖRK, jénamm mörrk, a. 2. Ytterst mörk. — Bör hellre, enligt uttalet, skrivas *Genom mörk.*
GENOMPISKA, v. a. 1. 1) Fullkomligt och tillräckligt piska. Mest i passiv, synnerligast i part. *Äro matlörna väl g-de?* — 2) (fig. fam.) Gifva mycket stryk. — *Syn.* *Genomprygla.* *Genomklappa.* *Kringklappa.* — Part. pass. brukas äfv. adjektivt, i samma mening som *Genomdrifven* (se d. o.).
GENOMPLÖJA, v. a. 2. Med plogen genomskära. Brukas mest i fig. mening, t. ex.: *G. hafvets vägar.*
GENOMRESA, v. a. 2. 1) Resa genom (land eller stad). *På vägen till Italien g-reste han Frankrike och Paris.* — Äfv. *Resa genom.* — 2) Göra en eller flera resor i ett land, genom dess flesta orter, för att bese landet. *Han har g-rest Italien.*
GENOMRESA, f. 1. Händelsen, att man reser genom en stad. *Jag träffade honom vid g-n.* — *Syn.* *Genomfart.*
GENOMRIDA, v. a. 3. (böjes som *Rida*) Ridande passera genom. *Vi hafva två gånger g-ridit skogen.* — Äfv. *Rida genom.* — *Genomridande*, n. 4. o. *Genomridning*, f. 2.
GENOMRINNA, v. n. 3. (böjes som *Rinna*) Rinna fram igenom. — Äfv. *Rinna genom.*
GENOMRÖ, v. a. 2. Rendo passera genom. *Vi hafva ofta g-t denna kanal.* — Vanligare *Rö genom.*
GENOMROSTA, v. a. 1. Fullkomligt väl rosta. *G. en brödskefva.*
GENOMRUTTEN, jénammrut'n, a. 2. neutr. — *et.* Ända igenom, helt och hållet ruten.
GENOMRÄKNA, v. a. 1. 1) Räkna alltsammans af ett antal, en och en, i sender. *G. en bok papper.* — 2) *G. ett tal, genomgå ett räknetal ifrån början till slut.* — Äfv. (för begge bem.) *Räkna igenom.* — *Genomräknande*, n. 4. o. *Genomräkning*, f. 2.
GENOMRÄNNÄ, v. a. 2. 1) (fam.) Se *Genomlöpa* (i egentl. bem.). — 2) Se *Genomköra.* — Äfv. (för begge bem.) *Rännna genom.*
GENOMRÖKA, v. a. 2. Fullkomligt väl röka. *G. varor, som misstänkas för att vara pestsmittade. Skinkorna äro väl g-rökta.*
GENOMRÖRA, v. a. 2. (mindre brukl.) Röra om i något. *Väl g. något.*
GENOMSALTA, v. a. 1. Fullkomligt väl salta; salta något så, att det salta ämnet genomtränger alla dess delar. — Brukas mest i passiv, synnerligast i particip, t. ex.: *Köttet är väl g-dt.*
GENOMSE, v. a. 2. (böjes som *Se*) Granska och rätta eller förbättra något ifrån början till slut. *G. ett manuskript, en bok, en räkning.* — Äfv. *Se igenom.* — *Genomseende*, n. 4.
GENOMSEGLÄ, v. a. 1. Seglande passera genom. *Flottan har redan g-t sundet.* — Vanligare säges: *Segla genom.* — *Genomseglande*, n. 4. o. *Genomsegling*, f. 2.
GENOMSİKTA, v. a. 1. Se *Sikta.*
GENOMSILA, v. a. 1. 1) Låta gå genom en sil, ett filter. Mest i passiv, synnerligast i particip, t. ex.: *Det g-de ämnet.* — 2) Säges om ett mineraliskt ämne, genom hvars porer en vätska framtränger. *Sandsten g-r vatten.* — V. n. Säges om en vätska, som sakta och omärkligt framtränger igenom porerna af ett mineral. *Vatten*

g-r stundom ur sjelfva klippan. — *Syn.* *Genomsippa.* — *Genomslände*, n. 4. o. *Genomslänning*, f. 2.
GENOMSİMMA, v. a. 3. (böjes som *Simma*) Simma fram igenom. — Vanligare *Simma genom.*
GENOMSİPPRA, v. a. o. n. 4. Sippa fram igenom något.
GENOMSJUNGA, v. a. 3. (böjes som *Sjunga*) Sjunga från början till slut, för öfnings skull. *G. ett sängsycke före en konsert.* — Äfv. *Sjunga igenom.* — *Genomsjungande*, n. 2. o. *Genomsjungning*, f. 2.
GENOMSKAFFA, v. a. 1. Laga, att något kommer igenom. *Vill du g. en biljett till fän- gen, så att vaktien icke uppsnyppar den?*
GENOMSKAKA, v. a. 1. (poet.) I hög grad skaka, uppröra. Mest i part. pass. *G-d af alla dessa stridiga hänslor.*
GENOMSKALLA, v. a. 1. Skallande genomljuda. *Jagthornens klang g-de skogen.* — Vanligare *Skalla genom.*
GENOMSKICKA, v. a. 1. Se *Genomsända.*
GENOMSKINA, v. a. o. n. 5. (böjes som *Skina*) Vanligare *Skina genom.* Säges helst i fig. mening, t. ex.: *Hans fäfänga g-ner i allt hvad han gör.* — Brukas stundom i part. pret. *Genomskinande*, hvilket i fysiken äfven, mindre språkriktigt, fått samma betydelse som *Halft genomskinligt*; se följ. o.
GENOMSKINLIG, a. 2. Säges om en kropp, som är så beskaffad, att ljusets fina partiklar till största delen kunna genomtränga honom, t. ex. luft, vatten, glas. *Halft g. kallas en kropp, då den släpper så litet ljus igenom sig, att den sjelf synes mer än föremålen på andra sidan, t. ex. horn, alabaster, porslin. Jfr. Ogenomskinlig.*
GENOMSKINLIGHET, f. 3. Egenheten att vara genomskinlig.
GENOMSKJUTA, v. a. 3. (böjes som *Skjuta*) 1) Skjuta något fram igenom. — Vanligare *Skjuta genom.* — 2) Med skottvapen skjuta (pil, kula o. s. v.) tvärs igenom. *Han g-sköt brädet med kulan. Han fick armen g-skjuten.* — Äfv. *Skjuta igenom.*
GENOMSKRIDA, v. a. 3. (böjes som *Skrida*) Skrida fram igenom. — *En skugga syntes g. salen.* — Äfv. *Skrida genom.*
GENOMSKUREN, se *Genomskära.*
GENOMSKÄDA, v. a. 1. (fig.) Med tanke, förstånd och omdöme genomtränga någon eller något, så att man klart ser, hvad personen tänker eller hvad saken innebär, innehåller. *G. någon. G. ens hjerta, ens afsigter. G. en plan. G. framtiden, det tillkommande.* — *Genomskäddande*, n. 4. o. *Genomskädning*, f. 2.
GENOMSKÄRA, v. a. 3. (böjes som *Skära*) 1) Skära något ända igenom ifrån ena sidan till den andra. *G. en bulle, en kaka.* — 2) (fig.) Säges om det, som hastigt far, löper fram i en linie genom ett föremål. *Fågeln g-skär luften med sin flygt. Fartygets köl g-skär vattnet, vägen, oceanen. Ett land, som g-res af många floder.* — Part. pass. *Genomskuren* brukas stundom nästan adjektivt, om ett land, och betyder då: upplydd af selskänklingar och strömdrag. *Ett g-et land* (kuperadt).
GENOMSKÄRNING, f. 2. 1) Handlingen, då man genomskär; händelsen, omständigheten, att något genomskäres. — 2) Ytan af ett föremål, på det ställe, der det blifvit genomskuret. — 3) (geom.) Yta, som föreställes gå tvärs igenom en solid kropp. *En kons g.* — *Syn.* *Sektion.*

GENOMSKÄRNINGSLINJE, f. 5. (geom.) 1) Linie, som skär en figur i tvänne delar. — 2) Den linje, hvari tvänne planer skära hvarandra.

GENOMSKÄRNINGSPUNKT, m. 3. (geom.) Den punkt, hvari tvänne linjer skära hvarandra.

GENOMSLINGRA, v. a. 1. Slingra sig fram igenom. — Man säger vanligare: *Slingra sig igenom*. — Med fig. bem. brukas det likväl stundom i pass., synnerligast i particip, t. ex.: *En namnshiffer, g-d af en blomstergirland*.

GENOMSLÅPA, v. a. 1. Slåpa fram igenom. — *Genomsläpande*, n. 4.

GENOMSLÄPPA, v. a. 2. Låta någon eller något komma fram igenom ett ställe. *Vakten g-pper ingen*. — Älv. *Släppa igenom*. — *Genomsläppande*, n. 4.

GENOMSMYGA, v. a. 3. (böjes som *Smyga*) Smyga fram något. *Vakten är mycket talrik, så att det är svårt att g. något bref till sän-gen*. — Älv. *Smyga igenom*. — V. n. Smyga fram igenom. *Det är icke så lätt att g. ty der finnas många ågon*. — Älv. *Smyga igenom*.

GENOMSNOKA, v. a. 1. På ett snokande sätt genomsöka. — Älv. *Snoka igenom*. — *Genomsnokande*, n. 4. o. *Genomsnokning*, f. 2.

GENOMSPANNA, v. a. 1. Spana öfverallt på ett ställe, för att uppsöka något.

GENOMSPELA, v. a. 1. o. 2. Spela ett musikstycke från början till slut för öfnings skull. *G. ett tonstycke med hvarandra*. — Älv. *Spela igenom*. — *Genomspelande*, n. 4. o. *Genomspelning*, f. 2.

GENOMSPRINGA, v. a. 3. (böjes som *Springa*) Vanligare *Springa genom*.

GENOMSTEKA, v. a. 2. Steka något ända igenom. — Mest i part. pass. *Genomstekt*.

GENOMSTICKA, v. a. 3. (böjes som *Sticka*) Sticka tvärs igenom. — Älv. *Sticka igenom*. — *Genomstickande*, n. 4. o. *Genomstickning*, f. 2.

GENOMSTINGA, v. a. 3. (böjes som *Stinga*) Se *Genomsticka*. — Älv. *Stinga igenom*. — *Genomstingande*, n. 4. o. *Genomstingning*, f. 2.

GENOMSTRYKA, v. a. 3. (böjes som *Stryka*) 1) Stryka tvärs igenom något. *G. håret med handen*. — 2) (fig. a) Irra, stryka fram igenom. *G. landet*. — b) (om stora floder) Genomflyta. *Donau g-her stätten*. — Vanligare säges *Stryka genom*. — *Genomstrykande*, n. 4. o. *Genomstrykning*, f. 2. (håda endast för bem. 1).

GENOMSTRÖFVA, v. a. 1. Ströfva fram igenom. *Fiendtliga hopar g. landet*. — *Genomströfvande*, n. 4.

GENOMSTRÖMMA, v. a. 1. Se *Genomflyta*. — Brukas i passiv älv. med fig. bemärkelse, t. ex.: *G-s af saliga känslor*.

GENOMSTÖTA, v. a. 2. Vanligare *Stöta genom*.

GENOMSUSA, v. a. 1. Susande fara fram igenom. *En stark vind g-de skogstopparna*. — Älv. *Susa genom*.

GENOMSVALLA, v. a. 1. Svallande fara fram igenom. *Vågorna g. den tränga broöppningen*. Brukas älv. i fig. mening, t. ex.: *Glädjen g-de hans hjerta. G-d af saliga känslor*. — Älv. *Svalla genom*.

GENOMSVETT, jänämmsvett, a. 1. Helt och hållet svett, svett öfver hela kroppen.

GENOMSVÄFVA, v. a. 1. Sväfva fram igenom. — Älv. *Sväfva genom*.

GENOMSVÄRMA, v. a. 1. *G. nättarna*, i liderlighet tillbringa hela nätterna. *G. staden*, löpa hit och dit i staden, för att roa sig. Ordet brukas mindre ofta, och är lånat af det tyska *durchschwärmen*.

GENOMSÄGA, v. a. 1. Säga något tvärs igenom ifrån ena sidan till den andra. — Älv. *Säga igenom*. — *Genomsägande*, n. 4. o. *Genomsägning*, f. 2.

GENOMSÄLLA, v. a. 1. Låta passera genom säll.

GENOMSÄNDA, v. a. 2. Vanligare *Sända genom*.

GENOMSÖKA, v. a. 2. Söka efter något öfverallt på ett ställe. *G. ett rum, en koffert, ett skåp*. — Älv. *Söka igenom*. — *Genomsökande*, n. 4. o. *Genomsökning*, f. 2.

GENOMTORKA, v. a. 1. Göra, förorsaka, att något torkar ända igenom. — Brukas mest i passiv, synnerligast i part. *Genomtorkad*.

GENOMTRÄFVA, v. a. 1. Vanligare *Träffa genom*.

GENOMTRÅKA, v. a. 1. Mödosamt och med ledsamt genomarbete, genougå. *G. en ledsam bok*. — Älv. *Tråka igenom*.

GENOMTRÄDA, v. a. 2. Sticka, föra (tråd, garn, o. s. v.) genom en fin öppning (t. ex. ågat på en nål). — Älv. *Träda igenom*. — *Genomträdande*, n. 4. o. *Genomträdning*, f. 2.

GENOMTRÄNGA, v. a. o. n. 2. Tränga tvärs igenom. *G. folkhopen, fiendens leder. Ljuset g-nger glasel. Ljudet g-nger luften*. (Fig.) *Mitt hjerta är alldeles g-ngadt af smärta*. — Älv. *Tränga igenom*.

GENOMTRÄNGANDE, n. 4. Verknigen, då något genomtränger. — *Adj.* 1. (fig.; egentl. part. ält.) Skarpömmig. *En g. blick. Ett g. förstånd*.

GENOMTRÄNGLIG, a. 2. (vetensk.) Som kan genomträngas. — *Genomtränglighet*, f. 5.

GENOMTRÄNGNING, f. 2. Se *Genomträngande*, n.

GENOMTRÖTT, jänämtrött, a. 1. Alldeles upptrötad, helt och hållet trött.

GENOMTUGGA, v. a. 1. Tugga tvärs igenom.

GENOMTURKA, v. a. 1. (fam. skämtv.) Genomtråka något, som skall inläras. *G. grammatikan*. — Älv. *Turka igenom*.

GENOMTVINGA, v. a. 1. (mindre brukl.) Tvinga fram, in, ut genom en öppning.

GENOMTÄG, n. 5. Tägande genom en ort. *En armés g.* (genom land, stad). — *Syn.* *Genommarsch*, *Durchmarsch*.

GENOMTÄGA, v. a. 1. Tåga fram igenom. *G. ett land, en stad*. — Älv. *Tåga genom*. — *Genomtågande*, n. 4.

GENOMTÄNKA, v. o. 2. Noga tänka på allting, som hör till ett ämne, en fråga. *Väl g. en plan, ett förslag*. — Brukas i part. pass. *G-kt stundom nästan adjektivt*, t. ex.: *En väl g-kt plan*.

GENOMTÖRSTIG, jänäm törstigg, a. 2. Öfverdrifvet törstig. — Bör rätteligen, efter uttallet, skrivas *Genom törstig*.

GENOMVADA, v. a. 1. Vada fram igenom. *G. vattnet*. — Älv. *Vada genom*.

GENOMVAKA, v. a. 1. *G. en natt*, tillbringa en natt vakande. — *Genomvakande*, n. 4. o. *Genomvakning*, f. 2.

GENOMVANDRA, v. a. 1. Vandrande, till fots, genomresa. *Han har g-rt hela Sverige*. — Är frågan blott om en kort vandring, brukas

helst *Vandra genom*, t. ex.: *Han har nyss vandrat genom parken*.

GENOMVÄRM, jänämrvärm och jänämrvärm, a. 2. Öfverdrifvet, i högsta måtto värm.

GENOMVATTNA, v. a. 1. Genomflyta. Brukas om strömdrag, mest i passiv, synnerligast i particip, t. ex.: *Ett land, g-dt af många floder*.

GENOMVÄT, jänämvtät, a. 2. Helt och hållet vätt, vätt öfverallt, ända igenom. *Jug är alldeles g. Rocken har blifvit alldeles g.*

GENOMVÄFVA, v. a. 2. 1) Väfva ett tyg så, att det synes genomtätadt med något. *G. siden med blommor af guld*. — 2) (fig.) Här och der i ett helt inblanda, inströ något, som ger omväxling deråt. *Ett med verser g-fdt tal*.

GENOMVÄL, jänämvtäl, adv. 1) högsta grad väl. *Det är så g. emellan dem*. — Bör rätteligen, efter uttallet, skrivas *Genom väl*.

GENOMVÄRMA, v. a. 2. Värma något ända igenom, så att värmen tränger till alla delar.

GENOMVÄTA, v. a. 2. Göra genomvåt.

GENOMVÄVA, v. a. 2. Vanligare *Väva genom*.

GENOMÄRLIG, jänäm ärlig, a. 2. I boten ärlig, fullkomligt ärlig. — Bör helst, enligt uttallet, skrivas *Genom ärlig*.

GENOMFVAD, jänämfvad, a. 2. Fullkomligt öfvad. *Väl g. i ett handgrepp*.

GENOMGÖGNA, v. a. 1. Flyktigt genomse, genomläsa, genombläddra. *G. en skrift, en tidning*.

GENOTT, genöt, m. 3. (fr. *Genette*) Ett slags rotdjur, halfannan fot långt, grått, med svarta och bruna ränder och fläckar; pelsverket, som doftar af desman, är mycket eftersökt. Viverra *Genotta*.

GENRE, schäng'r, m. 5. (fr.) Slag, art; eget sätt, egen smak (i skriva, måla, o. s. v.).

GENREMÄLNING, schäng'r-målning, f. 2. 1) Den art af målningskonsten, som sysselsätter sig med framställningen af särskilda föremål, hvilka icke stå i ormedelbar förbindelse med en handling, således målning af porträtter, af djur, blomsterstycken, kostymer, o. s. v. Stundom menas dermed äfven husliga scener, hambochader, m. m. — 2) Tafla, som föreställer någon sådan bild. — I samma mening brukas äfven *Genrestycke*, *-bild*.

GENSAGA, f. 1. Se *Gensägelse*.

GENSKJUTA, v. a. 3. (böjes som *Skjuta*) Gå gent, tvärs öfver en rymd, till en väg, ett ställe, der man vet, att man träffar en person, som der skall gå fram. *Han ville undvika mig och gick andra gatan, men jag gick en tvärgata och g-sköt honom*.

GENSTIG, m. 2. 1) Gångstig, som förkortar vägen. — 2) (fig.) Se *Genväg*, 2.

GENSTRÄFVIG, a. 2. Som sträfvar emot, ej vill lyda. — *Syn.* *Motspänstig*, *Genstörtig*, *Uppstudsigt*, *Tredskande*.

GENSTRÄFVIGHET, f. 3. Egenskapen, att vara gensträfvig. — *Syn.* *Motspänstighet*, *Genstörtighet*, *Uppstudsighet*.

GENSTRÄFVIGT, adv. På ett gensträfvt sätt, med gensträfvtighet. — *Syn.* *Motspänstigt*, *Uppstudsigt*, *Genstörtigt*.

GENSTÖRTIG, a. 2. (föräldr.) Se *Gensträfvtig*.

GENSTÖRTIGHET, f. 3. (föräldr.) Se *Gensträfvtighet*, *Genstörtigt*, adv.

GENSVAR, n. 5. Övanligt, sturskt, uppstudsigt svar.

GENSVARIG, a. 2. Som ger övanliga, sturska svar. — *Syn.* *Uppkäftig*.

GENSÄGELSE, f. 3. Motsägelse, invändning.

GENT, adv. *G. emot*, *G. öfver*, midt emot på andra sidan. *Han bor i huset g. emot*.

GENTIAN, jänntisian, f. 3. (bot.) Örslägtet *Genetiana*.

GENTIANIN, jänntisian'n, n. 3. (kem.) Ett grönt, stelhande fett och okristalliserbart socker, som utgör den egna beståndsdeln i örten *Genetiana lutea*.

GENTIL, schangt'il, a. 2. (fr.) Täckt, artig, hyggelig, nått, smakfull, grannlaga.

GENTLEMAN, schäng't'mann, m. pl. *Gentlemen*. (engolskt ord) Man af heder och rättakänsla, i förening med ett belevadt sätt att vara.

GENJUN, jenu'n, a. 2. (lat. *Genivus*) 1) Medfödd, naturlig. — 2) Äkta, verklig.

GENUS, jénuss, n. pl. *genera* (jénera). (lat.) 1) Släkte, stäg. — 2) (gram.) Ett ords släkte, kön.

GENVÄG, m. 2. 1) Väg, som går tvärs (gent) öfver och förkortar den vanliga ell. stjärre vägen. *Gå en g.* — *Syn.* *Genstig*. — 2) (fig.) a) Sätt, metod, medel, hvarigenom ett förfarande o. s. v. förkortas. — b) Kort begrepp af en vetenskap. — *Syn.* *Kompendium*. — 3) Titel, som stundom gifves åtskilliga skrifter, hvilka äro ämnade till undervisning i en vetenskap eller konst.

GENVÖRDIG, a. 2. (gam., bibl., rättare *Genvördig*) Se *Gensträfvtig*.

GEOCENTRISK, gåäsn'trissk, a. 2. (astr.) Säges om en planet, med afseende på dess läge, då man föreställer sig, att den ses ifrån jordens medelpunkt.

GEODESI, gåädes'i, f. 5. (vetensk.) 1) (egentl.) Landmätteri, ytmätning. — 2) (i utsträckt mening) Läran om de förättningar, som hafva för ändamål att lara känna särskilda punkters läge och afstånd på jordytan. [Göodäsi.]

GEOGNOSI, gåägnäsi, f. 3. (vetensk.) Läran om jordkorpans inre beskaffenhet. [Göognosi.]

GEOGNOST, gåägnäst, m. 3. (vetensk.) En, som är kunnig i geognosien.

GEOGONI, gåägäni, f. 5. (vetensk.) Läran om jordklotets uppkomst och danning.

GEOGRAF, jeograf, m. 3. 1) En, som är väl kunnig i geografin. — 2) Författare i geografin. *Jordbeskrifvare*. [Geograph.]

GEOGRAFI, jeografi, f. 3. 1) Beskrifning öfver jorden och dess märkvärdigheter, eller blott öfver en viss del deraf. *Jordbeskrifning*. — 2) Vetenskapen, som härom handlar. *Jordkunskap*. — 3) Lärbok i kunskapen om jorden eller en del deraf. *Allmän g. Sveriges g.* [— graphi.]

GEOGRAFISK, jeografisk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på geografin. *Jordbeskrifvande*. [— graphisk.]

GEOLOG, gåäh'g, m. 3. 1) En, som är kunnig i geologien. — 2) Författare i denna vetenskap.

GEOLOGI, gåäh'ji, f. 5. (vetensk.) Läran om jordklotets yttre form, dess beståndsdelar, bildningsperioder, m. m. [Göo—]

GEOLOGISK, gåäh'jisk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på geologien. [Göo—]

GEOMANTI, gåämanti, f. 5. Konsten att af vissa i sand gjorda punkter förespä tillkommande ting.

GEOMETER, jeomet'r, m. 3. pl. — *metrer*. En, som är kunnig i geometrien.

GEOMETRI, jeometri, f. 3. 1) Läran om mätning af i rummet utsträckt storheter. — 2) Lärbok häruti.

GEOMETRISK, *jeométrisk*, a. 2. Som tillhör eller har afseende på geometrien.

GEOMETRISKT, adv. I geometriskt afseende; efter geometrisks regler.

GEORGINA, *jeárgína*, f. 1. Se *Dahlia*.

GERAD, *jerád*, adv. (*gerade*) Rakt fram.

GERANIUM, *jeránium*, n. 3. pl. *geranier*.

Se *Storknáf*.

GERB, se *Gärd*.

GERIDON, *geridón*, m. 3. (*Guéridon*) Fotställning för ljusstakar.

GERMANISM, *jérmánissm*, m. 3. Tysk språkegenhet.

GERNA, *járna*, adv. (kompar. *Hellre*, superl. *Hels*) 1) Med nöje, utan ovilja. *G. göra något.*

*Han läser g. Jag ser honom g. Jag skulle g. vela, göra det. Det gör jag icke g. Jag vill g. följa med dig det. Allt för g. Ehuru g. jag ville, kan jag ej. — 2) Uttrycker önskan, åtra, begär. *Han vill g. ha vackra åkdon. Han vill g. berömmas. Jag vill g. bo här. Jag ville g. veta, om . . . Jag vill g. hoppas, att . . . Se g. tycka om, t. ex.: Han ser g. att man kräsur för honom. G. höra, tycka om att höra.* (fam.) *Hon dansar så g. som hon lever*, är ytterst begärlig på att dansa. (Pop. o. fam.) *Se g. ut*, se begärlig, lysten ut. — 3) Utan svårighet, lätt. *Det händer icke g. Det djuret lever icke g. i vårt klimat. Den örten växer g. på ångar. Den träsorten är g. maskstungen. Säll vin surnar g. Jag skulle g. kunna fånga flera ljog. Det tror jag g. Han får ej g. hemma. Det är ej g. möjligt. — Syn. Se *Lätt*. — 4) Brukas stundom, då man i en vänlig, hållt bedjande ton vill gifva någon en befälning. *Hör, min gosse, du kan g. gå efter hatten åt mig.* (Gärna.)**

GERNING, *járnning*, f. 2. 1) Händelsen, omständigheten, att något göres. Brukas mest i moralisk mening. *En vacker, ädel, god g. Göra en god g. Då det kommer till g-en, när det skall göras, verkställas. Ta ga, ertappa å bar g.*, vid själva gerningens begående. *På färsk g.*, strax efter det gerningen blivit begånget. *Head han gör, är gjord g.*, göres ordentligt, så att det ej behöfver göras om. (Talesätt) *Det är gjord g.*, kan ej mera göras om. (Ordspråk) *Gjord g-har ingen återvändo*, se *Återvändo*. *Goda g-ar*, sådana handlingar, hvarigenom man hjälper, bistår, räddar, understöder andra menniskor. — 2) (pop.) Göromål.

GERNINGSLÖS, a. 2. (pop.) Sysslösl.

GERNINGSKÄRL, m. 2. (pop.) Arbetskarl, dagsverkare.

GERNINGSMAN, m. 3. pl. — män. 1) Den, som begått en gerning. *Et svårt brott har blivit begånget, men g-nen är ännu icke upptäckt.* — 2) En af inbyggarna i en landförsamling antagen handverkare.

GERNINGSÖRE, n. 4. Den skatt, som erläggas af gerningsmän (bem. 2).

GERS, *jerrs*, m. 2. Fisk af de Taggfeniga, 3 tum lång, brungrön, med glänsande hufvud. *Perca cornua*.

GERTRUDSGÄDDA, f. 1. (fisk.) Se *Isädd*.

GESANDT, *jesánt*, m. 3. (t.) Sändebud.

GESCHIEBEN, *geschi'b'n*, pl. (tyskt ord; geol.) Benämning på de stora klippblock och stenar, som finnas kringströdda på Skandinavians södra del, på jordytan eller bergen.

GESCHWORNEN, *geschvárn'r*, m. 3. (tyskt ord; betyder egentl. Edsvuren person) Embetsman,

hvilken det tillhör att i bergslagen hafva inseende vid grufarbetet, så att det drifves efter behöriga grunder och i enlighet med författningar. [Gesvornen.]

GESS, *jess*, n. 3. (i musik) Noten G, sänkt en half ton.

GEST, *schásst*, m. 3. (*fr. Geste*, af lat. *Gestus*) Åtbörd, isynnerhet med armar och händer.

GESTALT, *jestált*, m. 3. (t.) 1) Se *Form*, 1 o. 6, b, samt *Figur*, 5 o. 6. *G-en af ett djur, en menniska. Anlaga olika g-er. Visa sig, framtráda under mångahanda g-er. Jag såg en g. smyga på afstånd i mörkret. — Syn. Form, Figur, Skapnad, Skepnad, Steppelse, Bildning, Utskande.*

GESTALTA SIG, *jestáltta*, v. r. Antaga viss form, visst utseende, viss vändning, visst skaplynne, viss beskaffenhet. *Man får se, huru sakerna g. sig. — Nytt ord, lámdt af det tyska sich gestalten och brukadt endast i skrift, mest i litterär stil, stundom äfv. skämtvis.*

GESTIKULATION, *schásstikulatschón*, f. 3. Uttryckande af känslor genom åtbörder. Åtbördande. [— cul.—]

GESTIKULERA, *schásstikuléra*, v. n. 1. Uttrycka sina känslor eller tankar genom åtbörder. Åtbörda sig. [— cul.—]

GESVADER, *gesvádr*, m. 3. pl. *gesvadrar*. (gam. krigsv.) Squadron.

GESVIND, *jesvínnd*, a. 2. (t. *geschwindigkeit*) Snabb, hastig. *G-a rör*, antändningsrör af bleck, tenn eller vass för kanoner. *G-a skott*, patroner. — *Syn. Se Hastig*. [— int.—]

GESVINDT, *gesvínnt*, adv. o. int. Snabbt, fort. *Låt det gå g. G. nu!* — *Syn. Se Fort*.

GESVORNER, se *Geschwornen*.

GESÄLL, *jesáll*, m. 3. (t. *Gesell*, kamrat) Handverksarbetare, som genomgått läroåren och blivit behörigt utskrifven ur läran. Se äfv. *Oldgeställ* och *Verkgesäll*. [Gesell.]

GESÄLLBOK, *jesállbók*, f. 3. pl. — böcker. Den anteckningsbok, som hvarje gesäll måste medföra på sina vandringar, då han reser på profession.

GESÄLLPASS, n. 3. Pass, som meddelas en gesäll af embetet i den stad, hvarifrån han reser på profession.

GESÄLLÄR, n. 3. pl. Den tid, som en handverksarbetare måste vara gesäll, innan han får blifva mästare. Äfv. *Gesälltid*.

GET, f. 3. pl. *getter*. 1) Släkte af de Idislanddjuren, med platta, hågförmiga horn, långt slätt hår och ofta skägg. *Capra. Angorisk G.*, se *Angoraget*. *Egyptisk G.*, med långa, hängande öron och spenar. (Ordspr.) *G-en gnager, der hon är bunden*, hvar och en söker gerna födan, der hon är närmast. — Se f. 3. *Kaschmirget, Stenget, Bezoarbock*. — 2) Honan af getslägten. — 3) (bibl.) *Getterna*, de ogudaktige eller fördömda. — *Ss. G-herde, -hus, -hår, -kätling, -klöf, -kött, -lort, -mjölk, -ost, -skinn, -släkte, -träck*.

GETABOCK, m. 2. Hanen af getslägten. — Vanligen såges endast Bock, om man ej särskilt vill beteckna, att det är en bock af det vanliga getslägten (till skillnad ifrån Stenbock, m. fl.).

GETAPEL, m. 2. pl. — *aplär*. Ett litet träd, som förekommer i skogsångar och hagar, med hård, gulaktig ved, hvilken nyttjas till smärre snickare- och svartfäver-arbeten, med blad som vildapel, och taggiga qvistar i ändan, små grönaaktiga blommor, flockvis sittande på stammen;

hår och bark nyttjas till färgning. *Rhamnus catharticus*. Kallas äfv. *Get-toste*, *Vahlbjörk*, *Vahlborg*, *Wiebär*, *Vigelton*, *Verrertorn*.

GETBLAD, n. 3. (bot.) Se *Bockblad*.

GETFOT, m. 3. pl. — *fütter*. 1) Fot på eller af en get. — 2) (tekn.) Ett slags kran.

GETING, m. 2. Insektslägte af Stekarnes ordning; med treklufven underkäft, njurformiga ögon; färgen vanligen svart och gul. *Vespa*. De förnämsta arterna deraf äro *Fältgeting, Jordgeting, Takgeting, Bålgeting*, hvilka ses på sina ställen. — *Ss. G-bo, -sting*.

GETKAMRI, m. 3. Se *Vicanja*.

GETKLOFVER, *getkál*, m. sing. Se *Vatteklofver*.

GETMAT, m. sing. Se *Getrofa*.

GETNOS, f. 2. Mångårig växt vid å- och sjöstränder, med blå blommor. *Scutellaria galericulata*.

GETPORS, m. sing. Se *Svattträm*.

GETRAGG, m. sing. Håren på bockar och getter.

GETRAMS, m. sing. Se *Bockblad*.

GETROFVA, f. 1. En ormbunkart. *Onclea struthiopteris*. Kallas äfv. *Getmat*, *Foderbräken*.

GETSTABB, m. 2. Se *Råmjölksgräs*.

GETSTIG, m. 2. Stig, så brant och otillgänglig, att endast getter våga der gå fram.

GETVÄPLING, m. 2. Se *Getklofver*.

GET-UT, *jeút*, m. Se *Låbbe*.

GEVALDIGER, *jevállidgr* (uttalas i allmänhet: *jeválljerr*), m. 3. (t. *Gevaltiger*) Benämning på lägre tjänstemän vid polisen och fångbevaktningen.

GEVALT, *jevállt*, s. oböjl. (tyskt ord; fam.) Med all g., med all makt.

GEVÄR, *jevár*, n. 3. (t. *Gewehr*) 1) (i äldre tider) Vapen i allmänhet. Deraf de ännu brukliga benämningarne: *Öfver-, Under- och Sidogevär*. — 2) (nu) Skjutgevär, isynnerhet sådant som brukas i krig. *Ladda, afskjuta ett g. Färdighet i att handtera g-ol. Stå under g.* (om en trupp), vara uppställd med vapen i hand; äfv. (i allmänhet) vara beväpnad. *Sträcka, nedlägga g.*, lemna dem ifrån sig till tecken, att man ger sig åt en fiende. *Gå i g.*, träda under vapen, d. v. s. fatta geväret och skynda på sin plats i ledet af en trupp. *I g!* kommandoord till soldaterna af en trupp, då de skola träda under vapen. *Skyldra g.*, hålla geväret midt framför bröstet, såsom ett tempo vid exercis, eller för att göra honnör. *På axel g!* kommandoord, då geväret skall flyttas intill axeln. *För fot g!* då geväret skall fallas till marken invid foten. — Bildar sammansättningarne: *Skjut-, Hand-, Jagt-, Slagkruts-, Kammarladdnings-, Praktgevär*, m. fl. — *Ss. G-slås, -sfnörråd, -shandlare, -spipa, -sskott*.

GEVÄRSFAKTORI, *jevársfacktori*, n. 3. Inrättning, ställe, der gevär tillverkas i stort.

GEVÄRSGALLERI, ----ri, n. 3. (fortif.) Hväldig gång innanför kladmuren af en fästning, försedd med gevärsluggar.

GEVÄRSKORS, n. 3. Träställning, hvaremot gevären stöddas, då de sammansätts i pyramidform.

GEVÄRSPYRAMID, ----id, m. 3. Flera gevär, sammansatta i pyramidform.

GEVÄRSSMED, m. 3. Smed, som tillverkar gevär.

GEVÄRSSTOCK, m. 2. Träskafvet till ett gevär.

GEVÄRSSTÄNDARE, m. 3. Jernstötta framför ett vakthus, för att deremot ställa gevär.

GIBBON, *deschib'b'n*, s. Ett slags ostindisk apa med menniskolik ansigte, men armarna så långa, att de nå jorden, då hon går upprätt. *Simia Lar*. Kallas äfv. *Den Långarmede Äpan*.

GIFMILD, a. 2. Som ofta och rikligt ger åt behöfvande, af rent medlidande. — *Jfr. Erikostig, Ann.*

GIFMILDHET, f. 3. Egenskapen att vara gifmild.

GIFNING, f. 2. 1) Händelsen, omständigheten, att något gifves. Se *Gifva*, bem. 3, 5 o. 16. För denna bem. mindre brukligt. *G. af en bal, en konsert, ett spelstapel* o. s. v. såges dock stundom. — 2) Utdelning af kort i spel.

GIFT, n. 3. 1) Se *Förgift*. I sing. brukas *Gift* nästan endast i dagligt tal, men i plur. utslutande, emedan *Förgift* icke nyttjas i plural.

Han har tagit g. Låran om g-erna, de särskilda gifarterna. — 2) Smittsam ämne af lifsfarlig beskaffenhet. *Veneriskt g.* Hvar åtskilliga sammansättningar, såsom Pest-, Koppgift, m. fl.

GIFT, a. 1. (egenl. part. pass. af *Gifva*) Personom äktenskapets band förenad med en person af andra könet. *G. man, kvinna*.

GIFTA, v. a. 2. Impf. *Gifte*. Sup. *Gift* (af *Gefa*, gifva). Gifva till äkta. Kan till subjekt endast hafva gifroman, eller den som är i dennes stad och ställe. *Han har gift sin dotter med herr N.* — *Syn. Bortgifva, Förmåla. — G. sig*, v. r. Ingå äktenskap. Såges både om man och kvinna. *Han har gift sig med en rik flicka. Hon skall g. sig i vår. De gifte sig i somras. G. sig till penningar, egendom &c.*, få penningar, egendom med sin hustru. *Han har gift sig till det godset. G. sig under sitt stånd*, med en person af lägre stånd, än man själf är. *G. sig i en rik släkt*, med en person, som har en rik släkt. — *G-s.*, v. d. Ingå äktenskap (med någon eller med hvarandra). Nyttjas aldrig i förening med prep. *med*, utan alltid absolut. *Hon bara tänker på g. När skola de g.?* G. till penningar.

GIFTASDRYCK, m. 3. Så kallades den dryck, som fordrom vid bröllop dracks af gästerna, då giftomannen utlemnade bruden.

GIFTASLYSTEN, a. 2. neutr. — *et*, och

GIFTASSJUK, a. 2. (fam.) Begärlig att få gifta sig.

GIFTASSJUKA, f. sing. (fam.) Häftig åtra efter att få gifta sig.

GIFTASSKYGG, a. 2. (fam.) Rädd för giftermål.

GIFTASTANKAR, m. 2. pl. (pop. o. fam.) Tankar på giftermål i förening med önskan att blifva gift. *Gå i g.*

GIFTBLANDARE, m. 3. — *NDERSKA*, f. 1. En, som blandar till giftdryck, giftpulver o. d., för att dermed döda en menniska.

GIFTBLÄNDNING, f. 2. 1) Tillblandning af gift, i afsigt att dermed döda en menniska. — 2) Tillblandadt gift, antingen i flytande eller fast form.

GIFTBLÅSA, f. 1. Liten blåsa, innehållande gift, hos vissa djur, t. ex. ormar.

GIFTBÄGARE, m. 3. Bägare, ifylld med någon giftdryck. *Tömma g-en*.

GIFTRYCK, m. 3. Dryck, hvart gift är iblandadt.

GIFTE, n. 4. 1) Äktenskaplig förening. *I första g-t fick hon två söner. Barn af första, andra g-t. Träda i annat g. Ingå nytt g.* — *Syn. Äktenskap*. — 2) Person, med hvilken

någon blifvit gift. Han har fått g. från Spanien, rikt g.

GIFTERMÅL, n. s. 1) Äktenskaps ingående. Före, efter giftermålet. Detta g. lofar lycka för framtiden. G. af kärlek. Ett hemligt g. — Syn. Gifte. (för frustliga personer) Förmålning, Billägen.

GIFTERMÅLSANBUD, n. s. Anbud, som göres någon, om äktenskaps ingående med en person.

GIFTERMÅLSBALK, m. 2. Den hufvudafdelning af svenska lagen, som handlar om hvad iakttagas bör vid hjonelags byggande.

GIFTERMÅLS-KONTRAKT, --- käntråckt, n. s. o. s. Se Äktenskapskontrakt.

GIFTERMÅLSTANKAR, m. 2. pl. Se Giftastankar.

GIFTIG, a. 2. 1) Som i sig har, innehåller förgift. G-t djur. G. orn, växt, planta, frukt, saft. G. egenskap. — Syn. Förgiftig. — 2) Säges om vissa farliga snittämnen. En rasande hunds spott är g. — 3) (fig.) Smådånde, förtäljande, belackande. En g. tunga.

GIFTIGHET, f. s. Egenskapen att vara giftig.

GIFTKIS, m. 3. Se Arsenikkis.

GIFTOMAN, m. s. pl. — män. Den släktning, som är ogift kvinnas naturliga rådgifvare vid frågan om giftermål, och utan hvars bifall hon ej får ingå ett sådant.

GIFTORÄTT, m. s. Den andel i tveone markens gemensamma egendom, som lagen efter den enas död tillerkänner den efterlevande.

GIFTSÄCK, m. 2. Se Giftblåsa.

GIFTTÄND, f. s. pl. — tänd. Huggtand på ormar, hvarur efter ett gift utpressas i såret.

GIFTRÄD, n. s. Ett trädslag på ön Java, som innehåller en högst giftig mjölksoft. Antiaris toxicaria. Kallas äfv. Bohon Upas eller Upas-trädet.

GIFTVUXEN, a. 2. neutr. — et. Säges om en ung person af någotdera könet, som uppnått nödig ålder och utbildning att tråda i gifte.

GIFTVÄXT, f. s. Sådant slags växt, som innehåller gift.

GIFVA, v. a. s. Indik. pres. sing. Gifver; pl. Gifva. Impf. Gaf; pl. Gåfvo. Imper. sing. Gif; pl. Gifven. Konj. impf. Gåfvo. Sup. Gifvit. Part. akt. Gifvande; part. pass. Gifven.

Sammandrages i pres. sing. till Ger, i pl. till Ge; i imper. till Ge, gen; Sup. Gell. 1) (i allmänhet) Lemna något åt någon. G. någon handen. Gif mig hatten. G. en något att dricka. Gif oss all äta. Han har gifvit mig handen derpå, lofvat mig det med handslag. G. emellan, se Emellan, s. G. från, se Framgifva. G. ifrån sig, lemna ifrån sig, utlemna; äfv. utånga, utspy, upp-kasta, t. ex.: G. ifrån sig något, som man har i händerna, i sin ägo. G. ifrån sig en elak lukt, o. s. v. G. igen: a) lemna tillbaka; b) gifva emellan (vid byte). G. in: a) låta någon intaga (medikament eller gift); b) se Ingifva. — G. omkring, servera (med tallrik, glas, mat) rundt omkring vid ett bord, i ett rum. — G. till: a) lemna något för, till en saks förfärdigande, o. s. v.; b) tillägga; c) gifva, t. ex.: Jag ville g. mycket till, om det händte. — G. tillbaka: a) återlemna; b) lemna igen (pengar) vid vexting, t. ex.: Han gaf mig tre skilling tillbaka på riksdalern. — G. upp, ut, se Uppgifva, Utgifva. — G. öfver: a) lemna mer än; b) se Upphåsta, Råkåsa. — Syn. Lemna, Aflemna, Afgifva, Afhåta, Afhända sig. — 2) Betala. Jag har g-vit tio riksdaler dertför. Huru mycket skall jag g.

er, för att få det der uret? G. skall, vänta. — 3) Lemna en sig tillhörig sak åt någon till ägande, utan att han behöfver lemna något tillbaka. G. någon en ring, en skänk, en gåfva. Herr N. har gifvit mig alla dessa dyrbara saker. G. bort, se Bortgifva. G. igen, lemna en något som gåfva, till erkänsla för en förut erhållen sådan. — Syn. Skänka, Bortskänka, Bortgifva, Föråra, Begåfva, Benåda med, Beskåra, Förlåna, Föråuna, Donera, Dotera. — 4) Utdela korten i kortspel. Brukas mest absolut, dock äfven stundom med objekt, t. ex.: Hvem skall g. (vanligast ge)? Jag skall g. Gif (ge) mig nu goda kort. — G. ikring, utdela korten till alla spelarne. G. om, änyo utdela korten, sedan det förut blifvit orätt gifvet. — 5) Tilldela. G. någon en pension, en syssla. G. ett hugg, ett slag på mun. G. en något att göra. G. befallning om något. G. stryk, på pelsen, se Stryk, Pels. — 6) Lemna i afkastning, i vänta. Gården ger 1000 rdr om året. Ett kapital, som ger 6 proc. i vänta. — 7) Förorsaka, att någon får, bekommer något. Denna sak g-ver honom mycket bekymmer. Det gräset ger korva mycket mjölk. — 8) I översättning återgifva. Detta ord i originalet är ganska väl g-vet. G. ett ord med ett motsvarande. G. en mening ord för ord. — 9) Vilja, tillåta. Endast i uttrycken: Gud g-ve det! Gud g-ve, all . . .! betecknande en önskan till Gud, att något måtte hända. — 10) G. förekommer dessutom i följande uttryck och talesätt: G. en bal, en konsert, en teaterpjäs, tillstålla och gifva tillfälle för allmänheten att bivista en bal &c. G. något förloradt, uppgifva allt hopp om något. (Fam.) G. tapp, erkänna sig öfvervunnen. G. någon goda ord, tala vänligt med någon. G. en något att förstå, se Förstå. G. ett ljud, en ton, ett låte, säges om person eller sak, när de låta höra ett ljud, &c. G. lukt, ånga o. d., sprida från sig lukt, ånga. G. exempel, göra något, för att visa andra, huru det skall göras; äfv. gifva efterdöme. G. ån, se Angifva. G. åter, före, se Eftergifva, Föregifva. G. med sig: a) Dela med sig åt andra; b) till en del eller helt och hållet åstå från sina anspråk, blifva medgörligare, billigare, mindre stolt, låta beveka sig. (Pop. o. fam.) Ge på erat, gifva örfilar. Ge på ryggen, slå, piska på ryggen. G. på hand, se Hand. Ge på, gifva stryk, piska på, slå någon. Ge på med hela laget, skjuta med hela kanonlaget. Ge på med ovet, öfverhoppa med ovet. Det ger på och regnar, det regnar starkt. G. till, se Tillgifva. G. till ett anskri, upphäfva, uppgifva &c. G. upp staten, aftråda sin egendom åt sina horigenärer. G. vid handen, meddela. — G. sig, v. r. 1) Öfverlemna sig. I denna bem. brukligt t. ex. i den nya romanstilen, men egentligen en germanism. G. sig åt någon. — 2) (om stad, fästning, trupper) Öfverlemna sig åt fienden, kapitulera; lägga ned vapen för fienden. G. sig på nåd och oråd. G. sig fången, låta taga sig till fånga. — 3) Sakta sig, aftaga. Kölden ger sig. Febern har gifvit sig. Det ger sig väl med tiden. — Syn. Se Minskas. — 4) Begifva sig ifrån ett ställe. G. sig på resan. G. sig ut på hafvet. G. sig på flykten. G. sig i föll. G. sig i slagsmål, inlåta sig i slagsmål. G. sig af, begifva sig bort. Ge sig ifrån, lemna, öfvergifva. G. sig ihop med, gripa sig an med; äfv. inlåta sig med någon. G. sig ned: a) begifva sig ned; b) slappas och nedfalla, så att formen förloras; c) tillplattas.

G. sig på djupet med något, gå till botten af en sak, grundligt undersöka, studera, utforska. G. sig tillbaka, återtaga form, läge. G. sig undan, gå, fara, draga sig, fly undan för någon. G. sig under, se Underkasta sig. G. ut sig, utvidga sig. — 5) Bugta sig, slå sig (om trävirke). — 6) (fam.) Beklaga sig, jemra sig. — 7) Förekommer för öfrigt i åtskilliga familära talesätt, såsom: Det ger sig väl, det visar sig nog. G. sig till soldat, till militär, till okör o. s. v., blifva militär &c. G. sig till gardet, taga värfning som gardeskarl, taga tjänst vid gardet. G. sig (till) att skratta, börja att skratta. G. sig tillfreds, blifva tillfreds, nöjd, belåten. G. sig efter (om tyger), falla efter, t. ex.: Ett tyg ger sig efter kroppen; en strumpa ger sig efter benet. — G. s, v. d. Finnas, vara. Hvad g-vees det för nytt? Här g-vees något att förjerna. De g. som . . ., det g-vees de, som . . .

GIFVANDE, n. 4. Handlingen, då man gifver; händelsen, omständigheten, att något gifves (hem. 1, 2, 3, 5, 3 o. 10). a) Befallnings g. åt någon. — b) Skatts, väntas g. — c) Drickspennings g. — d) En sysslas g. åt någon. — e) Ett ords g. med ett af samma betydelse. — f) En konserts g. G-t af en konsert. — Adj. 1. (egentl. part. akt.) 1) Bördig, fruktbar. G. åker, jordmån. — 2) (om sakt) Som ger väl i span, vid afströkning. Säden är g, föga g-i är.

GIFVARE, m. s. — RINNA, f. 1. En, som gifver (hem. 3 o. 4). — Sammansättningsvis har man Rån-te, Lån-, Försäkringsgifvare, m. fl.

GIFVEN, j'v'n, a. 2. neutr. — et. (egentl. part. pass. af Gifva) 1) (om förordning o. d.) Utgifven. G. Stockholms stadt 4 1 Dec. 1851. — 2) Afjord, viss. Det är en g. sak, sanning. Jag tar det för g-et. — 3) Bestånd. Jag har intet visst g-et i lön. — 4) (i matematik) Beståndt uppgifven. G. storhet. G-t tal.

GIFVEN, j'v'n, sammandraget af Gifningen. Brukas fam. i kortspel. Hvem har g?

GIGA, f. 1. 1) Ett slags fornordiskt musikinstrument. — 2) Se Mungiga.

GIGA, v. a. 1. (sjö). Upphissa råsegel under rån, för att minska seglets vindång eller lättare kunna berga det. — Gigande, n. 4.

GIGALSÄRTER, j'gallsärtr', f. s. pl. (bot.) Mångårig foderväxt, allmän i ångar och beteshagar, med gula blommor. Lathyrus pratensis. Kallas äfv. Ångs-Latyr, Vial, Gubbtänder, m. m.

GIGANT, j'igant, m. s. (gr. Gigas) Jätte.

GIGANTISK, j'igantissk, a. 2. Jättestor, jättelik.

GIGELTAND, f. s. pl. — tänder. Tand, som skjuter fram utom raden frammanför en annan, eller som är längre, än de andra.

GIGELTÄND, a. 2. Som har gigeltänder.

GIGG, m. 2. 1) Ett tvåhjuligt, högt, onspänigt åkdon för två personer, liknande en kabriolett. — 2) Lång, smal, lätthuggd båt, som ros med 6 å 8 par åror.

GIGTAG, n. s. (skepp.) Tåg, hvarmed råsegel upphissas.

GIGTAGSBLOCK, n. s. (skepp.) Benämning på hvarje af de under midten af en rå fästade block, genom hvilka gigtågen fara.

GIKT, m. sing. Sjukdom, som yttrar sig genom en smärtsam inflammation i ledgångarna och dithörande delar, försenad med svullnad och svårighet att röra den angripna delen. G. i fötterna, se Podager. — Ss. G-krämpor, -medel,

-patient, -piller, -planta, -plåga, -pulver, -värk.

GIKTAKTIG, **GIKTARTAD**, a. 2. Som liknar gikt.

GIKTBRUTEN, a. 2. neutr. — et. Som genom gikt förlorat krafter och lyne.

GIKTFEBER, m. 2. pl. — febrar. Feber, som åtföljer gikten.

GIKTFISK, m. 2. Fiskslägtet Platax.

GIKTFULL, a. 2. Som lider af gikt. En g. kropp.

GIKTKNOTA, f. 1. (med.) Ett slags konkretion, som hos giktpatienter visar sig vid hand- och fotlederna, såsom en hård knöl, hvilken kännes som ett ben.

GIKTKNÖL, m. 2. Se Giktknota.

GIKTKOLIK, -i'k, f. s. Ett slags kolik, föranledt af gikt.

GIKTTAFT, n. s. Ett slags preparerad taft, som med fördel begagnas emot gikt.

GIKTÄRNE, n. 4. Ett slags egen, sjuklig materia i kroppen, som förorsakar giktplågorna.

GILBOA ell. **GILBOABERG**, 1) (geogr.) Berg och stad i Palestina. — 2) (fam. skämtv.) Se Gåldstuga.

GILD, j'ild, a. 2. (egentl. part. pass. af Gilla) eller genom assimilation:

GILL, a. 2. Giltig, laggill. En gild oxe. (Fam.) Gå sin gilla gång, fortgå på vederbörligt sätt, såsom i början; fortgå jemt och stadigt, utan afbrott. Hålla för gillt, godkänna, billiga.

GILJA, v. n. 1. (gam.) Se Fria, III. — Giljande, n. 4.

Anm. Det gamla ordet Gilja betydde ursprungligen: Locka till kärlek.

GILJARE, m. s. (gam.) Se Friare.

GILLA, v. a. 1. Förklara, erkänna, att något är sådant det bör vara eller sådant man önskar det. G. en persons uppförande, handlingsätt. G. allt, hvad någon gör. G. ett kontrakt, en räkning. Mera kyrkmäten hafva g-t denna lära. Man kan ej annat än g., att han gjort det. — Syn. Godkänna, Bifalla, Billiga, Biträda, Approbera, Erkänna ell. antaga för god.

GILLANDE, n. 4. Förklaring, att man erkänner, att något är sådant det bör vara eller sådant man önskar det. — Syn. Godkännande, Billigande, Approbation, Approbering.

GILLE, n. s. 1) (ursprungl.) Dryckeslag, förbundet med hedniska offer. Har sammansättningen Julgille. — 2) (under medeltiden) Slutet för- ening, brödraskap af flera personer, dels för gemensamma nöjen, dels för allvarsamma sysselsättningar och religionsöfningar, samt isynnerhet till ömsesidigt skydd i nöd och fara. St. Knuts G. i Malmö. — 3) (nu) a) Se Skrä. — b) Samling af folk för nöje skull, isynnerhet för att dricka eller dansa. Bildar sammansättningarna Dryckesgille, Dansgille.

Anm. Torde kunna härledas ifrån det gamla verbet Gialda, gälla, betala, emedan de, som deltog i gillena, betalade hvar sin andel i kostnaden.

GILLER, n. s. 1) (jäg.) Fångredskap, gjordt af står eller stock, att med enkla giltringar fånga åtskilliga slags djur. Sälla g. för ett djur. — 2) (fig.) Försåt.

GILLERBROCK, m. 2. (jäg.) Den brock, som fästes vid själva gillerträden på ett giller och således sammandraget saxen eller gillret öfver djuret, när det hiter i brocken.

GILLERBÖSSA, f. 1. (jäg.) En laddad bössa, som utlågges för björnar och är så uppgillrad, att den af sig själf aflössas, då björnen kommer den tillräckligt nära.

GILLERKISTA, f. 1. (jäg.) De nedgrädda stockarna i en län (se d. o.).

GILLERSTOCK, m. 2. (jäg.) Den uppgillrade stocken i en län (se d. o.).

GILLESBRÖDER, m. 3. pl. — *bröder*. (gam.) Medlem af ett gille (bem. 2).

GILLESBUS, n. 5. ell. **GILLESSTUGA**, f. 1. (gam.) Hus, rum, der gillesbröder sammankommo.

GILLRA, v. n. 1. 1) Utsätta giller för vilda djur eller fåglar. — 2) (fig.) Lägga försåt för någon. — *Gillrande*, n. 4. o. *Gillring*, f. 2.

GILLSTUGA, se *Galdstuga*.

GILNING, f. 2. (skepp.) 1) Häligheten under ett fartygs akterdel. — 2) Det språng eller den höjda inskrifning, som ett segel erhåller vid tillverkningen.

GILTIG, a. 2. Som kan gillas, godkännas, antagas. *G. orsak*, ursäkt, *anmärkning*. *G-t skål*, *förhinder*. — *Syn*. Antaglig, God, Fullgod, Fullgiltig.

GILTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara giltig. *G-en af en anmärkning*, en ursäkt. — *Syn*. Antaglighet, Fullgiltighet.

GIMA, f. 1. Öppning, t. ex. till en ugn.

GINA, f. 1. (skepp.) Tackel, bestående af ett tre- och ett tvåskifveblock.

GINGANETT, jingana'tt, n. sing. Ett slags tunn, enkelt bomullsväfnad.

GINGÅNG, jingång, m. 3. En sort fint engelskt, ursprungligen ostindiskt bomullstyg. — Skrivtes äfv. *Gingham*.

GINLÖPARE, m. 3. (skepp.) Löptåg till en gina.

GINST, m. sing. 1) Växtsläktet Genista. — 2) En art af detta släkte, en liten buskväxt, som växer på torra och backiga ställen, har gula blommor och användes till färgning af gult. Genista tinctoria.

GIPPA, v. n. 1. (sjöt.) Säges om ett gaffel- eller bomsegel, då det far öfver åt andra sidan.

GIPS, m. 3. 1) Mineral, bestående af svafvelsyrad kalk med kristallvatten. Förekommer under olika former och benämningar, såsom Gipspat, äfven kallad Marienglas eller Selenit. Trädgips, Alabaster eller kornig gips samt Gipsjord. — 2) *Bränd g.* eller blott *G.*, gips, som genom lindrig bränning förlorat sitt kristallvatten, och användes till bildstoder, medaljer, m. m., äfvensom till arkitektoniska prydnader. — *En bild af g. Figur*, *aftryckt i g.* — *Se G-bild*, -figur.

GIPSA, v. a. 1. 1) Rappa, bestå med murbruk af gips. — 2) Strö gipsmjöl på bladväxter, för att öka deras växtkraft. — *Gipsande*, n. 4. o. *Gipsning*, f. 2.

GIPSAKTIG, a. 2. Som till utseende liknar gips.

GIPSARBETARE, m. 3. Konstnär, som förfärdigar allehanda slags arbeten af gips.

GIPSARBETE, n. 4. Arbete, gjordt af gips.

GIPSBERG, n. 5. Berg, bestående af gips (t. ex. Montmartre i Paris).

GIPSBROTT, n. 3. Ställe, der gips brytes ur jorden.

GIPSBRÄNNING, f. 2. Operation, hvarigenom rå gips brännes i ugn.

GIPSIG, a. 2. Se *Gipsartad*.

GIPSIJORD, f. sing. (mineral.) En art gips, jordartad, hvit, stötande i gult och grått.

GIPSKALK, m. 3. (mineral.) Se *Gips*.

GIPSKRISTALL, m. 3. Kristalliserad gips.

GIPSMAKARE, m. 3. Se *Gipsarbetare*.

GIPSMARMOR, j'pismarmör, m. sing. Konstgjord marmor af gips.

GIPSMERGEL, m. sing. (mineral.) Mergel, blandad med gips.

GIPSMÖJL, n. 3. Bränd och pulveriserad gips.

GIPSPAT, m. 3. Handlingen, då man gipsar.

GIPSPADE, m. 2. pl. — *spadar*. Spade, som gipsarbetare begagna.

GIPSSAND, m. sing. Förvittrad alabaster.

GIPSSPAT, m. 3. (mineral.) Se *Marienglas*.

GIPSSAMP, m. 2. Stamp till mätning af gips.

GIPSSTEN, m. sing. (mineral.) Ett slags tätare gips.

GIPSTAK, n. 3. Tak i rum, rappadt med gips.

GIPSTRÅG, n. 3. Tråg, som begagnas af gipsarbetare.

GIPSUGN, m. 2. Ugn, hvori bränningen af den rå gipsen sker.

GIR, m. 2. 1) (sjöt.) Ett fartygs afvikelse åt någondera sidan af kursen. — 2) (snick.) Snod fog.

GIRA, v. n. 1. (sjöt.) Säges om ett fartyg, som afviker, än åt styrbord, än åt babord, eller ömsom lovar och ömsom faller. *G. ifrån*, aflägsna sig. *G. till*, närma sig.

GIRAFF, jiraff, m. 3. Ett idislande djur, det högsta af alla däggdjur, från marken till hornens spets 17 till 18 fot högt; färgen grå, med rödgula, kantiga fläckar. Camelopardalis Giraffa. Kallas äfven Kamelopard.

GIRANDOL, schirangd'oll, m. 3. (fr.) 1) Armhjulstake. — 2) Örhänge af diamanter eller andra dyrbara stenar. — 3) (jyrv.) En stor mängd, på en gång alla, perpendikulärt uppstigande raketer.

GIRIG, a. 2. 1) Som har öfverdrifven åtrå efter förvärfvandet af yttre ting, såsom medel att uppfylla behof. — *Syn*. Snål, Sniken. — 2) I hög grad begärlig, lystent. Säges i denna mening äfv. om sak. *G. att låsa*, som läser ifrigt och tråget. *Se med g-a blickar*.

GIRIGBUK, m. 2. (fam.) Girig man. — *Syn*. Gnidare, Smulgråt, Snåljåper.

GIRIGHET, f. 3. 1) Öfverdrifven åtrå efter förvärfvandet af yttre ting, såsom medel att uppfylla behof. *G. är en rot till allt ondt*. — *Syn*. Snikenhet, Snålhet. — 2) (i allmänhet) Öfverdrifven åtrå, lystnad. *G. att låsa*.

GIRIGT, adv. 1) Såsom en girigbuk. *Lefva g.* — *Syn*. Sniket, Snålt. — 2) Med åtrå, lystnad. *G. betrakta*.

GIRO. (handelst.) Se *Endossement*.

GIROBANK, jiröbank, m. 3. Bank, der guld och silver, myntadt eller omyntadt, insättes, men hvarför inga sedlar utgifvas, utan insättaren endast godtgöres i bankens böcker, med frihet för insättaren att öfverflytta godtgörelsen i böckerna på annan person. Anvisningsbank, Omskrifningsbank, Upp- och Afskrifningsbank.

GIRONDIST, schirängdi'sst, m. 3. (hist.) Benämning på anhängarne af de moderata patrioternas parti under första franska revolutionen.

GROVEXEL, m. 2. pl. — *veclar*. (handelst.) Se *Secundæxcel*.

GISLAN, j'isslan, s. e. sing. o. plur. oböjl. (i fornspråket *Gisl*, *Geysling*) Person, som lemnas åt en fiende till säkerhet för uppfyllandet af öfverenskommelse, fördrag, stillestånd- eller fredsvillkor, o. s. v. *Gifva någon till g. Taga g.* — Skrivtes äfv. *Gisslan*.

GISS. (i musik) G, upphöjdt en half ton.

GISSA, v. a. o. n. 1. (i fornspråket *Gata*) 1) Med ledning af vissa sannolikheter yttra sin förmodan om förhållandet med någon obekant, oviss sak. *Kan ni g. hvarifrån jag kommer, huru mycket jag gifvit för hästen, jag köpt? Han har g-t min tanke, älv. g-t till min tanke. Du har g-t rätt. G. hvem som sagt det. G. till ens afsigter. Jag g-r på honom*, att det är han. *G. en gåta*, utläta ordet derför, tydningen deraf. *G. sig fram*, hjälpa sig fram, utläta något genom gissning. *G. hit och dit, likt och öfikt*, förlora sig i gissningar, gissa både rimligt och orimligt. — *Gissande*, n. 4.

GISSEL, j'issl, m. o. n. 3. 1) (i äldsta tider) Straffredskap, bestående i en piska af läderremmar, med skaft och ett stycke bly eller jern i snärtan. — 2) (i medeltiden) Ett slags dylik piska, hvarmed botgörare piskades sig, för att döda sitt kött samt med dess fastar och begärelser. — 3) (fig.) Plågoris. *Attila var en g. för menskligheten*.

GISSELÄ, v. a. 1. 1) Piska med gissel (bem. 1 o. 2). — 2) (fig.) Hemsöka med plågor till straff. *Herren g-de Israeliterna för deras synder*. — *Syn*. Se *Straffa*. — *Gisslande*, n. 4. o. *Gissling*, f. 2.

GISSLAN, se *Gislan*.

GISSNING, f. 2. 1) Yttrande af sin förmodan om förhållandet med någon obekant, oviss sak, grundad på någon större eller mindre sannolikhet. *Efter flera g-ar hittade han nådligen på ordet till gåtan*. — 2) Innehållet af hvad man gissar. *Låt höra din g.*

GISSNINGSVIS, adv. Såsom gissning, i egenkap af gissning. *G. yttra något*.

GISTA, f. 1. Se *Notgista*.

GISTA, v. a. 1. *G. malt*, torka det.

GISTEN, a. 2. neutr. — *et*. Säges om laggkärl, som genom torka blifvit otäta, så att de läcka.

GISTNA, v. n. 1. (om laggkärl) Blifva otät af torka.

GITTA, v. n. 1. Ind. pres. sing. *Gitter* (någon gång i skrift *Gittar*). Impf. *Gittade*, vanligt *Gille* (i folkspråket ännu kvarstående *Gaf*, för sing.). Sup. *Gittat*. Utan imper. o. particip.

1) Kunna, förnim. Brukas för denna mening numera endast i lagstil. *Gitter han ej böta, plikte med kroppen*. — 2) (pop. o. fam.) Förmå sig till, värda sig, vilja, idas. *Jag g-tter ej gå dit. Jag g-tter ej svara henne. Jag g-tter inte höra sådant starf. Hon är så lat, att hon g-tter knappt resa sig upp af stolen*.

GITTRA, f. 1. (skepp.) Kort, till hälften urhållad stång, som begagnas att, vid rengöring af ett fartygs sidor, ösa vatten på desamma.

GJORD, jord (i dagligt tal); job, f. 2. (i fornspråket *Göd'd*) Bredt, starkt band af hemp- eller lingarn, till sadeltyg, stolstiter, sängbottnar o. d. Har sammansättningsarna Sadel- o. Bakgjord. Skrivtes af somliga oriktigt *Jol*.

GJUTA, j'uta, v. a. 3. Ind. pres. sing. *Gjuter*; pl. *Gjuta*. Impf. sing. *Göt* (skrifves orätt *Gjöb*); pl. *Göto*. Imper. sing. *Gjut*; pl. *Gjuten*. Konj. impf. *Göte*. Sup. *Gjutit*, föräldr. *Gutit* (g hårdt). Part. akt. *Gjutande*; part. pass. *Gjuten*, föräldr. *Guten*. 1) Uthålla ett flytande ämne. *G. vatten ur ett kärl i ett annat. G. vatten på marken*. (Fig.) *G. tårar*, gråta. *G. olja på elden*, se *Eld*. *G. ut, öfver*, se *Utgjuta*, *Öfvergjuta*. — *Syn*. Hälla, Slå, Uthålla, Utslä, Utgjuta. — 2) Hålla en smält metall i en hälighet eller fördjupning af någon viss, på förhand bestämd

skapnad, för att gifva metallen en form, som den äfven efter kallnandet bibehåller. Här till objekt både själva metallen och det som genom gjutningen formas och tillverkas. *G. metaller*, jern, brons, koppar. *G. den smälta metallen i en form. G. grytor och pannor af jern. G. af ihöp, öm*, se *Afgjuta*, *Hoppjuta*, *Omgjuta*.

GJUTANDE, n. 4. Handlingen, förfarandet, då något gjutes (i alla bem.).

GJUTÄRE, m. 3. Arbetare, som förrättar gjutningen vid gjuterier.

GJUTBAR, a. 2. Som låter gjuta sig, som kan gjutas. *G. metall*.

GJUTEN, part. pass. af *Gjuta*. Brukas nästan adjektivt i uttrycket *G-et jern*.

GJUTERI, n. 3. 1) Inrättning med tillhörande verktyg och maskiner, för metallers gjutning. — 2) Stället, der en sådan inrättning finnes. — 3) Konsten att gjuta. — 4) Sjelfva arbetet dervid.

GJUTFLASKA, f. 1. Se *Formflaska*.

GJUTFORM, m. 2. 1) Form, hvaruti metaller gjutas. Jfr. *Form*, B. — 2) Sjelfva fördjupningen dertill.

GJUTGÖDS, n. 3. 1) Gjuten stycke, gjuten pjes. — 2) (kollektivt) Alla slags af metall gjutna saker.

GJUTGROP, f. 2. Grop framför en smältugn, der gjutformarne äro uppställda eller nerrädda.

GJUTHUFVUD, n. 4. pl. — *hufvuden*. Se *Ingöte*.

GJUTHUS, n. 3. Byggnad, uppförd till gjutning af större metallpjeser, såsom klockor, kanoner, statyer, m. m.

GJUTHÅL, n. 3. Se *Ingöte*.

GJUTKONST, f. 3. Se *Gjutningskonst*.

GJUTNING, f. 2. Förfarandet, då metaller smältas och deraf formas hvarjehanda pjeser.

GJUTNINGSKONST, f. 3. Konsten att gjuta metaller.

GJUTRÄND, m. 3. pl. — *ränder*. Se *Gjutsöm*.

GJUTSÄND, m. sing. Fin sand, som begagnas vid gjutning.

GJUTSLEF, f. 2. pl. — *slefar*. Slef, hvarmed vid gjutning den smälta metallen hålles i formarna.

GJUTSTEN, m. 2. Benämning på 3 fot långa, 3 fot breda, 1 fot tjocka granitklifvor, som begagnas vid messingstillverkning.

GJUTSTÅL, n. 5. Stål, som erbålles genom brännstålsmältning i degel, under betäckning af glas.

GJUTSÖM, m. 2. pl. — *sömmar*. Upphöjdt streck på ytan af gjutgods, uppkommet deraf, att den smälta malmen trängt sig fram på de ställen, der delarne af gjutformen sluta tillsammans.

GJUTTÄNG, f. 3. pl. — *tängar*. Täng, hvarmed vid gjutning smältdegeln tagas ur elden.

GLACE, glass, m. 3. (fr.) Fruktsaft, som man låtit frysa under omröring med onkom dertill inrättad spade, i en så kallad Glacedosa. — Skrifves äfv. *Glass*.

GLACEDOSA, gläsdösa, f. 1. (kondit.) Dosa af tein eller jernbleck, 1/2 aln hög och 1/4 quarter i diameter, hvori man under omröring med spade låter fruktsaft frysa till glace, sedan dosan blifvit nedsatt i en med krossad is fylld balja, kallad Frysbalja. Äfv. *Glassdosa*.

GLACE-HANDSKE, gläsb-hännnske, m. 2. pl. — *handskar*. Glättad handske.

GLACEPUNSCH, gläspunsch, m. 3. (kondit.) Punsch af champagne och arack, som man låtit frysa till glace. Äfv. *Glasspunsch*.

GLACERA, m. fl., se *Gläsera*, m. fl.
GLACIER, glasiär, m. 3. (fr.) Isfält på berg, som höja sig uppom snöfilnen, bestående af en ofantlig ismassa, som på ytan ständigt ökas, men inunder smälter undan. Kallas äfv. (efter tyskan) *Glutsch*.

GLACHER-LAVIN, glasiär-lavin, m. 5. Se *Fall-lavin*.

GLACIS, glasi, m. (fr.; fortif.) Det yttre bröstvärnets fjemna afsättning vid den betäckta vägen utomkring en fästning, så att det förlorar sig i fältet och betäcker grafven utifrån. Fältvall. Skrifves af somliga äfv. *Glacin*.

GLAD, n. 5. (prov.) Ljus öppning i skogen.

GLÄD, a. 2. 1) (om person a) Intagen, lifvad af glädje. *Fara g. öfver något. Han blef hjertligt g., när han fick se mig. Han var g. att kunna hjälpa mig. Da må vara g. att slippa för det köpet, nöjd att se. G. gifvare*, som ger gerna och med vänlig min. — *Syn.* Fägen, Fröjdefull, Förnöjd, Förjust. — b) Som har ett glädigt lynne. *Hon är mycket g. af sig.* — *Syn.* Glädlig, Munter, Lustig, Glädynt. — 2) (om ting) Som gör glad, väcker glädje, nöje. *G-t rum. G. ort, utsigt. G-t hopp. En g. nyhet. Ett g-t skämt. En g. dag. Han har ingen g. stund*, har aldrig någon glädje. *Göra sig en g. dag*, tillbringa dagen i nöjen och förströelser. — *Syn.* Glädjande, Mantrande, Munter, Lustig. — b) Som uttrycker, röjer, tillkännagifver glädje; lifvad af glädje. *Visa ett g-t ansigte, en g. min. G-t lynne. Föra ett g-t lif*, lefva i nöjen och förströelser. — *Syn.* Glädlig, Munter, Lustig, Förnöjd.

GLADA, f. 1. Roffågel af hökslägtet, 2 fot och 2 till 4 tum lång; hufvud och Hals hvitaktiga med bruna långstreck, bröst och mage rödbruna med svartbruna långstreck; vingpennorna utanpå svarta. Falco Milvus.

GLÄDELIG, a. 2. (föräldr.) Se *Glad*. — Brukas ännu någon gång i skämtsamt stil. — *Glädelligen*, adv. Se *Glad*.

GLADIATOR, -- ättär, m. 5. (uttalas i plur. -- ättärr) (lat.) En, som gjorde yrke af att fäkta vid de foräna romerska kämpaspele. Fäktare. Kämpare.

GLADLYNT, a. 1. 1) Som har ett i allmänhet gladt lynne. *En g. menniska.* — *Syn.* Se *Glad*, 1. b. — 2) Som för tillfället är vid gladt lynne. *Evad du är g. i dag!* — *Syn.* Se *Glad*, 1. a.

GLADLYNTHET, f. 5. Egenskapen att vara glädynt.

GLAF äll. **GLAFVEN**, m. 2. pl. *glafvar* (i äldre språket *glafjar*) Ett slags sticlappan, som fordom brukades af rytteriet, om 18--21 fots längd, med en tveeggad, stundom blott tveeggad udd. Anm. Ordet hette i foränskan *Glen*, *Gleuen* äll. *Glofen*, hvaraf lat. barb. *Glavea*, fr. *Glatne*, eng. *Gleave*. I foränska språket förekommer *Gladel*, *Glavel*, *Glaven*.

GLAFS, **GLAFSA**, se *Gläfs*, *Gläfsa*.

GLAM, n. sing. (fam.) Muntert samspråk.

GLAMMA, v. n. 1. (fam.) Glädt och muntert språka med hvarandra. — *Glammande*, n. 3.

GLÄNDEL, gländel, m. 3. pl. *gländler*. (lat. *Gländula*) 1) (anat.) Liten körtel. — 2) (bot.) Körtellik växtedel, som innesluter eller afsöndrar en egen saft.

GLÄNDELHÄR, n. 3. (bot.) Här med en liten knapp i ändan, hvarigenom en egen vätska afsöndras.

GLANIG, a. 2. (pop.) Säges om mjölk, då den nyss börjat surna.

GLÄNSMJÖLK, f. sing. (pop.) Glänig mjölk.

GLANS, m. sing. 1) Glänsande sken. *Ädla stenars g. Ljuskrönors g.* — 2) Glänsande yta. *Tygger, som hafva g. Sätta g. på ett tyg.* — 3) Herrlighet, ståt, prakt, ära. *Majestädet i all dess g. Konungen satt på tronen i all sin g. G-en af hans namn bredde sig öfver hela Europa.*

GLÄNSA, v. a. 1. Sätta glans på något. *G. tyger.* — *Glänsande*, n. 4.

GLÄNSBAGGE, m. 2. pl. — *baggår*. Ett slagte af skalbaggar. Chrysomela.

GLÄNSBORSTE, m. 2. pl. — *borstar*. Eget slags borste, hvarmed hatmakare sätta glans på hattar.

GLÄNSFRÖ, n. sing. Örten Lithospermum officinale med gula blommor och hvita, glatta frön. Kallas äfv. Stenfrö, Perlegräs.

GLÄNSGRYN, n. 5. pl. (bot.) Ett svampslagte på blad.

GLÄNSHAMMARE, m. 2. o. 5. pl. — *hamrar* o. — *hammare*. (tekn.) Ett slags hammare, som begagnas till glansning.

GLÄNSK, a. 2. Som har glans. *En g. yta. Ett g-t tyg.*

GLÄNSKA, v. a. 1. Göra glansk. — *Glänskande*, n. 4. o. *Glänskning*, f. 2.

GLÄNSKIS, glänskis, m. 2. Bar is, som är hård, glansk och mycket hal.

GLÄNSKOBOLT, glänskobolt, m. sing. Ett slags mineral, bestående af svafvel- och arsenikkobolt.

GLÄNSKOL, n. 5. (mineral.) Se *Koblende*.

GLÄNSLÄRFT, n. 3. Glänsadt lärf.

GLÄNSMALM, m. 5. Se *Blyglans*.

GLÄNSNING, f. 2. Förfarandet, då något glansas.

GLÄNSSLIPAD, a. 2. Som genom slipning fått glans.

GLÄNSTAFT, n. 3. Eget slags taft, som har stark glans.

GLÄPP, a. 2. (pop.) Som glappar. *Skon är g. gläppa*, v. n. 1. Säges om skor, som ej sluta väl till vid hälen, utan skilja sig något ifrån foten, för hvarst steg man tar, hvarigenom större eller mindre öppning uppkommer emellan foten och skon baktil. *Skon, galoschen g-r.* — *Gläppande*, n. 2. o. *Gläppning*, f. 2.

GLÄPPRUM, n. 5. Den mån, som en sko är större än foten.

GLAS, n. 5. 1) (utan plur.) Ett hårdt, genomskinligt, sprödt, i vatten, sprit samt de flesta syror och saltblandningar olösligt ämne, som uppkommer genom en förenig af kiseloxid med pottaska, soda, träaska, krita eller koksalt, då begge ingredienserna, i behörigt förhållande till hvarandra, sammansmältas vid häftig eld. *G. är antingen grönt, halvhvitt, helhvitt eller färgadt. Blåsa g.*, se *Blåsa*, 5. *Slipa g.* Smälta till *g.* (Ordspr.) *Lycka och g. gå snart i kras*, lycka är ostadig. Har sammansättningarna Taffel-, Kristall-, Flint-, Bortolj-, Fönster-, Kron-, Kvit-, Blyglas, m. fl. — 2) Pjes, större eller mindre, af detta ämne, beredd för något särskilt ändamål. *Sätta en tasta i g. och ram. Sätta g. i en vagn, i fönster. G. på spuglar, på ur, o. s. v.* Ingår för denna hem. i sammansättningarna: Fönster-, Spegel-, Ur-, Öngonglas, m. fl. — 3) Mindre käril af detta ämne att dricka ur, antingen med eller utan fot. *Stort, litet g. Ett tomt,*

fyllt g. Foten på ett g. Slå i, tömma, skötja ett g. Slå med g-et i hand. (Fig.) *Titta för djupt i g-et*, dricka, suppa för mycket, så att man blir rusig. Bildar sammansättningarna *Dricks-, Öl-, Vin-, Brännvins-, Likör-, Champagneglas.* — 4) Det flytande ämne, ett dricksglas innehåller eller kan innehålla. *Ett g. vatten, öl, vin, brännvin. Dricka ett g. med någon*, säges, då trenne eller flera personer dricka hvar sitt glas i sällskap med hvarandra. *Han blef rusig af endast tvoene g.* — 5) (sjöf.) a) Ett vanligt sandur. — b) Hvarje half timma af de 4, som utgöra en vakt om bord. Jfr. *Vakt.* — 6) (militär.) *Ryskt g.*, se *Marienglas.* — *Se. G-art, -bit, -burk, -flaska, -fönster, -handel, -handlare, -koff, -kula, -käril, -mortel, -ram, -rör, -skifva, -skärfva, -sort, -vara.*

GLASAGAT, gläsagat, m. 5. Se *Obsidian*.

GLASAKTIG, a. 2. Som till utseende liknar glas.

GLASARTAD, a. 2. Som till ämne och inre beskaffenhet liknar glas.

GLASARBETARE, m. 5. Arbetare, som biträder vid tillverkningen af glas.

GLASARBETE, n. 4. Arbet, tillverkad af glas, genom blåsning eller slipning.

GLASASKA, f. sing. Aska, som användes till glassmältning.

GLASBJÖRK, f. 2. Ett slags björk med ganska spröda grenar. *Betula fragilis*.

GLASBLÄSARE, m. 3. Arbetare vid ett glasbruk, som förrättar sjelfva glasblåsningen.

GLASBLÄSNING, f. 2. Förfarandet, då man blåser glas.

GLASBOD, f. 2. Bod, der glaskram hålles till salu.

GLASBRUK, n. 5. Inrättning, ställe, der glas tillverkas i stort.

GLASDEGEL, m. 2. pl. — *deglar*. Degel af lera, hvari vid glasbruk glasmaterialet smältes uti glasugnen. Kallas äfv. *Potta*.

GLASDIAMANT, gläsdiamant, m. 5. Oäkta diamant, gjord af glasslusa.

GLASDÖRR, f. 2. Dörr med infattadt glas, lik ett fönster.

GLASBRA, v. a. 1. (fr. *Glacer*) Överdraga med glasar. *G. stenkäril.* — *Glaserande*, n. 4. [Glacera.]

GLASERING, f. 2. 1) Förfarandet, då man glaserar. — 2) Se *Glasar*. [Glacering.]

GLASERZ, gläserz, m. 3. (t.) Se *Seafvelsilver*.

GLASFERNISSA, f. 1. Ett slags färgmassa, tillredd af vatten och glas; användes, med eller utan blandning af mineralfärg, till bestyrkning af trä, tapeter, kulisser m. m., hvilka den meddelar en glänsande, i luften oföränderlig yta, jemte egenskapen att icke mera brinna med låga, utan i häftig hetta blott småningom förkolas.

GLASFLUSS, m. 5. Se *Fluss*, 5.

GLASFÖRARE, m. 5. En, som far omkring och säljer fönsterglas.

GLASGALLE, m. sing. Det ofvanpå simmande skummet på smält glassmassa.

GLASGRÖN, a. 2. Af samma färg som grönt glas.

GLASHARMONIKA, glasharmonika, f. 1. Ett slags musikinstrument, der tonerna frambringas af större och mindre glasklockor.

GLASHUS, n. 5. Se *Växthus*.

GLASHYTTA, f. 1. Se *Glasbruk*.

GLASHVETE, n. sing. Ett slags hvete.

GLASIG, a. 2. Se *Glasartad*.

GLASKISTA, f. 2. Ett slags hofpogad låda af trä, hvari glas förvaras och föres.

GLASKITTEL, m. 5. Se *Fönsterkittel*.

GLASKLOCKA, f. 1. Kupa af glas, som begagnas att dermed täcka öfver växter eller andra föremål, då man vill utestänga luften eller bevara dem för dam, o. s. v.

GLASKORALL, glaskorall, m. 5. Glas, så beredt, att det liknar korall.

GLASKORG, m. 2. 1) Korg, som begagnas att bära glas uti. — 2) Eget slags korg, hvari runda glasskivor försändas.

GLASKRAM, n. sing. Hvarjehanda glasarvaror.

GLASLYKTA, f. 1. Lykta, med infattadt glas på sidorna.

GLASMATERIA, glasmateria, f. 3. pl. — *rier*. Glaset, sådant det förekommer smält i ugnen, innan det kalfnare.

GLASMÄLARE, m. 5. Konstnär, som förstär och utöfvar konsten att måla på glas.

GLASMÄLERI, n. 3. Se *Glassmältning*, 1.

GLASMÄLNING, f. 2. 1) Konsten att måla på glas. — 2) Målad afbildning på glas.

GLASMÄSTARE, m. 5. Handverkare, hvars yrke är att infatta glas i fönster, dörrar, lyktor, o. s. v.

GLASORM, m. 2. Ett slags ganska bräcklig orm i Nordamerika. *Anguis ventralis*.

GLASPAPPER, u. 8. 1) Ett slags genomskinligt papper. Kallas äfv. *Transparent*, *Kopierings-* äll. *Kalkerpapper*. — 2) Ett slags papper, öfverdraget med väl pulveriseradt glas, som stundom användes i stället för smergelpapper, till slipning.

GLASPERLA, f. 1. *G-lor* kallas ett slags artificiella perlor, som förfärdigas af glas med tillblandning af preparerade fiskjäll och vax, samt användas till prydnader.

GLASPORSLIN, n. 5. Se *Reaumurs Porälin* (under *Porälin*).

GLASPULVER, n. 5. Pulveriseradt glas.

GLASRUTA, f. 1. Skifva af fönsterglas, större eller mindre, vanligtvis i fyrkantig form.

GLASS, se *Glace*.

GLASSATS, m. 5. Blandning af beståndsdelarna till glas.

GLASSRUM, n. sing. Se *Glasgalle*.

GLASSKÄP, n. 5. 1) Skåp, med infattade glastror. — 2) Skåp att sätta och förvara glas uti.

GLASSLIPARE, m. 5. Konstnär, som förstär och utöfvar konsten att slipa glas.

GLASSLIPNING, f. 2. 1) Konsten att frambringa hvarjehanda slags försirningar och former på ytan af glas genom af- eller utslipning af en del af massan.

GLASSMÄLTARE, m. 5. Arbetare vid ett glasbruk, som besörjer glasets smältning i glasugnen.

GLASSMÄLTNING, f. 2. Frambringande af glas, genom smältning i glasugnen af dess beståndsdelar, biseljord och pottaska.

GLASSNOK, m. 2. (nat. hist.) Ett slags ganska skör ädla. *Ophiosaurus ventralis*.

GLASSPEGEL, m. 2. pl. — *speglar*. Spegel af glas (i motsats till de i forätiden brukade metallspeglarna).

GLASSFRÄNGNING, f. 2. (kem.) Konsten, sättet att spränga glaskärl (kolfvar, retortier), så att de afbrytas på det ställe, der man önskar.

GLASSTEN, m. 2. Benämning på stenarterna Opal och Axitul.

GLASTRÅD, m. 2. Hårfin, spunnen tråd af glas.

GLASTYG, n. 3. Glänsande, sidenartadt tyg, väddt af glastrådar.

GLASTÄNG, f. 3. pl. — *tånger*. Tång, som begagnas af glasarbetare.

GLASTÄRAR, m. 2. pl. (fys.) Se *Bataviska läran*.

GLASUGN, m. 2. Ugn, hvari glasat smältes vid ett glasbruk.

GLASUR, glasy'r, f. 3. Glaslikt eller också endast glänsande öfverdrag af ett ämne på ett föremål (t. ex. på lerkärl, tänderna, o. s. v.). [-syn.]

GLASVÄTSKA, f. 4. (anat.) En med tunna, klara hinor genomvädd, genomskinnlig vätska, som fyller ögats större rymd bakom kristall-linsen, emellan denna och näthinnan.

GLASÖGA, f. 4. pl. — *ögon*. 1) Konstgjordt öga af glas, insatt i stället för det naturliga, då detta af någon orsak utfallit. — 2) Naturligt öga, som har ett glasartadt utseende.

GLASÖGD, gläsö'gd, a. 2. Säges om person ell. häst, hvars ögon hafva ett glasartadt utseende.

GLASÖGON, n. 4. pl. Slipade glas, som, infattade i bugar, sättas för ögonen, för att dermed stärka synförmågan. *En par g. — Ss. G-sfödrat*.

GLASÖGONSKÄJMAN, --- käjmann, m. 3. En art krokodil, 40 fot lång, gröngrå, med mörka gördlar. *Crocodilus sclerops*.

GLASÖGONSÖRM, m. 2. Ett slags ostindisk orm, 3 till 4 alnar lång, brunlig, under hvit, med en brun, glasögonlik teckning på halsen; hafvudet betäckt med sköldlika fjäll i fyra tvärrader; ytterst giftig; dyrkas af Malabarerna. *Viper a Naja*. Kallas äfv. *Naja*.

GLASÖRT, f. 3. Se *Sodaört*.

GLATT, a. 1. 1) Jem, slät, glänsande och hal. *G. is, hud, yta*. *Poleradt elfenben är g.* (Fig.) *G-a ord, se Hala ord* (under *Häl*). — 2) (söt.) *Gifta ett g. lag, afskjuta ena sidans af ett ölogsfartyg alla kanoner på en gång.*

GLATT, adv. (hem., mindre bruk.) Helt och hållet, rasibvis. *Allt är g. bortsopadt.*

GLATTA, v. a. 1. Se *Glätta*.

GLATTET, f. 3. Egenskapen att vara glatt.

GLATTPIPL, f. 2. Ett mindre träslag, utmärkt för sin vackra växt, och hvars bark blifvit begagnad som surrogat för kinabark. *Salix amygdalinus*.

GLAUBERSALT, gläub'sält, n. 3. Svafvelsyradt natron, hvilket fås, såsom biprodukt, vid flera kemiska operationer, och begagnas i läk-konsten såsom ett lindrigt och kylande laxer-medel.

GLÉS, a. 2. 1) Ej tätt sammanstående. *G. säd, skog. G-t hår, skägg. G-a träd. — Motsats: Tät. — 2)* (om sammanhängande kroppar) Tätt uppfyllt af små håligheter, ej tät. *En g. kropp. G. väf. — Motsats: Tät. — Syn. Porös.*

GLESHET, f. 3. Egenskapen att vara gles. — *Motsats: Täthet. — Syn. (för hem. 2) Porositet.*

GLÉSNA, v. n. 1. Blifva gles. *Håret g-r, när man blir gammal. — Glesnande, n. 4.*

GLEST, adv. Ej tätt, med långa mellanrum. *Träden stå g.*

GLESTÄND, a. 2. Som har långa tänder.

GLETE, n. o. m. sing. Se *Silfverglätt*.

GLETSCHER, glä'tsch'er, s. (l.) Se *Glacier*.

GLI, n. 4. 1) Liten fiskunge. — 2) (kollektivt) Småfisk, som endast begagnas till bete.

GLIDA, v. n. 3. (Impf. *Gled*. Sup. *Glidit*.) 1) Sakta röras nedåt på en glatt, sluttande yta. Man säger vanligen *Glida ned, utföre*, t. ex.: *Luta ej på bordet: pennknifven g-der då ned.* — 2) a) Sakta röras framåt öfver en yta. *Båten g-der öfver den spegelklara sjön. Skyrna g-der öfver den klara himmelen.* — b) Smyga. *Han gled undan som en skugga. — Glidande, n. 4.*

GLIHÄT, m. 2. pl. — *håfvar*. (fisk.) Hät med mycket fina maskor, till fängande af gli.

GLIMMA, v. n. 4. Blänka, glänsa (egentl. som glimmer). *De förgyllda tornspetsarne g. i (mot) solen.* (Ordspr.) *Det är icke allt guld, som g-r, det yttre skenet bedrager ofta. — Syn. Se Lysa. — Glimmande, n. 4.*

GLIMMER, m. sing. (mineral.) Benämning på flera till det yttre ganska lika, men till kemisk sammansättning ganska olika mineraler, dock alla med starkt metalliskt skimmer och alla innehållande flusspatysyra med vatten. Arter deraf äro Marienglas och Kattguld. — *Ss. G-bländad*.

GLIMMERJORD, f. sing. Se *Glimmersand*.

GLIMMERKALK, m. sing. (mineral.) Ett slags kalk med inblandad glimmer.

GLIMMERMERGEL, m. sing. (mineral.) Ett slags mergel med inblandad glimmer.

GLIMMERSAND, m. sing. Sand, med inblandade glimmerkorn, som begagnas till strösand.

GLIMMERSKIFFER, m. sing. (mineral.) Bergart, bestående af quarz med glimmer och af skifrig textur. Kallas äfv. Granit, Talkskiffer, Pip- eller Stållsten.

GLIMRA, v. n. 1. Se *Glimma*. — *Glimrande, n. 4.*

GLIMRIG, a. 2. Som skimrar likt glimmer.

GLIMT, m. 2. En hastigt främlysende och åter försvinnande sol- eller ljustråle. *Vi ha i dag ej fått se en g. af solen.* — Bildar sammansättningarna Solglimt, Ljussglimt.

GLIMTA, v. n. 1. *G. ell. G. fram*, hastigt främlysa och åter försvinna. *Solen g-r fram mellan molnen. — Syn. Se Lysa. — Glimtande, n. 4.*

GLINDER, gl'nd'r, n. 3. (fisk.) Metredskap, bestående i ett litet blankt tomnstycke, formadt till figur af en fisk, med tofs och krok i nedra ändan, hvarmed man vintertiden metar i vakar, på isen.

GLINDRA, v. n. 1. Blänka med ett lifligt, omväxlande, hastigt försvinnande och återkommande sken, liksom glindret i vattnet, då man metar dermed. *Daggdroppen g-r i blommans kalk emot solen. Vattenytan i en af vinden lätt krusad sjö g-r mot solen. — Syn. Se Lysa. — Glindrande, n. 4.*

GLIP, m. 2. (fisk.) Se *Draghåf*.

GLIS, f. sing. (bot., prov.) Se *Vildpersilja*.

GLISEBLAD, n. 3. pl. (bot., prov.) Se *Liljekonvalje*.

GLITT, se *Glete*.

GLITTER, n. sing. 1) Hvarjehanda små blåskande grannlåter af guld-, silfver eller messingsbleck. — 2) (fig.) Grannlåter i tal, skrift.

GLITTERGULD, n. sing. Se *Flitterguld*.

GLITTERSAND, m. sing. Se *Glimmersand*.

GLITTERVERK, n. 3. 1) Grannlåsarbeta af glitter. — 2) Se *Glitter*, 2.

GLITTRÄ, v. n. 1. Blänka såsom glitter (se d. o. 1), med tätt omväxlande, lifligt och rörligt återsken. *Vågorna g. i solen. — Syn. Se Lysa. — Glittrande, n. 4.*

GLITTRIG, a. 2. Som glittrar, glittrande.

GLO, v. n. 2. 1) (pop. o. fam.; af gamla ordet *Gloggva*, koxa genom glugg efter) Se stint på någon eller något. Uttrycker undran, nyfikenhet, häpenhet, fiendskap, hat. *G. på någon. Kvad g-r du på mig efter? — Syn. Se Se. — 2)* (prov.) Lysa. — *Gloende, n. 4.*

GLOB, m. 3. (lat. *Globus*) 1) (egentl.) Kula, boll. — 2) Klotformig inrättning af kopper, papp o. s. v., på hvars yta jordens olika delar äro föreställda med sina relativa lägen och dimensioner (Jordglob), eller himlahalvklot med alla himlakropparna (Himmelsglob).

GLOBOSIT, --'it, m. 5. Benämning på ett slags vrådnad, förstenade, nästan klotrunda snäckor.

GLOBULIN, --'in, n. sing. (kem.) Den ofärgade och rikligaste beständsdelen i blodet.

GLOBULÖS, --'ös, a. 2. (vetensk.) Kulkformig.

GLOPP, m. 2. (af gamla ordet *Glæppa*, tala, utan att tänka för sig) Däraktigt, oförståndigt menneiska. *En ung glöp.*

GLOPFYCKA, glä'p'ycka, f. 1. Se *Gloptur*.

GLOPPORD, se *Gläppord*.

GLOPP, gläpp, n. sing. Se *Snöglopp*.

GLOPPA, glä'ppa, v. impers. 1. Sända och regna på en gång.

GLOPTUR, glä'ptur, m. 3. Öfverdrifven tur, sådan som glöpar, dumma menneiskor stundom hafva. — Skrifves orätt *Gläptur*.

GLORIA, glö'ria, f. 3. (lat.) 1) Ära, herrlighet. — 2) Strålkranens eller sken omkring ett helgons hafvud på en målning.

GLORIERA SIG, v. r. 1. (fr. *Glorier*) Berömma sig, skryta.

GLORIÖS, --'ös, a. 2. (fr. *Glorieux*) Ärorik.

GLORVÖRDIG, a. 2. (t. *glorvördig*) Ärorik. *G. i äminnelse*, som har ett ärorikt minne.

GLOSA, glö'sa, f. 4. (gr. *Glossa*; tunga; språk, munart) 1) Ord eller uttryck, tillhörande ett främmande språk, helst latinet. antecknad för minne skull eller inprägladt i minnet. *En pedant, full af latinska g-sor. — 2)* Se *Speglosa*.

GLOSA, v. n. 2. (pop. o. fam.) 1) Vara glosögd. — 2) Se *Glo*.

GLOSBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Enkel förteckning på ord, tillhörande ett främmande språk, utan fraser och exempel. — *Syn. Glossarium*.

GLOSMAGISTER, glösmaj'st'r, m. 2. pl. — *magistrar*. Pedant, som är fullproppad med latinska glosor.

GLOSSA, f. 4. (ge.) 1) Förklaring öfver ett obekant eller önnkelt ord. — 2) Förklaring öfver ett märkt ställe hos en skriftställare, i handskriften vanligtvis tillskrifven i kanten (Randglossa).

— 3) Samling af sådana förklaringar. Alfabetiskt ordnad kallas den *Glossarium*.

Anm. *Glossa* och *Glossa* äro ursprungligen samma ord, ehuru de kommit att utbilda sig till något olika betydelse. Jfr. *Glossa*, f.

GLOSSARIUM, gloss'arium, n. 3. pl. — *rier*. (lat.) Alfabetisk samling af förklaringar öfver svår-förstådda eller mindre bekanta ord i ett språk; äfv. af förklaringar öfver mörka ställen hos en skriftställare.

GLOSÖGD, glösö'gd, a. 2. Säges om menneiska eller häst, när ögonstenen är omgifven af en hvitaktig ring, eller ena ögat på något sätt är ödlit det andra.

GLUPSA, glü'psa, v. n. 1. (pop. o. fam.; af gamla ordet *Glupa*) Häftigt och vårdslöst sluka i sig, såsom hundar göra, då de äro mycket hungriga. *G. i sig. — Glufsande, n. 4.*

GLUGG, m. 2. Litet hål på mur, vägg, anläggningen för att tillvägabränga luftdrag (t. ex. Källarglugg), eller att släpa in ljus (t. ex. Torn-glugg), eller att se igenom (Fönsterglugg), eller att aflösa skott igenom (Skotglugg). (Fig. pop.) *Han är i g-en*, är fast, förlofad.

GLUNK, glungk, m. sing. (fam.) Dunkel, oredlig derrättelse genom ryckt. Brukas endast i bestämd form, i uttrycket: *Få g-en om något. — Syn. Hum, Nys*

GLUNKA, glungka, v. n. 1. I hemlighet omtala man och man emellan. Brukas endast med personella pron. *Man g-r om, att...*

— *G-s*, v. impers. *Det g-s om*, man omtalar hemligen, man och man emellan; man hviskar hvarandra i örat.

GLUNT, glunt, m. 2. (pop.) Gosse om 12 till 17 år.

GLUPA, v. n. 1. (utan impf., sup. o. part. pass.) Begärligt sluka. Brukas sällan, utom i part. pres. *Glupande*, t. ex.: *En g. ulf*, en rofgrig varg; (fig.) rofgrig menneiska; äfv. en, som hotar med död och undergång.

GLUPSK, glupsk, a. 2. (af *Glupa*) 1) (om rofjur) a) Som hastigt slukar i sig sitt rof eller maten, som gifves. *Lejonen äro g-a djur. — b)* Rofgrig. — 2) (om sak) Slukande. *G. matlust, appetit. — 3)* (fig.) a) (om person) c) Omättlig i mat. — 3) Ytterligt vinningslysten, rofgrig. — 4) (fam.) Öfverdrifven i något afseende. *Han är för g. att slita kläder. — b)* (om sak) Ytterst häftig, omättlig, utomordentlig. *En g-t snöfall.*

GLUPSKHET, f. 3. Egenskapen att vara glupsk (i alla bem., utom 3, a, 4 och b).

GLUTINÖS, --'ös, a. 2. (fr. *Glutineux*) af lat. *Gluten*, Jim) Limaktigt, klubbigt.

GLUTT, m. 2. eller GLUTTSNÄPPA, f. 4. Fågel af Snäppsläktet, med mycket höga beu, öfra kroppsdelen vita, de öfriga svartaktiga eller grå och fläckiga. *Scelopax glottis*.

GLUTTA, v. n. 1. (pop.) Titta oförmärkt genom glugg, öppning. — *Syn. Se Se.*

GLYCERIN, --'in, n. sing. (kem.) En färg- och luktlös, genomskinnlig vätska, af en ren söt smak, som utgör en produkt så väl vid vegetabiliska som djuriska fettämnens saponifikation. Kallas äfv. *Oljsocker*.

GLYCYRRHIZIN, --'riz'in, n. sing. (kem.) Ett eget, sött ämne i roten af *Glycyrrhiza glabra* och i lekris.

GLYPTIK, glypt'ik, f. sing. (af gr. *Glypto*) Konsten att skära eller gravera i sten ell. metall.

GLÄMIG, a. 2. (pop.) Som har bligrå eller gulaktig ansigtfärg och dunkla, blågläa ögon.

GLÄMIGHET, f. 3. (pop.) Egenskapen att vara glämgig.

GLÄPPORD, n. 3. (pop. o. fam.; af gamla ordet *Glæp*, bratt) Skymford.

GLÄDA eller GLÄDJA, v. a. 2. Ind. pres. sing. *Gläder*; pl. *Gläda*. Impf. *Glädde*. Sup. *Glädt*. Part. akt. *Glädjande* (part. pass. brukas ej). Göra glad. *G. de sorgsne. G. någon med en gåfva. — Brukas ofta impersonellt*, t. ex.: *Det g-der mig att höra det. — Syn. Fröjda, Fäga, Huga, Förnöja, Roa, Förhusta. — Glädas ell. Glädjes, v. d. o. Gläda ell. Glädja sig, v. r. 1. Kämma glädje. Glädas, glädja sig öfver något. G. sig i hoppet om något. G. sig åt något, öfver något, som kommer att ske eller som man hoppas. Barnen g. sig åt julafonen. — Part. akt. G-nde brukas ofta*

nästan adjektivt, t. ex.: *En g. nyhet.* — *Syn.* Fröjdas, Fröjda sig, Fägna sig, Vara, blifva glad.
GLÄDJE. m. sing. (enligt somliga f.) Nöje öfver ett erhållit godt eller af ett undgåenget ondt. *Känna, erfara g. öfver något. Vara utom sig af g. Göra något med g., gerne. Hafva g. af sina barn,* se dem värlatade och lyckliga. *Hafva sin g. af, finna g. i något,* erfara glädje af, tycka om något. (Fam.) *G-n står högt upp i taket,* alla i huset äro lifvade af den innerligaste glädje. — *Syn.* Fröjd, Fagnad, Nöje, Jubel, Gammal, Tillfredsställelse, Förnöje, Hugnad.
GLÄDJE BETYGELSE. f. 5. Händelsen, omständigheten, att man betygar sin glädje öfver något. — *Syn.* Fröjdebetygelse.
GLÄDJE DAG. m. 2. Dag, då man har anledning att glädja sig. — *Syn.* Fröjdedag.
GLÄDJE RUCKEN. a. 2. neutr. — *et.* (i högre stil) Intagen af den lifvigaste glädje.
GLÄDJE LÖD. m. 2. Kid eller fyrverkeri, som afbrännes, för att betyga sin glädje öfver någon lycklig händelse.
GLÄDJE FATTIG. a. 2. Som erbjuder, bringar föga glädje. *Ett g-t lif.*
GLÄDJE FEST. m. 3. Fest, tillställd, för att på ett högtidligt sätt betyga sin glädje öfver någon lycklig händelse. — *Syn.* Fröjdefest.
GLÄDJE LICKA. f. 1. Se *Sköka*.
GLÄDJE FULL. a. 2. 1) (om person) Lifvad af stor glädje. — 2) (om sak) Som medför, ger anledning till mycken glädje. *En g. händelse.* — *Syn.* Fröjdefull, Gladjerik, Glädjande, Hugnande, Hugnelig, Hugnass.
GLÄDJE FULLT. adv. Med mycken glädje. — *Syn.* Fröjdefullt.
GLÄDJE HÖGTID. m. 3. Se *Glädjefest*.
GLÄDJE LÖS. a. 2. Som saknar glädje. *Ett g-t lif.* — *Syn.* Glädjefattig, Glädjemåttig.
GLÄDJE MÅTTID. m. 3. Måttid, tillställd, för att betyga sin glädje öfver någon lycklig händelse.
GLÄDJE OFFER. m. 3. (hos Judarna) Offer, som anställdes till fötje af någon lycklig händelse.
GLÄDJE RIK. a. 2. Se *Glädjefull*, 2. — *Syn.* Fröjderik.
GLÄDJE ROP. m. 3. Rop, hvarigenom man uttrycker sin glädje öfver något. — *Syn.* Fröjderop.
GLÄDJE SKOTT. m. 3. Skott, som aflossas, för att betyga sin glädje öfver någon lycklig händelse. — *Syn.* Fröjdeskott.
GLÄDJE SPRÅNG. m. 3. Språng, hvarigenom menniska eller djur uttrycker sin glädje. — *Syn.* Fröjdesprång.
GLÄDJE STRÅLANDE. a. 4. (i högre stil) Som röjer högsta glädje. *Se g. ut. Ett g. ansigte.*
GLÄDJE STÖRARE. m. 3. En, som på något sätt står annans eller andras glädje.
GLÄDJE SÅNG. m. 3. Sång, som uttrycker glädje. — *Syn.* Fröjdesång.
GLÄDJE TECKEN. m. 3. Tecken till glädje. — *Syn.* Fröjdetecken.
GLÄDJE TID. m. 3. Lycklig tid, då man har anledning att glädjas. — *Syn.* Fröjdetid.
GLÄDJE TOM. a. 2. Se *Glädjelös*.
GLÄDJE TRUMMA. f. 1. Trumslag, som tillkännogifver, att en eldsvåda blifvit släckt. *G-n går.*
GLÄDJE TÅR. m. 2. Tår, gjuten af glädje. *Fälla g-or.*
GLÄDJE YRA. f. o. **GLÄDJE YRSEL.** m. sing. Sjalstillstånd, då man är alldeles yr i hufvudet af, ej vet till sig för glädje.

GLÄDTIG. a. 2. 1) Af naturen böjd för glädje, vanligtvis glad. *En g. menniska.* — Säges äfv. om sak, t. ex.: *Hafva ett g-t lynne.* — *Syn.* Se *Glad*, 1, b. — 2) För tillfallet glad (hem. 1, a). Säges i denna bem. endast om sak. *Hon var i går vid ett mycket g-t lynne, i en g. sinnesstämning.* — *Syn.* Se *Glad*, 2, b.
GLÄDTIGHET. f. 5. Egenskapen att vara glädlig.
GLÄPS. gläfs, n. sing. 1) Små hundars skälände. — 2) (fig. fam.) Smått ovet.
GLÄFSA. gläfsa, v. n. 2. 1) Skälla. Säges om små hundar. — 2) (fig. fam.) Vara smått ovetigt på någon. *G. ur sig något,* komma fram med något smådligt, förnärande.
GLÄNSA. v. n. 2. Kasta starkt sken ifrån sig, såsom blanka, polerade ytor. *De blanka vapnen g-ste i solen.* (Fig.) *Hennes ögon g-ste af fröjd,* hade ett ytterst lifligt uttryck. — *Syn.* Se *Lysa*. — Part. pres. *G-nde* brukas nästan adjektivt, t. ex.: *G. yta, g. ögon.* — *Glän sande,* n. 4.
GLÄNT. s. sing. oböjl. (fam.) Brukas endast i uttrycket *På g.*, en smutla öppen (om dörrar, portar), t. ex.: *Dörren stod på g. Ställa dörren, porten på g.*
GLÄNTA. v. n. 1. (fam.) *G. på en dörr,* öppna den helt litet.
GLÄTTA. v. a. 4. Göra glatt. — *Syn.* Polera. — *Glättande.* n. 4. o. *Glättning.* f. 2.
GLÄTTARE. m. 3. (tekn.) Ett slags härdadt stålverktyg, likt en Rifäl (se d. o.) och begagnadt, för att invändigt polera bål, som blifvit upprymda med rifäl, men ännu äro något ojemna efter dessa.
GLÄTT HOLS. n. 3. eller **GLÄTT TRÄ.** n. 4. Ett glatt stycke trä, hvarmed klackar, ränder och sulor på skodon glättas. — Skrifves äfven (enligt tyskan) *Glättholz*.
GLÄTT STEN. m. 2. Tjockt, halfrundt, öfvan något intryckt stycke glas, hvarmed starkt linne glättas.
GLÄTT STÅL. n. 3. Se *Polerstål*.
GLÖB. m. sing. kollektivt. 1) Glödande kol. *Raka fram g-en efter en brasa i en kakelugn. Steka på g.* (Fig.) *Stå som på g.,* befinna sig i en ytterst farlig eller brydsam belägenhet inför någon, som man fruktar. — 2) Brukas i fig. mening, för att uttrycka häftighet, våldsamenheten af en passion, o. s. v. *Detta förmådde ej afskyla g-en af hans kärlek.*
GLÖDA. v. n. 2. 1) Lysa upp ett hvitt eller rött sken. Säges om starkt upphettade kroppar. *Ett vedtrå, ett jern, som g-der i elden.* — 2) (fig.) Vara i högsta grad uppehd af någon känsla eller passion. *G. af kärlek, hat, hänförelse för en idé.* — *Syn.* Brinna. — Part. pres. *G-nde* brukas ofta nästan adjektivt, t. ex.: *Ett g. kol.* (Fig.) *G. nit, kärlek.*
GLÖDBAKAD. a. 2. Gräddad på glöd. *G-t bröd.*
GLÖDEL. m. 2. Eld af glödande kol.
GLÖDFAT. n. 3. Se *Fyrfat*.
GLÖDGA. glödga, v. a. 1. 1) Göra glödande. *G. ett jern.* — Man säger i samma mening äfv. *G. upp.* — 2) *G. brännvin,* efter dess tillblandning med socker eller sirap och hvarjehanda kryddor antända det, då det blir mildare till smaken, sedan en del af dess sprithaltiga beståndsdelar afbrunnit. *G. vin,* efter dess tillblandning med socker, kryddor och äggnula uppvärma det till kokbetta. — Part. pass. *G-d* nytjas

nästan adjektivt i uttrycken: *G-de kulor, g-dt vin, brännvin.* — *Glödgaende,* n. 3.
GLÖDGNING. f. 2. 1) En kroppas upphettande till den grad, att han lysar med ett rött (rödglödning) eller hvitt (Hvittglödning) sken.
GLÖDUGN. glödugnung, m. 2. 1) (metallarb.) Ugn, som hetas med kol. — 2) Mellersta afdelningen i en porlinsugn.
GLÖDGUS. glöduguss, m. 2. (fam. skämtv.) Glödgdigt vin eller brännvin.
GLÖDBET. a. 2. 1) Säges om en kropp, som är så het, att den glöder. — 2) (fig.) Ytterst het. *Luften är g. i dag.*
GLÖDHETTA. f. sing. Så stark hetta, att kroppar, som utsätts derför, blifva deraf glödande.
GLÖDKAKA. f. 1. Kaka, gräddad på glöd.
GLÖDNING. f. 2. En kroppas tillstånd, då den är upphettad till den grad, att den glöder.
GLÖDPANNA. f. 1. 1) Se *Fyrfat*. — 2) (myntv.) Panna, hvori silver och guld glödgas.
GLÖDRÅKA. f. 1. Raka, hvarmed elden rakas ut ur en eldad ugn.
GLÖDSKYFFEL. m. 2. pl. — *skyfflar.* Skyffel, hvarmed glöden efter en brasa i kakelugn eller spisel uppskjutes ifrån öppningen.
GLÖDSPÅN. m. sing. kollektivt. Se *Sinder, Hammarstagg*.
GLÖDTÄCKARE. m. 3. Redskap af koppar eller jern, i form af ett vidt, platt lock, som på aftonen lägges öfver glöden i en eldstad, för att bibehålla dem öfver natten.
GLÖDUGN. se *Glödugnung*.
GLÖDVAX. n. 3. (tekn.) Ett slags tillblandning af vax, spanskgrota, stann eller borax, hvaruti pjeser, som man vid förgyllning vill gifva röddaktig färg, doppas, genast efter det qvicksilfret blifvit afbrökt.
GLÖDVAXNING. f. 2. (tekn.) Doppning i glödvax. Jfr. föreg. ord.
GLÖMMA. v. a. 2. 1) Förlora minnet af något. *G. head man lärt. Det g-mer jag aldrig. Ni g-mer, att han är er välgörare. G., hvem man är, yttra större anspråk, än hvar till ens samhällsställning berättigar. Ni g-mer, hvem jag är, ni bemöter mig ej med den aktning, ni är mig skyldig.* (Ordspr.) *Hvad som är gömdt, är icke g-måt,* säges, när man vill låta förstå, att man väl har något i minne för framtiden, ehuru det för närvarande är uppskjutet, fördröjdt. *G. af, bort, ute,* se *Afglömma, &c.* — *Syn.* Afglömma, Bortglömma, Utglömma, Förgäta. — 2) Af brist på uppmärksamhet lemna något kvar efter sig på ett ställe. *Han har g-mt sina handskar, sin hatt, köpp.* Man säger äfv. i samma mening *G. efter sig, kvar.* — *Syn.* Qvarglömma. — 3) Uraktlåta att omtala något i skrift eller tal. *Ni har g-mt den boken i er katalog. Han g-de att omnämna det, när jag sist talade vid honom.* — 4) Försumma. *G. omsorgen om sin lycka. G. att skriva till någon. Jag har ingenting g-mt, för att öfvertåla honom.* — *Syn.* Försumma, Åsidosätta, Uraktlåta, Underlåta. — 5) Brista i uppfyllandet af pligt, förbindelse. *G. sina pligter. G. den aktning, man är någon skyldig.* — 6) Ej bibehålla känslan af tacksamhet för något. *Han har g-mt allt, hvad jag gjort för honom.* — 7) Icke mera vara förtrodd, vredgad öfver något. *Ödämner böra förtikas och g. det framfarna. G. en oförrätt.* — 8) (med person till objekt) Försumma ens sällskap eller fördelar, icke tänka på honom, icke göra honom godt, då man kan. *Sedan*

han blifvit förnäm, g-mer han slägt och väner. Många hafva blifvit ihågkomne med nådetecken, men er har man g-mt. Han har g-mt mig i sitt testamente. G-m mig icke. G. sin nästa. G-m ej bort mig, kom snart igen; besök mig snart. — *Syn.* Försumma, Förligga. — *G. sig, v. r.* 1) Brista i hvad man är skyldig sig sjelf eller andra. *Hon har g-mt sig ända derhän, att slå sin betjent. Ni g-mer er, då ni tilltalar mig på ett så ohöfligt sätt.* — 2) Försumma sina fördelar; icke begagna sig af tillfallet. *Han g-mer sig icke, när det är något att förtjena.* — 3) *G. sig kvar, längre,* än man ärat, dröja kvar på ett ställe, der man finner sig väl.
GLÖMSK. a. 2. 1) Som har dåligt minne. *Han är mycket g.* — 2) Som glömt, hvad man bort komma ihåg; som försummar någon eller något. *G. af sina pligter, af sitt löfte, af sina väner.*
GLÖMSKA. f. sing. 1) Omständigheten, förhållandet, att minnet af person eller sak förloras. *Falla i g.,* blifva glömd. *Begräva något i evig g.,* göra, att något för alltid blir glömdt. *Var ej ond på mig; för det jag ej kom: det var en g. af mig. G. af oförrätter,* omständigheten, att man ej längre är förtrodd på den, som tillfogat dem. *G. af sina pligter,* deras försummande. *G. af sig sjelf; a)* Bristande i hvad man är skyldig sig sjelf eller andra. — *b)* Försummande af egna fördelar; afstående från rättigheter. (Myt.) *G-ns fod,* floden Lethe i underjorden, hvarur de dödes skuggor måste dricka, för att glömma allt af sin jordiska tillvaro. — *Syn.* Förgätenhet. — 2) Omständigheten, att en person ofta glömmar, hvad han bör göra. *Det är en trogen tjenare, men hans g. är ofla ganska besvärlig.*
GLÖMSKHET. f. 3. (mindre brukl.) Svagt minne.
GNABB. n. sing. Liten, obetydlig tvist emellan vännen eller älskande, och som ej åtföljes af hat, bitterhet, fiendskap. — Har sammansättningarna: Vänskapsgnabb, Kärleksgnabb.
GNABBAS. v. d. 1. Småtråta (utan bitterhet). Jfr. *Gnabb*.
GNAG. n. sing. (fam.) 1) Se *Gnagande*. — 2) Något, som är att gnaga på. — 3) (fig.) a) Snålighet, snikenhet. — b) Se *Gnat*.
GNAGA. v. a. o. n. 2. 1) Genom idkligt bitande småningom afskilja små delar ifrån ytan af en sak. *G. ett ben, på ett ben.* (Fig. fam.) *Gifva någon ett ben att g. på,* gifva någon en sysselsättning, syssla, hvaraf han kan hafva någon inkomst; äfv. visa honom någon obetydlig ynnest, för att blifva af med honom; äfv. skaffa honom något bryderi, någon ledsamhet på halsen, så att han icke får tid att tänka på att göra skada. *G. af, bort, sönder,* se *Afgnaga, &c.* — 2) (fig.) a) Oroa, plåga (sinnet, samvetet, o. s. v.). *Sorgen g-ger sinnet. Bekymren g. honom. Ängern g-ger hans samvete.* — *Syn.* Agga, Fräta. — b) Säges om personer, som bidraga att göra ända på en annans förmögenhet. *Den advokaten g-ger sina klienter ända till benen.* — c) *G. på,* ständigt hafva något att anmärka på person eller sak. — d) *G. på något,* sniket söka göra sig vinst deraf. — Part. akt. *G-nde* brukas stundom nästan adjektivt, t. ex.: *Ett g. samvete,* ondt samvete, som aldrig lemna ro.
GNAGANDE. n. 4. Handlingen, då man gnager.

GNAGARE, m. 5. En, som gnager. Brukas nästan endast i nat. hist., om djur, tillhörande 4:de ordningen af Daggdjuren eller dem, som sakna hörntänder, men deremot hafva två långa, hvassa framtänder, såsom t. ex. råttorna.

GNAGNING, f. 2. Se *Gnagande*.

GNAT, n. sing. Ständigt grälände på någon för småsaker.

GNATA, v. n. 1. Ständigt gräl på någon för småsaker.

GNATARE, m. 5. Gnatig människa.

GNATIG, a. 2. Som har det felet att gnata på all.

GNATIGHET, f. 3. Egenskapen att vara gnatig.

GNED, n. sing. (pop.) Guidande, flände på fiol. Förekommer numera sällan, utom i det fig. uttrycket: *Det är alltid samma g.*, alltid ett och samma. — *Syn.* Trall.

GNES, gnäjs, m. sing. (mineral.) Stenart, som innehåller en blandning af kvarts, fältspat och glimmer.

GNET, f. 3. pl. — *Uer.* Lusäg.

GNETA, v. n. 1. (fam.) Skrifva allt för tätt och tnt. — *Gnetande*, n. 2.

GNETIG, a. 2. 1) Full med gnetter. — 2) (fam.) *G. stål*, allt för fin och hopträngd, samt derigenom svårsläsig.

GNETIGHET, f. 3. Egenskapen att vara gnetig. Säges endast om handstil.

GNIDA, v. a. 3. (Impf. *Gned*.) Stryka något fram och åter öfver ytan af ett föremål, under det man mer eller mindre trycker derpå. *G. starkt, sakta, med handen.* Hjorten *g-der* sina horn emot träden. *Man gned* hans arm med balsam, olja. Brukas äfv. reflexivt, t. ex.: *Alleterne gnado sig med olja, innan de började kampen.* — Neutralt säges *G. på något*, t. ex.: *G. på fiol*, familjert och föraktligt uttryck i st. f.: spela på fiol. (Fig.) *G. alltid på samma sträng*, alltid hafva ett och samma att säga, sjunga samma visa, föra samma låt. *G. på styfvern*, älv. *g. och skafva* eller blott *g.*, vara mycket snål, nidsk (uttrycket härleder sig ifrån mynkskafning).

— *G. äf, bort, in, sönder, till, upp, ut*, se *Afgnida*, m. fl. *G. fast*, genom gnidning fasta. (Fig. fam.) *G. ihöp*, genom snålhet hopsamla. — *Syn.* Frottera.

GNIDANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man gnider; händelsen, omständigheten, att något gnides. — 2) *G. på fiol*, säges föraktligt i st. f.: spelade på fiol. — 3) Se *Gnideri*.

GNIDARAKTIG, a. 2. (fam.) 1) Fallen för snålhet. — 2) Som röjer, utvisar snålhet. *Ett g-t beteende.* — *Gnidaraktigt*, adv.

GNIDARE, m. 5. (fam.) Snål, girig människa. — Betyder ursprungligen en, som skafver mynt. — *Syn.* Se *Girigbuk*.

GNIDBLECK, n. 3. (tekn.) Bleck, som anbringadt till skydd för något, emottager gnidningen af någon nära varande pies.

GNIDBOLL, m. 2. (tekn.) Boll, som användes att gnida med.

GNIDDYNA, f. 1. Liten dyna, som användes vid guidning.

GNIDERI, n. 3. Förhållandet, omständigheten, att man gnider på styfvern. — *Syn.* Se *Snålhet*.

GNIDLAPP, m. 2. Lapp, som begagnas vid gnidning.

GNIDNING, f. 2. Se *Gnidande*.

GNIDSTEN, m. 2. Se *Glåtsten*.

GNISLA, v. n. 1. (af *Gnida*) Gifta ett skärande, hvasst ljud, såsom då tveende hårda ytor våldsamt gnidas emot hvarandra. *Dörren g-r på sina hakar.* *Vagnshjulen g.*, då de äro osmordade. *Snön g-r under fötterna*, ger i sträng vinter ett kvarrande, skärande ljud, då man går på hårdt tillnött väg. Impersonelt säges äfv.: *Han skär tänderna*, så att *det g-r i dem*. *G. med tänderna*, skära tänderna så hårdt, att de gifta ett gnisslande ljud. — *Gnisslande*, n. 4. o. *Gnissling*, f. 2.

GNISTA, f. 1. 1) Helt liten eldpartikel, hvilken far ut ifrån något, som brinner eller glöder. Man säger äfv. *Eldgnista*. — 2) (fig.) Säges, för att uttrycka något helt litet. *En g. hopp.* *Han har icke minsta g. veit.*

GNISTELD, m. 2. (fyrv.) Sådän slags eld, då satsen under förbränningen utkastar vissa partiklar glödande eller brinnande.

GNISTRA, v. n. 1. Kasta gnistor. *Elden g-r.* — Brukas ofta impersonelt, t. ex.: *Hvad det g-r starkt ur skorstenen!* hvad det far mycket gnistor &c.! (Fig.) *Det g-r för ögonen*, jag tycker mig se gnistor fara framför ögonen. *Han fick ett slag i ansigtet*, så att *det g-er* för ögonen. — *Gnistrande*, n. 4.

GNISTRIG, a. 2. (mineral.) *G. i brottet*, säges om en stenart, som i brottet visar små lysande punkter, liknande eldgnistor. — *Gnistrighet*, f. 3.

GNÖ, v. a. 2. Se *Gnugga*. — V. n. (pop. o. fam.) Löpa, springa. *G. äf, löpa bort.*

GNÖLA, v. n. 1. (fam.) Sjunga mellan tänderna och utan att tydligt artikulera orden. *G. på en visa.* — *Gnölände*, n. 4.

GNOM, gnöm, m. 3. (gr. *Gnomä*) 1) Tänkespråk. — 2) Jord- eller bergande.

GNOMON, gnömänn, m. 3. (gr.) Solvisare, timsten.

GNOMONIK, gnömänik, f. 3. Konsten att göra solvisare.

GNU, m. 3. Idistande djur af Antilopslägt, lik en häst till kroppsformen, 4 fot hög, brun, med svart och hvit man, hästsvans och runda horn. Finnes kring Cap. Antilope Gnu.

GNUGGA, v. a. 1. Med händerna hastigt föra en del af ett mjukt föremål fram och tillbaka mot en annan del deraf. *G. en näsduk.* *G. bort, ur*, på detta sätt borttaga, befria från, t. ex.: *G. orenligheten ur en näsduk.* *G. ögonen, g. sig i ögonen*, föra fingern af och an öfver de tillslutna ögonen.

GNUGGANDE, n. 4. o. GNUGGNING, f. 2. Handlingen, då man gnuggar; händelsen, omständigheten, att något gnuggas.

GNY, n. sing. Starkt, men doft buller, som höres på något afstånd. *G. af vapen, af folk på gatan, af en flod, af ett hus, som faller.* — Bildar sammansättningen Vapengny. — *Syn.* Se *Buller*, 1.

GNY, v. n. 2. På något afstånd göra ett starkt, men oredigt och af flera smärre ljud sammansatt buller. — *Syn.* Bullra, Däna, Braka.

GNÄGGA, v. a. 1. Säges om det starka låte, som hästar låta höra, antingen såsom uttryck af välbefinnande, eller när de få se andra hästar. *G. åt någon, något*, säges om en häst, som gnäggar, då han får se någon eller något. *G. efter, gnägga*, då någon aflägsnar sig; äfven af längtan efter någon eller något. — *Gnäggande*, n. 4. o. *Gnäggning*, f. 2.

GNÄLL, n. sing. Se *Gnällande*.

GNÄLLA, v. n. 2. 1) (om hundar) Utstöta korta, gälla, klagande ljud. — 2) (om barn) Gråta högt, med utstötande af korta, gälla klagoljud. — 3) (om liflösa föremål, hjul, dörrar) Låta illa, likson när en hund gnäller. — 4) (om människor) a) *G. i sitt tal*, tala på ett sätt, att det låter, liksom då en hund gnäller. — b) (fig.) Beklaga sig, jemra sig. — *Syn.* Se *Klaga*.

GNÄLLANDE, n. 4. 1) Det ljud, som höres, då någon gnäller (se *Gnälla*, 1, 2, 3, 4, a.). — 2) (fig.) Klagan, klagolät, jemmer.

GNÄLLIG, a. 2. (om små barn) Som ofta gnäller och pjunkar.

GNÖLA, v. n. 1. (prov.) Se *Källa*. — *Gnölände*, n. 4.

GOA, f. nom. prop. Se *Göja*.

GOBELINS-TAPETER, gäbelnngstapetr, m. 3. pl. Ett slags virkade tapeter, som fullkomligt likna de skönaste tapet. kallade efter deras upptäckare *Gobelin*, färgare i Paris under Frans 1:s tid.

GOD, a. 2. Utmärker i allmänhet det, som ger en behaglig känsla, ett behagligt intryck, så i fysiskt som moraliskt afseende. A. (om sak) 1) Som smakar väl. *G. mat, frukt.* *G-t vin, vatten.* — *Motsats:* Elak. — *Syn.* Smaklig, Välsmaklig, Välsmakande. — 2) Som har erforderliga egenskaper, för att motsvara sin naturliga bestämning, sitt ändamål, det bruk, man deraf gör eller vill göra, det resultat, hvartill man dermedelst vill komma, o. s. v. *G. jordmån, g-t land, g. säd, g-a näringsmedel.* *En g. sång.* *G. vara.* *G-a sängkläder.* *En g. taffel.* *G. musik.* *G-a verser.* *En g. bok.* *En g. idé.* *Ett g-t medel.* *G. styrelse.* *G-a lagar, skolor, metoder.* *G-t sätt att vara, lyckligt, ändamålsenligt sätt att umgås med människor.* *G. syn, hörsel, smak, lukt, halsa.* *G-t öra, öga, se öra, öga.* *G-a omlag.* *G-t omdöme, minne.* *G. familj, se Familj.* *G-t hufvud, se Hufvud.* *G-t bord, se Bord.* *G. röst, tyllig och väljudande.* *G-t mynd.*

ej falskt eller underhålligt. *G. adel*, som har sina behöriga anor. *Det är g-t nog åt honom*, han förtjener icke bättre. *Det är mycket för g-t åt er*, bättre, än ni förtjener. — *Motsats:* Dålig. — *Syn.* Bra, Galant, Dugtig, Förträfflig, Herrlig. — 3) Brukas äfv. om skadliga saker, när de motsvara sitt ändamål. *G. arsenik.* — 4) Förmånlig, lycklig, gynnsam. *G. lycka.* *G-t tecken.* *G. vind.* *G-t väder.* *G. handel.* *G-a kort.* *G. underrättelse.* *G-a vilkor, omständigheter, inkomster.* *G-t år*, som ger god åring. *G. tid, lycklig tid;* äfv. tillräckligt tidigt, t. ex.: *Det är g. tid* (tonen på tid) ännu. *I g. tid*, tillräckligt tidigt, t. ex.: *Komma i g. tid.* *G. dag, lycklig dag.* *G. dag!* (tonen på dag) se *Dag.* *G-a koppel*, ej elakartade. *G-a ord*, se *Ord*. — 4) Nyttig, tjönlig. *Detta medikament är g-t emot feber, emot magplågor.* *Detta är g-t för helsen.* *Hvad är det g-t för?* *Som er g-t synes*, såsom ni tycker, behagar. — 5) (fam.) Lätt. *Det blir icke g-t för honom att göra det.* *Det är icke g-t göra att vara brandvakt.* *Det är ej g-t att förstå honom.* — 6) Stor, dryg, ansenlig, mycken. *En g. del af dagen.* *Göra g-t byte.* *En g. tid.* *En g. timma.* *Fyra g-a mil.* *G. tillgång på något.* *Göra sina tre g-a mål om dagen.* — 7) Rättmätig. *G. pris.* — 8) Billig. *G-t pris.* — 9) Behaglig. *Här är oss g-t all vara.* — 10) (i moralisk mening) a) Som föfrensstämmer med det sedligt rätta. *G. vilja.* *En g. handling.* *G-a afstigler.* — b) Böjd för välvilja; som röjer, uttrycker ett

välvilligt, kärleksfullt sinne. *En g. själ.* *G-t hjerta.* *Göra en g. gerning.* — *Motsatser:* (för begge bem.) Ond, Elak. — B. (om person) 1) Väl kunnig, öfvad, färdig i något; skicklig, duglig; som väl uppfyller sina pligter. *G. simmare, dansör, jägare, sällskapskamrad, medborgare.* *G. fader, moder, son, dotter.* *G. soldat.* *G. tjener.* *En g. konung.* *G. kristen.* *G. läkare, författare.* *G. arbetare.* *G-t sällskap*, bestående af väl uppfostrade och väl ansedda personer. *G. borgen, säker, vederhäftig.* *G. betalare*, som ordentligt och punktligt betalar sina skulder. *En g. vän, trogen och tillgifven.* *Han är lika g. som den*, efterger honom ej i värde eller anseende. *De äro lika g-a*, ingendera bättre än den andre. *Så g. som två*, svarande i duglighet emot två. *Han är g. nog*, kan godkännas, är icke så dålig. *Han är g. nog åt henne*, hon kan ej göra anspråk på någon bättre än han. *Hälla sig för g. till att . . .*, anse under sin värdighet att . . . (Fam.) *Vara g-för, g. till att . . .* vara i stånd att . . . — Säges i samma mening äfv. om vissa djur, t. ex.: *G. vagnshäst, g. jagthund.* — 2) (i moralisk mening) a) Som gör andra godt; som vill andra väl; som bemöter andra med välvilja. *En g. människa.* *Han är g. emot alla.* *G. emot de fattiga.* *G-t folk!* brukas i tilltal till lägre folk; stundom äfven skämtvis till vänner och bekanta. — *Motsats:* Blak, Ond. — *Syn.* Blid, Mild, Välvillig, Godhertig, Huld. — b) Eherliten, eftergifven. *Han är för g. emot sina barn.* — c) Som icke vill någon illa, beskedlig. *En g. tok.* *En g. och enfaldig stackare.* — Betyder äfven stundom: beskedlig och enfaldig, t. ex.: *Den g-e mannen blef alldeles förbrylad vid detta spefulla tilltal.* *Det g-a folket* säges i halft föraktlig mening om beskedliga och enfaldiga människor, helst af lägre stånd. — d) (om Gud) Kärleksfull, barmhärtig, nådig, mild. *Den g-e Gud.* *G-e Gud!* utrop, hvaremd man vill uttrycka förvåning, häpnad, oro, o. s. v. *G-e Gud!* *hvad säger du!* *G-e Gud!* *hvem hade kunnat tro det!* — *G. ande, välgörande.* *G. engel*, som älskar det goda; äfv. skyddsengel. (Fig.) *Ni skall bli min g-a engel*, min beskyddare. — 3) (fam.) Ej förtörnad, ej vred, ej ond. *Låt honom bli ond;* *han blir väl g. igen.* — 4) (i vissa sällskapliga talesätt) Artig, förbindlig. *Var g. eller var så g. och gör mig den tjänsten.* *Om ni ville vara så g. och komma till mig i morgon.* — Brukas äfven ironiskt i strängt, hårdt eller spelfullt tilltal, t. ex.: *Du är så g. och gör det fort, eljest vankas rapp.* *Var så g. och lig.* — 5) Ansvarig. *Det vill jag vara g. för*, det vill jag gå i borgen, ansvara för. Man säger äfv. *Gå i god!*; se här nedan. — 6) *G. man, G-e män*, se under *Man*. — Neutralt brukas ofta substantivt, dels i moralisk, dels i fysisk mening, och säges i allmänhet om allt, som är angenämt och nyttigt eller väcker en känsla af tillfredsställelse, t. ex.: *Det gifves intet sant godt utom dygden.* *Han har intet g. i sinnet.* *Intet g. utan något ondt.* *Göra g.*, bevisa välgärningar; äfv. göra ett behagligt intryck; äfv. göra god verkan, t. ex.: a) *Han älskar all göra sina medmänniskor g-;* — b) *Det gör g. att få hvita sig, när man är trött;* — c) *Det der medikamentet skall göra g.* *Det gör honom g. att få sitta litet ondt*, det skall bekomma honom väl, han skall hafva nytta af att . . . *Göra något g. igen* ell. åter göra någonting g., åter ställa

någonting till rätta. *Det blir väl g. igen*, man blir väl åter sams, det kommer väl till förlikning; äfv. det blir väl bättre igen. *Hafva g. af*, hafva nytta, fördel af; äfv. (iron.) blifva straffad, veder-gäld för, t. ex.: a) *Hafva g. af någons välgö-renhet*; — b) *Han har spelt mig ett fullt spratt, men det skall han ha g. af*. *Gifva så g. igen, lika g. igen*, ge lika igen, löna ondt med ondt. *Finna g. ell. finna för g.*, se *Finna*. *Hälla för g.*, anse nyttigt, tjenligt; äfv. godkänna. *Ha g. för att . . .*, ha lätt för all . . . t. ex.: *Han har g. för att tala*, talar med lätthet; *ha g. för att finna sig*, lätt finna sig. *Vara g. om, efter*, finnas i öfverflöd, t. ex.: *Det är g. om, efter penningar i den staden*. *Hafva g. om*, hafva öfverflöd på, t. ex.: *Han har g. om mynt*. *Jag har för närvarande icke g. om, efter pennin-gar*. — *Det Goda* eller blott *God*, i bestämd form, antager äfven substantiv natur och nyttjas då dels i fysisk, dels i moralisk mening, men omfattar äfven stundom allt hvad som är nyttigt, fördelaktigt, angenämt, både i fysisk och moralisk bemärkelse. (I fysisk mening) *Han tog allt det g-a* (dagliga); *det dåliga lemnade han kvar*. *Förståro sitt g-a*, sin egendom, förmögenhet. (I moralisk mening) *Det g-a måste alltid vara i strid med det onda*. *Det g-a*, han gjorde, misstyddes. (Både i sinlig och andlig mening) *Det högsta g-a*, det mest lyckliggörande. *Inn-den och ett godt samvete äro människans hög-sta g.* *En säng, ett stop, ett bord äro hans högsta g.* — *God*, gammal höjningsform, före-kommer ännu i vissa uttryck och talesätt, t. ex.: *I g-o*, på fredligt, vänskapligt sätt, i all vänskap, t. ex.: *Bilägga en sak i g-o*. *Med g-o*, godvilligt, genom fredliga medel, utan våld, t. ex.: *Gör han det icke med g.*, så skall det ske med on-do. *Hälla till g-o* (äfv. till g-a), åtnöja sig med, t. ex.: *Kom till mig och håll till g-o*, hvad huset förmår. *Han håller till g-o med allt*. *Håll till g-o*, säges i det mer okonstlade um-gångsspråket, när man ger någon en gålva eller öfuder något (t. ex. förfriskning); äfven ironiskt, då man undfagnat någon med förberäelser, ovet-t, åuktan, o. s. v. Man säger äfv. i samma mening: *Håll till g-o, det är er väl undt*. *Taga till g-o*, tåla, med tålamod lida. *Se någon till g-o*, betänka ens fördelar; äfv. sörja för ens upphäl-le, utkomst, hafva omsorg om någon. *Hafva till g-o*, hafva att fördrå, t. ex.: *Jag har ännu 10 rår till g-o af honom*. *Räkna till g-o*, öppföra i räkning såsom fordran; äfv. (fig.) anse som ens förtjänst, anse sig förbunden för, t. ex.: a) *Han räknar sig 100 rår till g-o*. — b) *Jag räknar honom till g-o* den vänskap, han vid det tillfället visade. *Göra ell. vända sig nå-got till g-o*, draga nytta, fördel af något. *Det kommer er till g-o*, det får ni fördel af. För-kortningsvis säges: *Gå i god för*, gå i bor-gen för, ansvara för. — Se f. ö. *Godt*, adv. o. int.

GODARTAD, a. 2. Af god art, beskaftenhet. Bruhas mest i medicinska språket. *En g. sjuk-dom, feber*. Äfv. om malmer, o. d. — *Välartad* har moralisk betydelse.

GODBIT, gödbit', m. 2. (fam.) Läder bit, lickerit stycke, det licker af något. *Gömma g-en till sist*. — *Syn*. Läderbit.

GODDAGAR, göddagarr, fam. godår, m. 2. pl. (fam.) Ett gladt, bekvämt, sorgfritt och njutningsrikt lif. Man säger äfv. *God* dagar. *Göra sig g.*, njuta lifvet. *Han är sjuk af*

bara g., af för mycken vällesnad. — I fam. stil skrivtes äfv. förkortadt *Goddar*.

GODDÄGSPILT, m. 2. (fam.) En, som är van vid vällesnad.

GODFROM, a. 2. (fam., föga brukl.) From och enfaldig.

GODHET, f. 5. 1) God smak. *Vinets g.* — *Syn*. Smaklighet, Välsmaklighet. — 2) God be-skaffenhet. *Näringsmedlens g. är af vst*. *Va-rans g.* — *Motsats*: dålighet. — 3) (i moralisk mening) a) Välviljigt, kärleksfullt sinne, bemötan-de. *Hysa g. för någon*. *Bemöta med g. Visa någon mycken g. Hennes g. emot de fattiga är allmänt känd*. — *Syn*. Välvilja, Huldhet, (Kristlig) Kärlek, Välgörenhet. — b) (teol.) *Guds g.*, den egenskap hos Gud, att han vill åt alla meddelta det högsta goda. — 4) (i umgängssprå-ke) Artighet, förbindlighet. *Visa mig ell. haf den g-en*, äfv. *var af den g-en*, att . . . *Han har haft den g-en* att rätta mig.

GODHJERTAD, a. 2. Som har godt hjerta. — *Syn*. God. Välviljig.

GODHJERTENHET, f. 3. Egenskapen att vara godhertad. — *Syn*. Godt hjerta, Godhet, Välviljighet.

GODKÄNNA, v. a. 2. Antaga för god, giltig, rättmätig, behörig. *G. en åtgärd, ens hand-lingssätt*. — *Syn*. Se *Gilla*.

GODKÄNNANDE, n. 4. Handlingen, då man godkänner; händelsen, omständigheten, att något godkännes.

GODLYNT, a. 1. Som af naturen har ett godt lynne. *En g. människa*.

GODLYNTHET, f. 3. Egenskapen att vara godlynt.

GODMODIG, a. 2. Se *Godsint*. — Nytt ord, bildadt efter danskan.

GODMOBIGHET, f. 3. Se *Godsinthet*. — Jfr. föreg. ord.

GODNISSE, m. 2. pl. — *nissar*. Se *Tomt-gubbe*.

GODO, se under *God*.

GODRÄ, se *Godrä*.

GODS, n. 5. (af *God*) 1) Egendom, förmö-genhet. *Dömd att mista lif och g.* *Förlova g. och egendom*. — 2) *Se Landt gods*. *Ell ad-ligt g.* *Han äger ett stort g. i Skåne*. *Han har farit till sitt g.* — *Syn*. Landt gods, Landt-egendom, Egendom, Landgård. — 3) Varor, som forslas landvägen eller fraktas på fartyg; den last, som ett fartyg innehar. *Skepp och g.* — *Har sammansättningarna Varugods, Transportgods.* — 4) (sjöf.) Alla de låg, som tjona till seglens rege-rande (*Löpande g.*) eller till masters och stängers stötning (*Stående g.*). — 5) (i biskötsel) Vax och honung. — 6) (färg.) Det, som skall färgas (tyg, o. s. v.). — 7) (kem.) metallurg. m. m.) Äm-net, hvaraf något skall förfärdigas (gjutas, o. s. v.) eller blifvit förfärdigadt. Bildar sammansättnin-gen Gjutgods. — 8) Metallmassan i en kanon ell. en gevärspipa, med afscende på dess tjocklek.

GODSIRKEL, gödssir'kel, m. 2. pl. — *cirk-lar*. (artil.) Cirkel, att mäta godset (bem. 8) på ihåliga projektiler.

GODSINT, a. 1. Som har ett godt sinnetag; i allmänhet fredlig och saktmodig; ej fallen för att vredgas eller fatta hat. *En g. människa*. — Hör ej förblandas med *Godlynt* (jfr. d. o.). — *Syn*. Godmodig, Saktmodig, From, Fromsint.

GODSINTHET, f. 3. Egenskapen att vara god-sint. — *Syn*. Godmodighet, Saktmodighet, From-sinthet.

GODSUGN, gödssugn'n, m. 2. Nedrsta ugnen i en porslinsugn.

GODSÄGARE, m. 3. 1) Ägare af ett landt-gods. — *Syn*. Se *Egendomsherré*. — 2) *Se Be-fraktare*.

GODT, adv. Väl, bra. *Sofva g. Tala g. om någon*. *Stå sig g.*, väl berga sig. *Det var g.*, att han kom. *Det är lika g.*, likgiltigt, detsam-ma. *Det kan vara lika g.*, om han kommer eller ej. *Det vore lika så g.*, att låta bli. Man kunde lika gerna låta bli, det vore kanske bättre att *sec.* *Det är så g.*, att resa i dag som i morgon, man kan lika gerna *sec.* *Lika g.*, lik-giltigt. *Göra så g. man kan*. *Se g. ut*, hafva godt utseende. *Se g. på någon*, med vänliga eller kärleksfulla ögon. *Så g. som*, nästan, t. ex.: *Det är så g. som afgjordt*. *Af frukt har i är blifvit så g. som intet*. *Kort och g.*, i korthet sagt. *Det är g. och vdl.* se *Väl*. — *In i*. *Det är g.!* eller (genom ellipsis) *G.!* uttryc-ker tillfredsställelse, gillande, belåtnhet; brukas äfv., när man vill tillkännagifva, att man hört, hvad en annan sagt, att man fattat mening af något, att man förstår ens afsigt eller att man anser något tillräckligt. — *Syn*. Bra! Nog! Väl-an! Näväl!

GODTA SIG, v. r. 1. (fam.) Göra sig goda dagar; öfverlemnna sig åt njutningar; förtära läc-kerbeter. — *Syn*. Gona sig, Smörja sig, Smörja kråset.

GODTALIG, a. 2. (pop.) Vänlig i sitt tal, isynnerhet med ringare folk.

GODTALIGHET, f. 3. (pop.) Egenskapen att vara godtallig.

GODTÄNNANDE, n. sing. Se *Godtycke*. — Brukas endast med föregående preposition, adver-bialt, t. ex.: *Efter g.*, såsom man tycker; *hand-la efter g.*; *jag lemnar det åt ditt g.*, du får deri göra efter behag.

GODTGÖRA, v. a. 2. (böjes som Göra) 1) Ersätta den skada, förlust, någon lidit. *Har till objekt både person och sak*. *G. någon kostna-den, skadan, förlusten*. *G. en brist*. — *Syn*. Hälla skadeslös; Ersätta. — 2) (i räkning) *Se Creditera*. — 3) *G. ett fel, en försummelse, en dårskap*, o. s. v., förbättra. — *G. sig*, v. r. 1) Skaffa sig ersättning. *G. sig för liden skada*. — 2) (i räkning) Creditera sig.

GODTGÖRANDE, n. 4. Handlingen, hvar-igenom något godtgöres.

GODTROGEN, gödtrög'n, a. 2. neutr. — *et*. Som tror andra om godt, sätter för mycket för-troende till andra. *En g. människa, tok*.

GODTROGENHET, f. 3. Egenskapen, att vara godtrogen.

GODTYCKE, gödty'cke, n. 4. Eget tycke, egen vilja, oberoende af andras. *Efter g. Döma, handla efter g.* *I det landet är regentens g. lag*. — *Syn*. Godtfinnande.

GODTYCKLIG, a. 2. 1) Som härrör af god-tycke. *En g. handling, regeringsåtgärd*. — *Syn*. Se *Egenmäktig*. — 2) Som beror blott af godtycke. *G. makt*.

GODTYCKLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara godtycklig. — *Syn*. Se *Egenmäktighet*.

GÖDVILLIG, a. 2. Som sker utan tvång, af fri vilja. *G. eftergift är bättre än afteungen*. — *Syn*. Frivillig, Sjelfmant.

GÖDVILLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara godvillig. — *Syn*. Frivillighet.

GÖDVILLIGT, adv. Utan tvång, af fri vilja. *G. göra något*.

GOFAR, göfar, nom. prop. Benämning bland lägre folket på åsken, förmödligen sammardroget af Goas, d. v. s. Gójas (Jordens) far (Thor).

GOLF, göllv, n. 3. 1) Beläggning af trä eller sten på botnen af boningsrum, o. s. v. *Lägga g. i ett rum*. *Lägga g. af sten, af plankor*. *Inlagdt g.*, lagdt i rutor af snärrer träskivor. *Släppa någonting på g-foot*. *Falla i g-foot*. *Slå i g-foot*, kasta eller släppa ned på golvet; äfv. omkullslå någon, så att han faller i golvet. — Bildar sammansättningarna: Sten-, Trä-, Plank-golf, Kyrko-, Sals-, Kammargolf, m. 3. — 2) *Se Ladugolf, Loggolf*.

GOLF, göllf, m. 3. (ital. Golfo) Stor hafsbugt, med smalt inlopp.

GOLFBJELKE, göllbj'elke, m. 2. pl. — *bjelkar*. Bjelke, lagd tvärs öfver botnen af ett rum till underlag för ett golf.

GOLFBÄDE, n. 3. o. 4. 1) 2) Bräde i ett golf. — 3) 5) Bräde, åmadt till golfläggning.

GOLFDRAG, n. 3. Drag ifrån golfspringorna i ett rum.

GOLFLEGAD, a. 2. (om säd) Torkad på loggolf.

GOLFLÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) Belägga med golf. *G. ett rum*.

GOLFLÄGGNING, f. 2. 1) Beläggning med golf. — 2) *Se Golf*, 1.

GOLFLÄKT, m. 3. o. 4. Läkt under golfvet i ett rum.

GOLFMATTA, f. 4. Matta, att lägga på golf.

GOLFPLANKA, f. 1. Planka i ett golf.

GOLFSÄND, m. sing. 1) Sand, strödd på ett golf. — 2) Sådan slags sand, som dertill be-gagnas.

GOLFSKURNING, f. 2. Görömet, förrätt-ningen, att skura golf.

GOLFSTEN, m. 2. 1) Häll i ett stengolf; äfv. mursten i ett tegelgolf. — 2) Sten, som be-gagnas till golfläggning.

GOLFSTRÖMMEN, m. 2. sing. def. (geogr.) Stark ström i Atlantiska hafvet längs N. Ameri-kas kust, uppåt, ifrån Cap Florida till New-Found-lands bankar.

GOLFSVAMP, m. 2. Svamp, som af fukt växer på golf inne i rum.

GOLGAS, göllgass, m. 3. Ylletyg, tryckt med färger på det sätt, att färgen ingjutes varm på tyget, således icke genom påtryckning; mönstret bestämmes genom djupa utskärningar i fornskif-vor. Turksiskt eller Engelskt flanel.

GOLGATBA, göllgata, nom. propr. (bibl. hist.) Benämning på afträttsplassen i det forna Jerusalem. Betyder egentl. Infvudskalleplats.

GOM, gomm, m. 2. pl. *gommår*. 1) (anat.) Den öfre delen inuti munnen, från öfre tandraden ned till svalget. — 2) (bot.) Så kallas, på en läpp-formig blomma, underläppens öfre, med öfverläppen hvalfda sidor.

GOMBOKSTAF, gömmdökstav, m. 3. pl. — *bokstafver*. (gram.) Bokstaf, som uttalas med gommens tillhjelp. Sådana äro c, g, k, q, x.

GOMBERN, n. 3. (anat.) *G-en*, venaen ben, som utgöra bakersta delen af Gombvallvet.

GOMHVALE, gömhvålv, n. 5. (anat.) Baker-sta, nästan fyrkantiga delen af hårda gommen.

GONA SIG (shutet o), v. r. 1. *Se Godta sig*.

GONDOL, göndö', m. 3. (ital. Gondola) 1) Platt, ganska lång roddarbåt, som begagnas på kanalerna i Venedig, spetsig både för och akter, samt med tält i midten för passagerare. — 2)

Den båtlika pjes, som hänger under en luftballong.